

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KIRŞEHİR TÜRKÜLERİNDE İNSAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek AKGÜN

Danışman
Doç. Dr. Mehmet AÇA

BALIKESİR 2006

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KIRŞEHİR TÜRKÜLERİNDE İNSAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek AKGÜN
200312511011

BALIKESİR 2006

ÖZET

KIRŞEHİR TÜRKÜLERİNDE İNSAN

Dilek AKGÜN

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mehmet AÇA

Temmuz 2006, 216 sayfa

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yapılan bu yüksek lisans çalışması, Kırşehir türkülerinde insan konusu üzerinde hazırlanmıştır. Bu çalışma, bir alan araştırmasıdır.

Çalışmada, Kırşehir yöresi türküleri insan faktörü çerçevesinde incelenmiştir. Metinler, çalışmayı oluşturan alandan derleme yoluyla elde edilmiştir.

Bu çalışma, öncelikle halk edebiyatı ve halk bilimi açısından olmak kaydıyla Kırşehir yöresi türkülerini ve bu türkülerde insan faktörünü çeşitli yönleriyle değerlendiren bir araştırmadır.

Anahtar Kelimeler: Türkü, Kırşehir Türküleri, İnsan, Halk Edebiyatı.

ABSTRACT
HUMAN IN THE KIRSEHIR FOLK SONGS

Dilek AKGÜN

Master Thesis, The Turkish Language and Literature Division

Consultant : Assoc. Doç. Dr. Mehmet AÇA

July 2006, 216 page

That master thesis that has done on the Turkish Language and Literature in the Social Sciences, Balıkesir University has been prepared on the subject of human in the Kırşehir folk songs. This study is a field research.

In the study, the Kırşehir environs folk songs have been examined on a framework of the human component.

The knowledge, have been obtained via collection from the field that constituting the study.

Present study is a research that evaluates the Kırşehir environs folk songs and the human component in those folk songs with their several aspects, especially the ones concerning the folk literature and the folk science.

Keywords:Folk song, Kırşehir Folk songs, Human, Folk literature.

ÖN SÖZ

Millet, ortak dil, din, tarih ve dünya görüşüyle bir araya gelmiş; aynı coğrafya üzerinde orak yaşam tarzını sürdüren insan topluluğudur. Milletlerin sahip olduğu bu ortak değerler, milli kültürü oluşturur. Bu oluşumda, yerel kültürün önemli bir rolü vardır. Milli kültürün varlığını koruyarak, gelecek kuşaklara aktarılması için, yerel kültürün iyi tanınması ve gelecek kuşaklara anlatılması gerekir.

Bütün bu bilgiler ışığında, yerel kültürü milli kültürün çekirdeği kabul ettik. Toplumların kendi öz kültürlerinden uzaklaşıp başka kimlikler aradıkları bir dönemde, yerel kültürü yakından tanıma isteği, bu çalışmanın seçilmesindeki ana nedenlerdendir. Yalnızca tanıyıp anlama değil, bu konuya ilgi duyanlar için, küçük de olsa bir kaynak oluşturabilme bu konudaki kaygılar arasındadır.

Bu çalışma, yerel kültür ürünlerinden olan türküler hakkında hazırlandı. Kırşehir yöresi türküleri çeşitli yönlerden araştırılıp incelendi ve “Kırşehir Türkülerinde İnsan” adındaki bu çalışma ortaya çıktı.

Çalışma sırasıyla Türkçe ve İngilizce özet, önsöz, içindekiler, giriş, üç ana bölüm, sonuç, kaynak şahıslar listesi, sözlük, kaynakça ve özgeçmişten oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Araştırma Konusu ve Alanın Tespiti, Derleme Yapılan Saha Hakkında Bilgiler, Türk Sözlü Edebiyatı Araştırmalarında Türkülerin Yeri ve Kırşehir Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar olmak üzere üç ana başlık bulunmaktadır.

I. Bölümde, Türkü ve Kırşehir Yöresi Türküleri başlıkları yer almaktadır. Bu bölümde türkü, Kavram, Tür, Biçim ve Tasnif başlıklarında açıklanmıştır. Ayrıca bu bölümde, Kırşehir Yöresi Türküleri başlığı altında, Kırşehir Türkülerinin Tasnifi, Kırşehir Türkülerinin Kaynakları yer almıştır. Türkülerin kaynakları olan Abdallık geleneği, Bozlak Söyleme Geleneği, Karacaoğlan ve Dadaloğlu Geleneği bu bölümde açıklanmıştır.

II. Bölümde, Kırşehir Türkülerinde İnsan başlığı altında, İnsan ve Gurbet, İnsan ve Sevgi, İnsan ve Ayrılık, İnsan ve Doğa, İnsan ve Askerlik, İnsan ve Düğün, İnsan ve

Ölüm, İnsan ve Mizah, İnsan ve Hastalık, İnsan ve Tabii Afetler ve İnsan Sosyal Olaylar başlıkları bulunmaktadır.

III. Bölümde, “Metinler” başlığı altında, türküler numaralandırılarak verilmiştir. Bu bölümde sözlü ve yazılı kaynaklardan alınan metinler yer almıştır. Ayrıca kaynak şahısların türküler hakkında aktardıkları bilgiler (türkülerin hikayeleri) de bu metinlerle beraber verilmiştir. Her türkü metninin altında kaynak şahsın ismi ve parantez içinde derleme yapılan yer adı verilmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde, çalışma hakkında kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümden sonra, kaynak şahıslarla ilgili bilgiler başlığı altında kaynak şahsın adı, yaşı, mesleği, eğitim durumu verilmiştir. Kaynaklar kısmında, araştırmada faydalanılan yazılı ve basılı kaynakların künyeleri belirtilmiştir. Sözlük kısmında yöre ağzına ait, kelime ve deyimler anlamları ile verilmiştir. Kelimelerin anlamları kaynak şahıslardan aktarılmıştır.

Bu çalışmada, Kırşehir türkülerinde insan unsurunun eksiksiz olarak incelendiğini söylemek doğru olmayacaktır. Bu konuda yapılan ilk araştırma sıfatıyla çalışmamız, daha başka çalışmaların yapılmasına vesile olursa, bu türkülerini ortaya çıkaran, yaşatan ve bizlere aktaran kişilere olan görevimizi biraz olsun yerine getirmiş oluruz.

Çalışmalarımız sırasında, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Mehmet Aça’ya ve önerilerine ve kaynaklarına başvurduğum sayın hocam Prof. Dr. Ali Duymaz’a teşekkürlerimi sunarım.

Derleme çalışmalarında benden maddi, manevi desteğini esirgemeyen, sevgili babam Bayram Akgün’e ve eşim Salih Uysal’a gönül dolusu teşekkür ediyorum.

BALIKESİR 2006

Dilek AKGÜN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMA KONUSU VE ALANININ TESPİTİ.....	1
A. Derlemede Kullanılan Metotlar.....	2
B. Kaynak Şahıs Bilgileri.....	3
C. Malzemenin Derleme Şekli ve Yazıya Geçirilmesi.....	4
1. Malzemenin Derleme Şekli.....	4
2. Derlenen Malzemenin Yazıya Geçirilmesi.....	5
DERLEME YAPILAN SAHA HAKKINDA BİLGİLER.....	7
A. Coğrafi Durum.....	7
B. Tarih.....	7
C. Nüfus.....	11
Ç. Eğitim Durumu.....	11
D. Ekonomik Durum.....	12
E. İdari Yapı.....	13
F. Kırşehir Yöresi Sosyal Hayatına ve Kültürüne Genel Bir Bakış.....	16
1. Ahilik.....	16
2. Giyim-Kuşam.....	16
3. Yiyecek Kültürü.....	17
4. Evlenme Gelenek- Görenekleri.....	18
5. Halk Oyunları ve Seyirlik Oyunlar.....	19
TÜRK SÖZLÜ EDEBİYATI ARAŞTIRMALARINDA TÜRKÜLERİN YERİ VE KIRŞEHİR YÖRESİ TÜRKÜLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	21
A. Türküler Üzerine Yapılan Derleme ve İnceleme Çalışmaları Hakkında Genel Bilgiler.....	21
B. Kırşehir Yöresi Türküleriyle İlgili Çalışmalar.....	24
1. Kitaplar.....	24
2. Tezler.....	25
3. Makaleler/ Bildiriler.....	26
I. BÖLÜM.....	27
TÜRKÜ.....	27
1. Kavram.....	27

2. Tür ve Biçim	31
3. Tasnif.....	32
KIRŞEHİR YÖRESİ TÜRKÜLERİ	38
A. Kırşehir Yöresi Türkülerinin Tasnifi.....	39
B. Kırşehir Yöresi Türkülerinin Kaynakları	40
1. Abdallık Geleneği	40
2. Bozlak Söyleme Geleneği	43
3. Karacaoğlan ve Dadaloğlu Geleneklerinin Kırşehir Türkülerine Etkisi	44
II. BÖLÜM.....	45
KIRŞEHİR TÜRKÜLERİNDE İNSAN	45
1. İnsan ve Gurbet	47
2. İnsan ve Sevgi	48
3. İnsan ve Ayrılık.....	51
4. İnsan ve Doğa.....	59
5. İnsan ve Askerlik.....	62
6. İnsan ve Düğün	66
7. İnsan ve Ölüm	68
8. İnsan ve Mizah	81
9. İnsan ve Hastalık	84
10. İnsan ve Tabii Afetler.....	84
11. İnsan ve Sosyal Olaylar.....	85
III. BÖLÜM	88
METİNLER.....	88
1. Suda Boğulan Gelin	88
2. Bir Annenin Bebeğine Yaktığı Ağıt.....	89
3. Ese'nin Ağıtı	91
4. Toklumen Ağıdı	93
5. Çerkez'in Ağıdı.....	94
6. Salim Köksal'ın Ağıdı.....	95
7. Seyfeli Hacı'nın Ağıdı	96
8. Arif Bozkurt'un Ağıdı.....	98
9. Duran'ın Ağıdı	99
10. Kızılırmak Ağıdı	99

11. Zeynep'in Ağıdı	101
12. Sultan'ın Ağıdı	102
13. Babaannenin Torununa Yaktığı Ağıt	102
14. Gelin Eyledim	103
15. Leyla'ya Ağıt	104
16. [Bir Babanın Oğluna Yaktığı Ağıt].....	105
17. Ali'nin Ağıdı	106
18. Kırşehir'in İlçe Oluşuna Ağıt.....	108
19. Âşık Said'in Karısının Ölümüne Yaktığı Ağıt.....	109
20. Doğar Yaz Ayları Bozlağı.....	110
21. Gümüş'ün Ağıdı.....	111
22. Gümüş'ün Çerkez'e Yaktığı Ağıt	111
23. Necip Türküsü.....	112
24. Fadiğin Ağıdı	113
25. Hapishane Türküsü	114
26. Melil Melil	115
27. Yörük Mehmet'e Ağıt.....	116
28. Recep'in Ağıdı	117
29. Nazif'in Ağıdı	118
30. Allılar Türküsü	119
31. Kına Türküsü.....	119
32. Düğün Türküsü.....	120
33. Düğün Türküsü.....	121
34. Kına Türküsü.....	121
35. Kına Türküsü.....	123
36. Onmaya Da Sürüneydin Sevgilim Türküsü	125
37. Sallandıkça Belim Kırar Kürt Kızı Türküsü	126
38. Emmim Oğlu Türküsü.....	127
39. [Kerem Eyle Dostum Doldur Ayranı] Türküsü	128
40. Cafiyе'nin Türküsü	130
41. Sebep Türküsü.....	131
42. Mümüşen'in Türküsü	132

43. [Güzel Sende Havasımı Almadım] Türküsü	133
44. Zahide'm Bozlağı	133
45. Zahide'nin Arapoğlu'na Yaktığı Türkü	136
46. Gülizar Türküsü	137
47. Yeter Türküsü.....	138
48. Döndü Türküsü.....	139
49. Şad Olup Gülmedim Eller İçinde.....	139
50. Arzu ile Kamber Türküsü.....	140
51. Arzu ile Kamber Türküsü.....	141
52. Gel Yanıma Gel.....	142
53. Neredesin Sen.....	143
54. O Sebepten Arz Eylerim Vatanı.....	143
55. Doğruca Cepheye Gider Yolumuz	144
56. İlahi Nusurat Yoldaş Et Bize.....	145
57. Hücum Türk Uşağı.....	145
58. Asker Uğurlama Türküsü.....	146
59. Deverek Dağı	146
60. Beyoğlu'nun Türküsü.....	148
61. Hastalık Türküsü	148
62. Alın Mı Adam Alman Mı Adam.....	150
63. Fatma Çiçeğin Türküsü	151
64. Fare Türküsü	152
65. Cacık Türküsü	153
66. İki Başlı Sadık Yar Olmayınca.....	154
67. Nazlı'nınTürküsü	155
68. [Allı Gelin Türküsü].....	156
69. Ödünç Ödemenin Zamanı Değil	157
70. Gelmezsen Gelme Canın Sağ olsun	158
71. Yemeye Gel Çetin Oğlum Yemeye.....	159
72. Vatan Vazifeni Et Gel Kardeşim.....	160
73. Allahını Seven Koyurmasın havara	160
74. Aley'in Türküsü.....	161

75. Figan Etme Garip Bülbul	161
76. Hasan Oğlan Türküsü.....	162
77. Kırşehir Türküsü	163
78. Oy Öldürdün.....	164
79. Üç Tellim Beş Tellim.....	165
80. Dalakçılı Mahire Özdemir'in Hasretlik Türküsü	166
81. Sormam Öldürürler Sormasam Öldüm	167
82. Daramış Zülfünü Gırkmış Gabadan	168
83. Mektup	169
84. Dane Dane Benleri Var	170
85. İki Büyük Nimetim Var	170
86. "Cerit Irakkadan Sökün Edince" Bozlağı	171
87. Küsmedim Neşet'im Kahrettim Sana.....	173
88. Neşet Ertaş'ın Cevabı.....	174
89. Pancar Pezik Değil Mi	174
90. Soba Türküsü	175
91. Çöl Köyünde Bir Güzele Uğradım.....	176
92. Çekirge	177
93. Recep'in Ağıdı	178
94. Nazif'in Ağıdı	179
95. Leyla.....	180
96. İnek Türküsü	181
97. Bahçeye Yakılan Ağıt	182
98. Mikat'ın Ağıdı.....	183
99. Mehmet Çavuş ile Kürt oğlu.....	184
SONUÇ	185
KAYNAK ŞAHISLAR LİSTESİ	187
SÖZLÜK.....	192
KAYNAKÇA.....	197
ÖZ GEÇMİŞ	204

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	: Adı geçen eser.
bk.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
Çev.	: Çeviren.
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü.
Hızl.	: Hazırlayan.
S.	: Sayı.
s.	: Sayfa.
s.s.	: Sayfa sayısı.
t.y.	: Tarih yok.
yay.y.	: Yayımcı yok.
y.y.	: Yayımlanma yeri yok.

GİRİŞ

ARAŞTIRMA KONUSU VE ALANININ TESPİTİ

“Türk halk kültürü halkın dil, kültür, duygu, düşünce ve beğenisiyle oluşup yaşatılan, geçmişten günümüze gelmiş, toplum, insan ve doğa gerçeğiyle şekillenmiştir. Kültür mirası, insanlığın ortak mirasıdır. Her millet hatta her uygarlık dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır. Bireylerin kökleşmesi ve toplumsallaşması, bu mirasın içinde gerçekleşir. Kültür mirasları geçmişin tanıklarındır, bu yönleriyle geleceğin şekillenmesinde etkindir. Halk kültürü ürünleri halk arasında mayalandığı için, halkın kültür yapısını ve dokusunu ortaya koyar. Halk kültürü toplumsal yaşamda birlikteliği pekiştirici, dayanışmayı arttırıcı özelliklerini sürdürerek bir işlev üstlenir, halkın kendi kültürüyle yabancılaşmasını önler. Halk kültürü ürünlerinin halkın ortak duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri bakımından Türk kültürünün korunmasında, yaşatılmasında önemli işlevleri vardır. Halk kültürü, uygarlıkların yaratıcısı olan insanların kimlik ve kişiliğinin temel belirleyicisidir”¹.

Çalışma konusu tespit edilirken, halk kültürü ürünlerinin kültürümüzü bir sonraki kuşağa aktarma işlevi, mahalli kültürün milli kimliği oluşturmadaki rolü göz önüne alınmıştır. Bu sebeple; Türk Halk Edebiyatı çalışmalarına katkıda bulunabilecek ürünleri derleme ve incelemenin faydalı olacağı düşüncesine varıldı.

Derleme yapılacak saha olarak, halk kültürünün canlılığını muhafaza ettiği, türkü söyleme ve yakma geleneğinin yaşatıldığı, gelenek ve göreneklerin yaşam tarzında kendini gösterdiği Kırşehir yöresi tercih edilmiştir. Bu yörenin seçilmesindeki bir başka neden ise; Kırşehirlili oluşum ve yöre kültürünü diğer yörelere göre daha iyi tanımamdır.

Bir Türkmen yerleşim bölgesi olan Kırşehir’de abdallık ve âşıklık geleneği eskisi kadar olmasa da varlığını korumaktadır. Yine halk şiirinde önemli yeri olan Karacaoğlan ve Dadaloğlu geleneği türküler üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu çalışmanın amacı, geleneğin halk türkülerindeki etkilerini Kırşehir yöresinde

¹ Umay Günay, "**Osmanlı İmparatorluğu ve Türk Halk Kültürü**", Osmanlı Kültür ve Sanat, (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları), (1999) C.9, s.24.

öğrenmek ve bugün bir çok kişinin dilinde dolaşan yöre türkülerinde insan unsurunu çeşitli yönlerden incelemektir. Bu amaç, Kırşehir yöresi türkülerinde insan faktörünün çalışma konusu olarak seçilmesine temel teşkil etmiştir. Bu amaca hizmet etmesi için konumuz sınırları içinde halk edebiyatı ve halk bilimi malzemelerinin yanı sıra Kırşehir türkülerinin kaynakları, bu türkülerde âşıkların rolü ve abdallık geleneği gibi hususlar da katılmıştır. Derlemeler esnasında, konuyla ilgili bilgisi olan kaynak kişilere, yörede bu güne kadar yaşamış olan âşıklar, abdallık geleneği ve türkülerini oluşturan sosyal, ekonomik, bireysel nedenler gibi sorular yöneltilmiş ve bu bilgiler çalışmanın ilgili bölümlerinde kullanılmıştır.

Çalışma konusunun Kırşehir türkülerini olarak seçilmesinin bir başka amacı da bundan sonraki nesillere yörenin halk kültürünü aktarabilme isteğidir.

Araştırma sahası içindeki Kırşehir yöresi türkülerinin, bu güne kadar insan unsuru çerçevesinde incelenmemiş olması, çalışmamızın diğer nedenleri arasında yer almaktadır. Kırşehir türkülerinin oluşumunda tarihin, gelenek ve göreneklerin etkisi nedir? Bu türküler hala belli bir özden mi besleniyor? Yoksa yalnızca gündelik yaşam içersindeki yöre insanının duygu ve düşüncelerini, olaylar karşısındaki tavırlarını mı dile getiriyor? Bu ve buna benzer sorulara çalışma boyunca temas edilecektir.

Kısacası, bu çalışmada halkbilimi özellikle de halk edebiyatına hizmet edebilecek malzemenin tespiti için, Kırşehir yöresi türkülerinde insan unsuru geleneği ve kültürü ile çalışma konusu olarak belirlenmiştir. Araştırmalarımız esnasında hem halk bilimi ve hem de halk edebiyatına ait mahsulleri kayıt altına almak; hem de geleneğin tarihin ve yaşamın öz değerlerinin bir yansıması olan türkülerin içerdiği bilgileri tespit etmek amacı güdülmüştür. Bu gayeyle araştırmalar halk türkülerinde önemli bir kaynak olan Kırşehir’de gerçekleştirilmiştir.

A. Derlemede Kullanılan Metotlar

Bu çalışmada kullanılan temel metot Alan Araştırmasıdır. Bu nedenle, Kırşehir yöresi köylerinde, şehir merkezinde ve ilçelerde gözlem, görüşme, kılavuz kişilerden

yararlanma gibi teknikler kullanılmıştır. Alan araştırması halk bilimi ve halk edebiyatı çalışmalarında en fazla kullanılan metottur. Araştırmacının güvenilir, orijinal bilgiler elde etmek amacıyla üzerinde araştırma yapacağı topluluğun yaşadığı yere giderek çalışmasına alan araştırması denilir².

Çalışmada alan araştırmasının gereği olarak türkü yakan ya da yöre türkülerini hikâyeleriyle söyleyen kaynak kişilerle görüşme yoluna gidilmiştir. Özellikle, yörede ün kazanmış; ama hayatta olmayan âşıkların çocukları ya da yakınlarından türkü derlenmeye gayret edildi. Bunlar arasında, yöre çalgıcıları türkü icracıları ve türkü yakıcıları vardır. Alan araştırması sadece köylerde değil, ilçelerde ve şehir merkezinde de yapıldı. Yörede bulunan abdal mahallesine gidilmiş, araştırma yapılan konu ile ilgili bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

B. Kaynak Şahıs Bilgileri

“Halk bilgisi ürünlerini ortaya koyan, nakleden ve derlemecilerin kendisinden bilgi aldıkları kişilere “kaynak şahıs” denir. Kaynak şahısların pek çoğu, profesyonel olarak bilgi aktaran kişiler değildir. Onlar, mensup oldukları toplumun içinde edindikleri bilgileri aktaran, bunun için de özel bir çalışma yapmayan kişilerdir”³.

Yörede türkü ve ağıt yakma geleneğini devam ettirenlerden ve bunların yakınlarından derleme yaptık. Kaynak şahıs olarak seçilen kişilerin, konuyu bilen kişiler olmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle, araştırma sahasına çıkılmadan evvel bu kişilerle ilgili bilgi edinilmiştir. Ancak; türkü yakan bazı kaynak şahısların hayatta olmayışı, hayattakilerin de hastalıkları nedeniyle türkü söylemek istememeleri bu çalışmada karşılaşılan problemler arasındadır. Kaynak şahısların türkülerin sözlerini hatırlayamamalarını da bu problemlere eklemek gerekir. Kaynak şahıslarla ilgili olarak kaynak şahısın adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, tahsili ve mesleğiyle ilgili bilgiler tespit edilmiştir. Bu kaynak şahıslara ait bilgiler de çalışmanın kaynak şahıslar bölümüne kaydedilmiştir. Araştırma sırasında görüşme fırsatı bulduğumuz kaynak şahıs sayısı 30 civarındadır. Ancak malzeme aldığımız kayıtlara geçtiğimiz kaynak

² Nail Tan, **Folklor (Halk Bilimi), Genel Bilgiler**, (İstanbul: Türk Kültürü Araştırmaları), (1997), s. 79.

³ M.Öcal Oğuz, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, (Ankara: Grafiker Yayınları), (2004), s. 75.

şahıs sayısı ise 21'dir. Diğer dokuz kişi, çeşitli nedenlerle türkü söylemek istemediği için bu kişilerden malzeme alınamadı. Metinler arasında 81 tanesi derlemedir. Geri kalan 18 tanesi yazılı kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynak şahısların buldukları yer arasında şehir merkezine bağlı köyler oldukları gibi ilçelere bağlı köyler bulunmaktadır. Şahısları seçerken geleneğin yaşatıldığı ve türkülerini temsil edebilecek bölgelerde olmalarına dikkat edilmiştir.

Hem Kırşehir merkezinde ikamet etmekte olan, hem de il ve ilçe merkezine bağlı köylerden kaynak şahıslarla görüşülmüştür.

Kaynak şahısların eğitim durumu hakkında edinilen bilgiler şu şekildedir: İki Köy enstitüsü mezunu, biri yüksekokul mezunu, üçü lise geri kalanı ilkokul mezunu ya da okur yazardır. Onlar da çok yaşlı olanlardır. Bunun dışında kaynak şahıslarda gözlediğimiz bir özellik de çoğunun kitap okumayı sevmeleri ve konuşmalarına da bu okuma alışkanlığının yansımış olmasıdır. Bazılarının edebiyat konusundaki bilgileri dikkatimizi çekmiştir. Kaynak şahısların çoğunun yaşı elli yaşın üzerindedir.

Araştırma sırasında fazla sayıda kaynak şahısla görüşme yapılamadı. İvrindi de öğretmenlik yaptığım için yalnızca tatillerde derleme yapılabilirdi. 30 tane kaynak şahısla görüşülmüş, 21 tane kaynak şahıstan alınan bilgi kayda geçmiştir.

Kaynak şahıslarla görüşmelerimde gözlemlediklerim, ağıt yakma geleneğini devam ettirmeleri ve yöre türkülerini konusunda önemli bilgilere sahip olmalarıdır. Ancak, bazılarının hasta olmaları nedeniyle, bu değerli bilgilerden faydalanılamadı.

C. Malzemenin Derleme Şekli ve Yazıya Geçirilmesi

1. Malzemenin Derleme Şekli

Bu araştırmaya kaynaklık edecek malzemeyi tespit etmek amacıyla, sahaya çıkmadan önce mevcut yazılı kaynaklardan genel olarak türkü ve Kırşehir yöresi türkülerini hakkında bilgi edinilmiştir. Türkü yakma geleneğinin devam ettiği köyler

araştırılmıştır. Türkü yakanların hayatta olup olmadığı öğrenilmiş, varsa yakınlarına ulaşılmıştır. Bu da, saha çalışmalarının verimli geçmesine katkıda bulunmuştur. Araştırma sırasında malzemeyi ses kayıt cihazına kaydederek, derleme yoluna gittik. Araştırmalar sırasında kaynak şahısların ses kayıt cihazından rahatsız oldukları, dikkati çekmiştir. Görüşme imkânı bulduğumuz kaynak şahısların bir kısmı, verdiği bilgilerin yazılmasını istemiştir. Özellikle bayanların derleme ortamında erkeklerden rahatsız oldukları, gözlemlerimiz arasındadır. Bu kişilerle, başka odalara geçilerek derleme yapılmıştır. Ses kayıt cihazını görüp heyecanlanan ve söyleyeceklerini unutan kaynak şahıslarla da karşılaşıldı. Sık karşılaşılan problemlerden biri de, bu kaynak şahıslarla daha önce çok sayıda derleme yapılmış olmasıdır. Derleme yapan araştırmacılar, bu şahıslara birer kitaplarını hediye etmişler. Bu nedenle, bazı kaynak şahısların bildiklerini bu kitaplardan okumak zorunda hissettiklerini gördük.

Ayrıca araştırma amacımızın ne olduğu kaynak şahıslar tarafından sıkça sorulan sorular arasındaydı. Yine kaynak şahıslardan biri, eğer kitap çıkarılacaksa konuşmayı yapmayacağını dile getirdi. Onların bu görüşmelerdeki isteksizliklerinin nedeni de, bu çalışmadan maddi çıkar sağlanacağını düşünmeleridir. Eğitim öğretim seviyesi yüksek olmayan kaynak şahıslara, araştırma amacımızı anlatma konusunda sorun yaşadık.

2. Derlenen Malzemenin Yazıya Geçirilmesi

Derlediğimiz malzemeyi gözden geçirdikten sonra, yazıya geçirerek tasnifini yaptık. Yazıya geçirmede herhangi bir transkripsiyon işareti kullanılmamıştır. Dil çalışmalarında kullanılmayacağı için, ağız özellikleri kullanılmamıştır. Metinler ve derlenen bilgiler, İstanbul Türkçesiyle yazıya geçirilmiştir. Bunun yapılmasındaki amaç, metinlerin ve aktarılan bilgilerin sadece Kırşehir yöresi insanı tarafından değil, bu konuya meraklı tüm okuyucularca da anlaşılması isteğidir.

Metinlerde geçen yerel kelimeler, ağız özellikleri ile aynen korunduğu gibi türkülerde kafiyeye teşkil eden veya hece ölçüsüne uydurulmak için yerel ağzın kullanıldığı söyleyişlere dokunulmamıştır. Türkülerin hikâyelerini yazıya geçerken bozuk cümlelere müdahale edilmiştir. Ancak malzemenin özü değiştirilmemiştir.

Derlenen malzemenin yazıya geçirilmesi sırasında metinlerin ve diğer bilgilerin içinde geçen yerel kelimelerin anlamları kaynak şahıslarla görüşülerek öğrenilmiş ve not edilmiştir. Bu şekilde bir araya getirdiğimiz kelimeleri ve anlamlarını çalışmanın sözlük bölümüne dâhil ettik.

Metinlerin sonuna, kaynak şahısların ilk harfi, soy adı ve buldukları, ikamet ettikleri yerleşim biriminin adı yazılmıştır. Kaynak şahıs bilgileri de, çalışmanın sonuç bölümünden sonra yer almıştır.

DERLEME YAPILAN SAHA HAKKINDA BİLGİLER

A.Coğrafi Durum

Kırşehir ili, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümünde yer alır. Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale, Yozgat ve Ankara ile komşu olan ilin, topraklarının genişliği ülke topraklarının binde 87'si, İç Anadolu bölgesi topraklarının %29'u kadar olup, yüzölçümü 6.579 kilometre karedir.

İl merkezi ile Kaman ilçesi arasında uzanan ve yüksek noktası 1808 m. olan Baran Dağı en yüksek dağdır. Çiçekdağı ilçesinin batısındaki Çiçekdağı, Seyfe gölü çöküntü alanı ile Kırşehir il merkezi arasındaki Kervansaray dağları ve Kaman'ın güney ve güneydoğu yönünde yükselen Aliöllez dağı, belli başlı dağlardır.

Tüm güneybatı il sınırını oluşturan Kızılırmak baraj gölünün devamı olan Kesik Köprü baraj gölü, Çoğun baraj gölü, tabii birikintisi olan Seyfe gölü önemli göllerdir. Seyfe gölünün doğusundan Mucur'a kadar uzanan Seyfe (Mafya) Ovası ise ilin tek ovasıdır ve merkezin doğusuna düşer.

Akarsular ise başta Kızılırmak olmak üzere, Delice Suyu ve Kılıçözü Deresi'dir⁴.

B. Tarih

M.Ö. 395 – 1074 yıllarında Sasanilerle Bizanslılar arasındaki savaşıardan sık sık el değiştiren Kırşehir, Peçenek, Kuman ve bazı Oğuz boylarının Anadolu'ya gelmesiyle Türklerin yerleşim bölgesi olmuştur.

1071 Malazgirt Zaferinden sonra, 1074'de Kutalmış oğlu Süleyman tarafından Selçuklu topraklarına katılan Kırşehir, 1120'de Danişmentlerin eline geçmiştir.

⁴ “Kırşehir Mad.”, Yurt Ansiklopedisi, (İstanbul): (1982), c. 7, s. 4896.

Anadolu'da kurulan Anadolu Selçuklu Devleti döneminde, Kırşehir'in adı Gülşehir olarak geçmektedir. 1156–1192 yılları arasında, II. Kılıç Arslan eski Türk geleneğine uyararak, devletini on bir oğlu arasında paylaştırmıştır. Kırşehir Muhyiddin Mesudinin payına düşmüştür.

II. Kılıç Arslan'ın oğullarından Rüknettin Arslan, Konya ve Ankara'yı ele geçirdikten sonra kardeşi ve kardeşlerinin oğullarını öldürterek 1204'te Kırşehir ve çevresine hâkim olmuştur⁵.

Selçuklu Sultanı I. Keykubat 1220'de Mengüçük Beyliğini ortadan kaldırdığı sıralar, Mengüçük Beyi olan Muzafferiddin Muhammed'i Kırşehir'e göndermiş ve burayı kendisine dirlik olarak vermiştir. Alaattin Keykubat öldürüldükten sonra yerine geçen oğlu II. Keyhüsrev ve adamları, Türkmenlere baskı ve zulüm uygulamıştır. Bu sırada, Kırşehir'den Amasya'ya sürgün edilen Baba İlyas, baş halifesi Baba İshak'ı Türkmenlerin yoğun olduğu Toroslara gönderdi ve Türkmenlerden Selçuklu yönetimine karşı gelmelerini istedi. Baba İshak'ın önderliğinde koyun ve mallarını satıp silahlanan Türkmenler sözleştikleri gün ve saatte yönetime isyan bayrağını çektiler. 3 Ağustos 1239'da çocukları, kadınları ve malları ile birlikte Maraş'a yürüyüşe geçen Türkmenler, Adıyaman ve Sivas yolunu takip ederek Amasya'ya ulaştılar. Liderleri Baba İlyas'ı, Armağan Şah'ın Amasya kalesinde astığını öğrenip, Baba İlyas'ın ölmediğini öğrenen Türkmenler, önlerine çıkan Selçuklu ordusunu bozup, Armağan Şah'ı öldürdüler ve başkent Konya'ya doğru harekete geçtiler⁶.

Kırşehir, savaşlar ve yerli halkın göçleri sonucunda tamamen harap olmuş bir vaziyetteydi. Pek çok araştırmacı da, Selçuklu Türklerinin bu yüzden bölgeye ve il merkezine “Kır Şehri” adını verdiğini belirtir. Böylece 12. yy.da tekrar Selçuklular tarafından kurulur. Boyahaneleri, cendrehaneleri ve sabunhaneleri ile tanınır. Yaylak, kışlak hayatı yaşayan Türkmenler, o yıllarda sayıca fazla oldukları için hayvan

⁵ Baki Yaşa Altınok, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, Ankara: Oba Kitapevi, 2003, s. 8.

⁶ **age.**, s. 9.

mahsullerinin satıldığı, mamul maddenin alındığı pazarlara, Türkmen pazarı denilirdi. Bu pazarlar şehirlerin kapılarına kurulurdu. Bunlardan biri de Kırşehir'deydi⁷.

1343'te Köseadağ savaşında Selçuklular yenilmiş, Kırşehir de Moğolların yaylağı haline gelmişti. Selçuklular tamamen yıkılmasa da uygulama böyleydi. Bu tarihlerde Moğolların tayin ettiği Kırşehir beyi Nurettin Cebrail Caca, nispeten huzur ve sükûnu sağlamış, şehre medrese bile kurmuştu. Nurettin Caca Bey'in 1372'de Kırşehir'de kurmuş olduğu Caca Bey Medresesi onun adına ebedileştirilmiştir. Bu medrese bir rasathaneydi. Batı Türk ilinde Ulu Bey'in rasathanesi neyse Selçuklular zamanında Kırşehir Caca Bey rasathanesi de o derece önemliydi. Bu gün bu medrese cami olarak kullanılmaktadır⁸.

Kırşehir, 1365'te doğuda kurulan Eratna Beyliğinin hâkimiyeti altına girmiş, 1381'de ise Kadı Burhaneddin, 18 yıl Kırşehir'de hüküm sürmüştür⁹.

1330'da Yıldırım Beyazıt, kendisine karşı birleşen Kadı Burhaneddin ile Candaraoğlu Beyi Süleyman Paşa'nın üzerine yürüdü. Kadı Burhaneddin, savaşmak istemediğinden iki orduyu da alarak Kırşehir yöresine çekildi. Tatarlardan istediği yardım gelmeyince bunların üzerine yürüdü. Cemele Kalesini ele geçirdi ve Kırşehir Valisi Adil Şah'ın teklifiyle kentin surlarını onarttı. Timur'un 1394 yılında Anadolu'ya geldiğini duyan ve onu destekleyen Karamanlılar Kırşehir'i yağmaladılar. Kadı Burhaneddin, Timur tehlikesi uzaklaşınca, Karamanoğullarını cezalandırdı. Yıldırım Beyazıt'ın oğlu Süleyman Çelebi 1398'de Akkoyunluları yenerek Sivas, Tokat, Kırşehir ve Kayseri dolaylarını Osmanlılara bağladı. Beyazıt'a sığınan Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf, kendisinin Timur'a verileceğinden endişelenince, Kırşehir ve çevresini yağmaladı. Timur, Anadolu'ya girerek Kırşehir ve çevresine yürüdü. Kırşehir ve çevresi ile bazı yerleri kendisine yardımda bulunan Karamanlılardan Alaaddin Bey'in oğlu Mehmet ve Ali Beylere verdi. Ankara savaşından sonra (1402) Anadolu'da Fetret devri (1402 – 1413) ve taht kavgası başladı. Karamanoğlu Mehmet Bey, Çelebi Mehmet'ten yardım istedi ve şimdiki adıyla Çayağzı diye anılan yerde Cemele Kalesinde buluştu.

⁷ Osman, Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, Ankara: 1965, s.270.

⁸ *Kırşehir İl Yıllığı 2003*, s.37.

⁹ *age.*, s.38.

Aralarında toprak sınırları konusu ve kardeşi Çelebi Süleyman'ın durum görüşüldü. Karamanoğulları ve Dulkadiroğullarının saldırısına uğrayan, yağma edilen eski parlaklığını yavaş yavaş yitiren Kırşehir, II. Murat döneminde (1421–1451) Osmanlılara yeniden bağlandı¹⁰.

Başta Kalender Çelebi ayaklanması olmak üzere bir çok yağma talan ve isyana sahne olan Kırşehir, 1838 ve 1871 – 1874 tarihleri arasında pek çok mal ve can kaybına yol açan ağır kıtlıklar geçirmiştir. 1902'de her evde birkaç kişinin öldüğü veba salgını ile 1881 ve 1914 yıllarında ekili her şeyi yok eden çekirge istilasına uğramıştır¹¹.

Kırşehir, Osmanlı yönetiminde Karaman eyaletinin bir sancağı idi. 1867'de kaza olarak Konya vilayetinin Niğde sancağına bağlanan Kırşehir, 1877'de Ankara vilayetine bağlı bir sancak idi. 1902'de sancak merkezine, Avanos, Keskin ve Mecidiye (Çiçekdağı) ilçeleri Mucur ve Hacibektaş nahiyeleri bağlanarak yine Ankara vilayetine verilmiştir¹².

Milli mücadelenin ilk dönemlerinde Kırşehir'de herhangi bir direniş girişimi olmadı. Sivas Kongresi'nde alınan karar gereğince Anadolu'da kurulan bütün direniş örgütleri, Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti adı altında toplanacaktır. Bu karar gereğince Kırşehirli, Müdafai Hukuk Cemiyetinin Kırşehir şubesini açtılar. Derneğin başkanı Müfit Halil (Gürbüz), üyeleri Öğretmen Ömer Aydın (Genç) Mehmet Ağa, Hayrullah Efendi, Hacı Nafi ve şube reisi Haydar Efendi idi.

Ülkenin genel gidişini iyi görmeyen Kırşehirli gençler 1918'de Kırşehirli Gençler Derneği'ni kurmuşlardı. Kurucuları Reşat Özdeş, Marangoz Yusuf, Necati, Cevat Hakkı, Mustafa Hilmi, Tüccarlardan Mehmet Fevzi (Saçak), Öğretmen Tayip, Orman Memuru Katıroğlu Ahmet (Ersa), Cevdet Hakkı (Tarım) Öğretmen Ömer Aydın (Genç) Veznedar Sıtkı (Doğu) ve ellinin üstünde Kırşehirli genç görev almışlardı. Bunların öncülüğünü yedek subaylıktan terhis olan gençler yapıyordu¹³.

¹⁰Avşar Cihan, **Kırşehir ve İlçeleri**, Ankara: Özgün Matbaacılık, 1990, s. 29.

¹¹ Baki, Yaşa, **Altınok Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, Ankara: Oba Kitapevi, 2003, s.108.

¹² **age.**

¹³ **Kırşehir il Yılığ 2003**, s.39.

Kırşehir 1867 yılında Bucak, 1869 yılında ilçe 1870 yılında sancak olmuş, Avanos, Keskin ve Mecidiye (Çiçekdağı) ilçelerine bağlanmıştır. 1921 yılında bağımsız mutasarrıflık, 1924 yılında il merkezi olan Kırşehir'e Avanos, Çiçekdağı, Hacıbektaş ve Mucur ilçeleri bağlanmıştır. 1944 yılında Ankara'nın ilçesi olan Kaman da Kırşehir'e bağlanmıştır. İlin Akpınar (1987), Akçakent (1990), Boztepe (1990) gibi yeni ilçeleri olmuştur¹⁴.

C. Nüfus

Kırşehir ilinin nüfusu 1997 yılında 256.862'dir Bu dönemde İç Anadolu Bölgesi' nin yıllık ortalama nüfus artış hızı %9,16, Türkiye ortalaması ise % 15 düzeyindedir. 1997 yılı nüfus sayımına göre Kırşehir nüfus sıralamasında 65.' dir.

Tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık, Kırşehir ilinde %67.91 ile iktisadi faaliyet kollarına göre nüfusun içinde ilk sırada yer almaktadır. Kırşehir ilinde %11.89 ile toplum hizmetleri sosyal ve kişisel hizmetler ikinci sırada gelmektedir¹⁵.

Ç. Eğitim Durumu

Okuryazarlık oranlarına baktığımızda, okuma yazma bilenlerin oranı, Kırşehir ili için %81.48'dir. Okuma yazma bilen erkeklerin oranı %89.50'dir. Kadınlarda %74.03'dir. Bu verilerden hareketle, Kırşehir ilinde okuma yazma bilenlerin yüzdesinin Türkiye genelinin üzerinde olduğu görülmektedir.¹⁶

Kırşehir'de Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi Kırşehir Meslek Yüksekokulu, Kırşehir Sağlık Yüksekokulu ve faaliyette olmayan Kırşehir Ziraat Fakültesi bulunmaktadır. Eğitim birimlerine göre öğrenci ve öğretim elemanları, 1998 yılı itibarıyla bakıldığında 2 profesör, 2 doçent, 18 yardımcı doçent, 50 öğretim görevlisi, 16 araştırma görevlisi, 9 okutman ve 3239 öğrenci bulunmaktadır.

¹⁴ age.

¹⁵ DİE

¹⁶ age.

D. Ekonomik Durum

Kırşehir ilinin ekonomisi tarıma dayanır. Sanayi bakımından en az gelişmiş iller arasındadır. Faal nüfusun % 80'i tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık ve balıkçılıkla uğraşır. Sanayi sektöründe çalışanların oranı % 7'dir. Göçler sebebiyle, nüfus artışı azalmıştır.

Tarım: Tarım ilin mühim ekonomik kaynağı olup, başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, çavdar, nohut, fasulye, mercimek, patates, şekerpancarı ve ketendir. Sebzeçilik gelişmemiştir. Fakat meyvecilik önemli yer tutar. Elma, armut, erik, ceviz ve üzüm az miktarda da kayısı, kiraz, vişne ve şeftali yetişir. Zerdalisi ve "Balbaşı" denilen pekmezi meşhurdur.

Hayvancılık: Kışların sert ve uzun geçmesi ve bitki örtüsünün cılız olması sebebiyle hayvancılık ancak ikinci derecede bir geçim kaynağıdır. Koyun, tiftik keçisi, kıl keçisi ve sığır beslenir.

Ormancılık: Kırşehir ili orman bakımından yoksuldu. 13 bin hektar bozuk baltalık orman alanı ile 10 bin hektara yakın fundalık vardır. Akarsu vadilerinde modern kavakçılık yapılmaktadır.

Madenleri: Yeraltı kaynakları zengin sayılmaz. Başlıca madenleri mermer, tuz, maden kömürü ve flüosittir. Oniks mermerleri meşhurdur.

Sanayi: Kırşehir sanayi bakımından en az gelişmiş illerimizden biridir. Başlıca sanayi kuruluşları, un fabrikaları, üç tuz imalâthanesi, matkap ucu üreten Oralsan Makine Takım Sanayi ve Ticaret A.Ş., mermer fabrikaları, Meytaş Kireç, Türktur Turizm ve İnşaat A.Ş., Petlas Lâstik Fabrikaları, Yem ve Bulgur Fabrikası A.Ş., 10 ve daha fazla işçi çalıştıran 20'den fazla iş yeridir. Küçük sanayi dalında 234 metal işyeri, 125 orman ürünleri ve 108 dokuma iş yeri vardır. Dokuma iş yerleri evlerdedir. Kırşehir halı ve seccadeleri çok meşhurdur.

Ulaşım: Demiryolu ve havayolu ulaşımı yoktur. Kırşehir'e ulaşım yalnız karayolu ile sağlanır. Ankara-Kayseri yolu Kırşehir'den geçer. Bu yoldan ayrılan bir yol Nevşehir-Niğde'ye, başka bir yol ise Yozgat'a bağlanır.

Kırşehir’de yaygın el sanatları, bakırcılık, dokumacılık ve taş işlecılığıdır. Türkler, halı ve kilim dokumacılığını Asya’dan getirmişler ve Anadolu’ya yaymışlardır. Kırşehir dokumacılığın çok geliştiği bir il olmuştur.

E. İdari Yapı

Kırşehir’in biri merkez olmak üzere yedi ilçesi vardır.

Merkez: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 103.688 olup, 73.538’i ilçe merkezinde, 30.150’si köylerde yaşamaktadır. İlçe toprakları dağlıktır. Doğusunda Kervansaray Dağı, kuzeyinde Naldöken Dağı, batısında Armutlu Dağı, orta kısmında Kılıçözü (Kırşehir) Çayı Vadisi yer alır.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa ve patatestir. Kılıçözü Çayı Vadisinde sulu tarım yapılır ve en çok sebze-meyve yetiştirilir. Vadi boyunca söğütler ve kavaklıklar vardır.

İlçe merkezi Kılıçözü (Kırşehir) Çayı Vadisinde kurulmuştur. Denizden yüksekliği 980 metredir. Kılıçözü (Kırşehir) Çayı şehri ikiye böler. Ankara-Kayseri karayolu ilçeden geçer. Çok eski bir tarihe sahip olan ilçe, eskiden beri ticaret yollarına kavşak noktalığı yapmaktadır. İlçe belediyesi 1870’te kurulmuştur.

Akçakent: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 15.821 olup, 1448’i ilçe merkezinde 14.373’ü köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 23 köyü vardır. İlçe toprakları orta yükseklikte engebeli araziden meydana gelir. En yüksek noktası olan Çiçekdağı (1691 m) orta kesimde yer alır.

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri tahıl ve elmadır. Yüksek kesimlerde hayvancılık ve ormancılık yapılır. En çok küçükbaş hayvan beslenir. İlçe merkezi Çiçekdağı eteklerinde yer alır. Akçakent Çiçekdağı ilçesine bağlı bucakken 9 Mayıs 1990’da 3644 sayılı kanunla ilçe oldu.

Akpınar: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 17.357 olup, 3791’i ilçe merkezinde, 13.566’sı köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 23 köyü vardır. İlçe toprakları orta yükseklikte engebeli araziden meydana gelmiştir.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri buğday, patates, şekerpancarı, arpa, nohut, soğandır. Hayvancılık önemli gelir kaynağıdır. En çok Ankara keçisi, sığır ve koyun beslenir. İlçe merkezi Ankara-Kırşehir-Kayseri karayolu üzerindedir. Fazla gelişmemiş küçük bir yerleşim merkezidir. Belediyesi 1959'da kurulmuştur. Kaman'a bağlı bir bucakken 19 Haziran 1987'de 3392 sayılı kanunla ilçe oldu.

Boztepe: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 10.639 olup, 4004'ü ilçe merkezinde, 6635'i köylerde yaşamaktadır. İlçe toprakları orta yükseklikte engebeli araziden meydana gelmiştir. Batısında Kervansaray Dağı yer alır.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa ve patatestir. İlçe merkezi Kervansaray Dağı eteklerinde yer alır. Merkez ilçeye bağlı belediyelik köy olan Boztepe, 9 Mayıs 1990'da 3644 sayılı kanunla ilçe olmuştur. İlçe belediyesi 1960'ta kurulmuştur.

Çiçekdağı: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 24.053 olup, 6468'i ilçe merkezinde, 17.585'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 35, Kösefakulu bucağına bağlı 12 köyü vardır. İlçe toprakları yüksekçe bir platodan meydana gelir. Batısında ilçeye ismini veren Çiçekdağı yer alır. Dağlık kesim ormanlarla kaplıdır. Başlıca akarsuyu Delice Irmak ve kollarıdır.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri tahıl, şekerpancarı ve elmadır. Dağlık kesimlerde hayvancılık ve ormancılık başlıca geçim kaynağıdır. En çok küçük baş hayvan beslenir. İlçe topraklarında flüorit, maden kömürü, bakır ve manganez yatakları vardır.

İlçe merkezi, Çiçekdağı'nın eteklerinde, Delice Irmağının kollarından birinin kıyısında kurulmuştur. Kırşehir-Yozgat karayolu ilçeden geçer. İl merkezine 67 km mesafededir. Abdülmecit Han zamanında Mecidiye ismi ile Yozgat'a bağlı bir bucak idi. Sultan Abdülaziz Han zamanında ilçe oldu. 1930'da Çiçekdağı ismi verildi. 1954'te Yozgat'a bağlanan ilçe, 1957'de tekrar Kırşehir'e bağlanmıştır. Belediyesi Cumhuriyetten önce kurulmuştur.

Kaman: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 61.569 olup, 26.038'i ilçe merkezinde, 35.531'i köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 41, Savcılı bucağına bağlı 10 köyü vardır. İlçe toprakları engebeli platodan meydana gelir. Doğu ve güneydoğusunda Baron Dağı yer alır. Başlıca akarsuları Kızılırmak ve Kılıçözü Deresidir. Hirfanlı Baraj Gölünün bir bölümü ilçe topraklarında yer alır.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri, buğday, şekerpancarı, patates, arpa, nohut, soğan, fasulye, üzüm olup az miktarda kayısı yetiştirilir. Hayvancılık önemli gelir kaynağıdır. En çok Ankara keçisi, koyun ve sığır beslenir. Hirfanlı baraj gölünde tatlı su balıkçılığı yapılır. Evlerde halı dokumacılığı çok yaygın olup, ekonomide önemli yer tutar. İlçe topraklarında demir ve flüorit yatakları vardır.

İlçe merkezi Kılıçözü Vadisi'nde kurulmuştur. Kırşehir-Bala karayolu ilçeden geçer. İl merkezine 52 km mesafededir. Denizden yüksekliği 1500 metredir. Hirfanlı Barajının kurulması ile gelişmiştir. 1954'te Ankara'ya bağlanan Kaman, 1957'de tekrar Kırşehir'e bağlandı. 1944 yılında ilçe olan Kaman'ın belediyesi 1923'te kurulmuştur.

Mucur: 1990 sayımına göre toplam nüfusu 23.735 olup, 11.119'u ilçe merkezinde, 12.616'sı köylerde yaşamaktadır. Merkez bucağına bağlı 43 köyü vardır. Yüzölçümü 1068 kilometre kare olup nüfus yoğunluğu 22'dir. İlçe toprakları Mucur platosunda yer alır. Orta kesimini Kervansaray Dağı engebelenendirir. Başlıca akarsuyu Kızılırmak'tır. Seyfe (Malya) Gölü ilçe sınırları içinde kalır. Gölün doğu ve kuzeydoğusunda Seyfe Ovası vardır.

Ekonomisi tarıma dayalıdır. Başlıca tarım ürünleri şekerpancarı, buğday, üzüm, elma, baklagiller ve arpa olup, ayrıca az miktarda patates, soğan ve kayısı yetiştirilir. Hayvancılık önemli gelir kaynağıdır. En çok Koyun ve Ankara keçisi beslenir. Seyfe Gölü yakınlarında Malya Devlet Çiftliği vardır.

İlçe merkezi Acısu Vadisi'nin yamaçlarında kurulmuştur. Ankara-Kırşehir-Kayseri karayolu ilçenin kıyısından geçer. İl merkezine 24 km mesafededir. 1954'te Nevşehir'e bağlanan ilçe 1957'de tekrar Kırşehir'in bir ilçesi hâline geldi. İlçe belediyesi Cumhuriyetten önce kurulmuştur.

Ekonomik durum ve idari yapı hakkında bilgi verilirken Kırşehir İl Yıllığı'ndan faydalanılmıştır.

F. Kırşehir Yöresi Sosyal Hayatına ve Kültürüne Genel Bir Bakış

Toplumların yaşayış biçimlerinin, gelenek ve göreneklerinin, yaşam değerlerinin merkezinde insan vardır. Bu çalışmada insan unsuru incelendiği için, Kırşehir yöresi sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi verilmiştir.

1. Ahilik

13. yy.da Horasan'dan Anadolu'ya göç eden Ahi Evren Denizli, Konya ve Kayseri'den sonra Kırşehir'e gelerek yerleşmiştir. Kurduğu inanç düzeni ile şehir halkının çoğunluğunu meydana getiren esnaf kesimini uyarmış, ahlaki ve sosyal kuralları ile dayanışmayı sağlamış, ekonomik hayatı istenilen düzeyde tutmuştur.

Ahi Evren'in önderi olduğu Ahilik örgütünün merkezi, Kırşehir'dir. Ahilik temeli karşılıklı dayanışmaya dayanan bir esnaf teşkilatıdır.

Bu teşkilat yüzyıllar boyu yörede sadece esnaflar üzerinde etkili olmamış, halkın da hayat biçimini olumlu yönde etkilemiştir. Özellikle, şehir merkezinde bu gün bile ahilik gelenek ve görenekleri yaşatılmaya çalışılır. Kırşehir merkezinde esnaf bayramı diye tanımlanan ahi şenlikleri 1965'ten beri kutlanır. Bu kutlamalar çevresinde, kültürel etkinlikler yapılmaktadır. Ahilik kültüründe önemli yeri olan zanaatkârların eğitimi sonucunda düzenlenen ve bir esnaf merasimi olan "Şed Kuşatma"¹⁷ halk tarafında ilgiyle izlenmektedir¹⁸.

2. Giyim-Kuşam

Kır-şehir ayırımı, giysilere de yansımıştır. Merkezlerdeki kadın giysilerinde moda ve ekonomik durum etkili olurken, köylerde çalışma şartları ve gelenekler

¹⁷ Şed: Ahilerin ustalık icazetini aldıkları törende bellerine bağlanan pamuk ve yünden yapılmış peştamal.

¹⁸ Neşet Çağatay, **Bir Türk Kurumu Olan Ahilik**, Ankara: yay.y., 1974, s.137.

belirleyicidir. Geleneksel kadın giyim kuşamı gittikçe değişip modernleşmekle birlikte kadife ceket, üç etek, dökmeli don, şal kuşak ve tabtabı denen ayakkabı giyilir. Erkek yöre giysileri, kadife külot pantolon, üsteyse patiska ya da ketenden mintandır. Daha eskiden salta cepken ve gençlerde cemedan yaygındı. Cumhuriyet döneminde yelege benzer, önü açık ibrişim işlemeli, fermene yaygınlaşmıştı. Yün çoraplar nakışlı, ayakkabının ucu sivridir. Sako denilen ceket palto arası giysiler, hala kullanılır¹⁹.

Kadınlar ise üç etek , altta da geniş dökmeli don, şalvar giyerler. Belde kuşak vardır. Salta adı verilen cepkeni kullanan kadınlar da vardır. Üzerlerine siyah bir çar örterler. Çarşaf bele bağlanarak bir katı başa çekilir, diğer katı da aşağı sarkıtılır. Peçe fazla kullanılmaz. Köylerde başa püsküllü fes giyilir. Zenginler ziynet olarak altına altın takar. Durumu iyi olmayan yazma sarar. Yine aksesuar olarak şal, yazma, penes, altın cıngıl, bilezik, sıra boncuk takılır. Ayaklarda yemeni, lapçin vardır. Bele kuşak ve yazma dolanabilir. İnce dolanıp kemer gibi de kullanıldığı da olur²⁰.

3. Yiyecek Kültürü

Kırşehir’de tarımın gelişmiş olması, beslenmenin de temelini oluşturur. Bağcılığın önemini yitirmesine karşılık, üzüm, kayısı, dut gibi meyveler yöre beslenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Erik, kayısı ve elma kurularına yörede kak denir. Elma dışındakiler, güneşte kurutulur. Üzüm veya armut hevenk yöntemiyle kurutulur. Meyve saplarıyla kurutulur. Saplarıyla toplanıp bir gün güneşte bekletilir. Saplar daha sonra kilerlerde tavana asılarak saklanır. Meyve kurularından tatlı yapılır. Haside denilen zerdali yağlaması, yöreye özgü tatlılardandır. Pekmezden köftür, kedi batmaz tatlıları yapılır.

Yörenin en yaygın et yemeği tavuk ya da hindi etinden yapılan çullamadır. Pirzola türü etler küllenmiş ateşte pişirilir. Buna söğürme denir. Keme denen patatese benzer bir tür mantar kırsal kesimde yazları et yerini tutmaktadır. Yufka ekmek oldukça çok kullanılır²¹.

¹⁹ “Kırşehir Mad.”, Yurt Ansiklopedisi, İstanbul, 1982, C. 7, s. 4756.

²⁰ Avşar Cihan, Kırşehir ve İlçeleri, Ankara: Özgün Matbaacılık, 1990, s. 61.

²¹ “Kırşehir Mad” Yurt Ansiklopedisi, İstanbul: 1982, C. 7, s.49-57.

4. Evlenme Gelenek- Görenekleri

Kırşehir ve yöresindeki evlenme göreneklerinin büyük kısmı diğer illere benzemektedir. Evlenme çağına gelen gençler, nişan ve düğün törenlerini hamamları gezerek, kız beğenmeye çalışırlar. Kız beğenildikten sonra ailenin ve çevresinin saygınlığını kazanmış kişiler dünür gönderilir. Sohbetler sürerken çaylar gelir. Bu sırada ağzı laf yapan dünürlerden biri tekerleme haline gelmiş “Yedik içtik ölçüp biçtik, gelene niye geldin denilmez, Allah’ın emrine karşı gelinmez. Bizim buraya gelişimizin bir maksadı vardı. Kerimenizi Allah’ın emri Peygamberin kavli ile istemeye geldik. Sen bu işe ne dersin?” der. Kız babası kendini biraz naza çekmek için danışıp görüşme zamanı ister. Kız tarafından olumlu cevap aldıktan sonra küçük şerbet denilen söz kesme ile şerbetler içilir. Kolye altın takılır. Daha sonra erkek tarafı kıza bir terlik ile baş örtüsü giydirir. Buna söz kesme denir. Nişan iki tarafın anlaşması ile iki aile arasında yapılabilir. Evdeki yüzük ve takı işine küçük nişan denir. Okuntu denilen davetiye ile konuklar nişan törenine davet edilir²².

Düğünden on beş gün sonra, iki aile birlikte karalaştırdıkları bir günde çeyiz keserler. Düğüne kent içinde davetiye, köylerde okuntu denilen şeker dağıtılarak eş dost çağrılır. Cuma günü başlayan düğün Pazar günü sabahı gelin alma töreni ile biter. Düğün evinin damına bayrak dikilir. Bayrak direğinin uç noktasına ya bir elma ya da bir horoz başı takılır. Bu törene bayrak kaldırma denir. Cumartesi akşamı gelin alayı kurulur. Geline gidecek hediyeler bir siniye konularak öksüz bir çocuğa verilir. Bu sinide gelinin giyeceği giysilerin bir kısmı bulunur. Davul zurna eşliğinde eğlenceli bir biçimde oğlan evine dönülür. Kız evinde kadınlar kına gecesine başlarlar. Gelinin eline kına yakılmadan önce gelini ağlatmak için ağıt yakarlar. Buna kına övmesi denir. Bu sırada gelinin ağabeyi ya da kardeşi oğlan evine arkadaşları ile birlikte misafir gelir. Buna kayın gitme denir. Oğlan tarafı konukların bütün isteklerini yerine getirir. Bu ağırlama ertesi günü gelin alma sırasında çıkarılacak güçlükleri önlemek için yapılır. Erkekler oğlan evinde sabaha kadar yer içer eğlenirler. Sabahleyin gelin alayı hazırlanır. Hazırlanan çeyiz arabası yüklenirken kardeşi geline kırmızı kuşak bağlar. Gelin bir odaya kilitlenir. Oğlanın babası kardeş yolu vererek gelinin kilitli odadan çıkmasını

²² Avşar Cihan, **Kırşehir ve İlçeleri**, Ankara: Özgün Matbaacılık, 1990, s. 62.

sağlar. Gelin, yakınları ile helalleştikten sonra yakınlarının yardımı ile gelin arabasına biner. Gelin alayı mezarlıkta dua eder. Gelin kapıdan içeri girmeden saygın uğurlu ve becerikli olması için bazı inanışlar gerçekleşir. Su testisi kırılır. Kapı eşliğine çivi çakılır. Damat cebindeki bozuk paraları ve çerezleri gelinin başına atar²³.

5. Halk Oyunları ve Seyirlik Oyunlar

1945 Yılında Kırşehir’de halk müziği derlemesi yapan ekipte görev alan Halil Bedii Yönetken ilde halay, zeybek, zilli oyunlar oynandığını yazmıştır. Yönetken’in vermiş olduğu bilgiye göre Kırşehir Kayabaşı Mahallesi gençlerinin düzenlediği içkili yemekli kadın oyuncular (çengiler) muhabbet meclislerinde parmaklarındaki zillerle Develi, Bad-ı Sabah, Mor Koyun, Sapı Yükleddim Kağnya, Merdini yavrum Merdini gibi türkü ve oyun havaları eşliğinde tek çift veya üç çengi birden oynardı. Bu ezgilerin içine Çiçekdağı ve Üç Oğlanı da eklemek gerekir. Muhabbetlerde kadınlardan sonra erkekler de oyuna kalkar. Çift çift zeybek oyunları icra ederler. Çiçekdağı ilçesinde de halaylar yaygındı. Bu ilçede halaya “haley” diyorlardı. Halil Bedii Yönetken’in Çiçekdağı’nda davul zurnayla çaldırıp söylediği iki halay faslı şu halaylardan oluşmaktaydı²⁴.

1. Ağır lama (Türküsüz), Kıvrak halay (Türkülü), Üç Ayak (Yanlama, Türküsüz), Sekmen halayı

2. Üç ayak, Hasan Dağı sekmesi, Cirit, Avşar ağırlaması, Keçeli

Kırşehir ilinde hâkim oyunlar, halaylar ve kaşıklı oyunlardır. Halaylar Doğu Anadolu, Kaşıklı oyunlar ise Konya oyunlarına benzemektedir. Kaşıklı oyunlar erkek oyuncular tarafından ellerde kaşıklarla oynanmaktadır. Bu oyunlar, muhabbetlerin de baş oyunlarıdır. Muhabbetlerde ince saz denilen keman, bağlama, darbuka veya def eşliğinde oynanmaktaydı. Kadınlarsa bu oyunları ud def eşliğinde oynamayı tercih ediyorlardı²⁵.

²³ age., s.64.

²⁴ Salih Turan.vd., **Kırşehir Halk Müziği**, Ankara 2000, s. 39.

²⁵ “**Kırşehir Mad**”, Yurt Ansiklopedisi, İstanbul 1982, C. 7, s.4963.

Son yıllarda Kırşehir halk oyunları ekipleri kaşıklı oyunları kız erkek karma bir şekilde oynamaktadırlar.

Halk oyunları yanında seyirlik oyunların da yaygın olduğu Kırşehir'in başlıca seyirlik oyunları şunlardır: Yorgan çevirme, Deve Oyunu, Tura, Koca Oyunu, Menevişe, Zeybek Oyunu, Andaşa Oyunu, Tuz satma Oyunu, Bebek Oyunu. Bunlardan Koca oyunu, çalgı takımı eşliğinde türküler söylenerek temsil edilir. Yine Mucur'un Bebek oyunu da bir çeşit kukla gösterisidir. Düğünlerde oynanan tura, kelle atma, soğan elma bağlama, teker oyunu gibi seyirlik oyunlar unutulmak üzeredir²⁶.

²⁶ Salih Turan, v.d., **Kırşehir Halk Müziği**, Ankara: 2000, s. 42.

TÜRK SÖZLÜ EDEBİYATI ARAŞTIRMALARINDA TÜRKÜLERİN YERİ VE KIRŞEHİR YÖRESİ TÜRKÜLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

A. Türküler Üzerine Yapılan Derleme ve İnceleme Çalışmaları Hakkında Genel Bilgiler

“Halk kavramı ortak sosyal ve kültürel özellikleri bulunan insan topluluğudur. Bir olayın ve kültürel ürünün folklor malzemesi sayılabilmesi için halka ait olması, anonim olması, sözlü geleneğe dayalı olması, nesilden nesile, toplumdan topluma geçerek yayılmış olması gerekir. Folklor ürünleri statik, durağan, müzelik değerler olmayıp, dinamik, hareketli, yaşayan, durmadan yeni ürünler doğuran bir yapıya sahiptir. Her nesil, folklor değerlerine yeni değerler katar. Toplumlar ne kadar sanayileşirse sanayileşsin, fert toplumun önüne ne kadar geçmeye çalışırsa çalışsın folklor ürünleri daima var olacaktır”²⁷.

Toplumlar var olduğu sürece varlığını sürdürecektir olan folklor, diğer dünya milletlerinde olduğu gibi, Türk araştırmacıları da bu alanda çalışmaya yöneltmiştir.

Türkiye’de folklorun bir bilim olarak tanınmasında öncülük yapanlardan Rıza Tevfik 1900 yılında bir yıllıkta Raks Hakkında, Nevsal-i Afiyet Salname-i Tıbbi başlıklı halk oyunları yazılarını yayımlamıştır²⁸.

Bizde folklor karşılığı olarak “halkiyat” terimini ilk kullanan büyük sosyolog Ziya Gökalp’tır. “Halka Doğru” dergisinde 1913 yılında yayınlanan makaleleri, Türk folklor çalışmalarının temeli niteliğindedir. Onu altı-yedi ay sonra Fuat Köprülü²⁹ ve Rıza Tevfik’in³⁰ makaleleri takip eder.³¹

Türkiye’de folklor konusunda sistemli ve yaygın çalışmalara TBMM hükümetleri döneminde başlanmış, Cumhuriyet döneminde gözle görülür gelişmeler

²⁷ Nail TAN, **Folklor (Halk Bilimi) Genel Bilgiler**, Ankara: Türk Kültürü Yayınları, 1997, s.5.

²⁸ Rıza Tevfik, “**Raks Hakkında**”, **Nevsal-i Afiyet Salname-i Tıbbi**, İstanbul, 1316/1900 s. 405-419.

²⁹ Fuat Köprülü, **Yeni Bir İlim Halkiyat Folklor**, İkdam gazetesi İstanbul, 1914

³⁰ Rıza Tevfik, **Folk-löre**, Peyam Gazetesi, İstanbul, 1914

³¹ Nail TAN, **Folklor (Halk Bilimi) Genel Bilgiler**, Ankara: Türk Kültürü Yayınları, 1997, s.54.

kaydedilmiştir.Folklor tarihimizde ilk folklor derneği 1 kasım 1927’de Ankara’da kurulan Anadolu Halk Bilgisi Derneği’dir. Derneğin adı kısa bir süre sonra Türk Halk Bilgisi Derneği olmuştur.³²

Türk halk müziğine gelince, ilk ve en önemli çalışma, 17. y.y.’ın ikinci yarısında Ali Ufki tarafından kaleme alınan, tek yazma nüshası 1948’de Londra British Museum Kütüphanesi’nde Çağatay Uluçay tarafından fark edilen “Mecmua-i Saz-ı Söz”dür. Bu eser klasik musiki eserleriyle türkülerimizin ilk defa batı notalarıyla kaydedilmesi bakımından büyük önem taşır. Pek çok türkü sözünü içermesi nedeniyle de folklor araştırmacıları için de kaynak sayılır. Kitap hakkında yazılar çıktıysa da, tam olarak Şükrü Elçin tarafından hazırlanmış ve 1976’da orijinal haliyle yayımlanmıştır. Muammer Uludemir ise Latin harflerine çevirmiştir³³.

İlk kapsamlı halk müziği derleme ve neşir çalışmaları 1920’de gerçekleşmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’na kurulan “Hars Dairesi”, türkü derlemeye başlamıştır. Daire tarafından anketler hazırlanmış ve dağıtılmıştır. Aynı daire, 1925’te Seyfettin ve Sezai kardeşleri, Batı Anadolu’ya türkü derlemeye göndermiştir.

Ancak daha ciddi ve geniş manada halk müziği derlemelerini İstanbul Belediye Konservatuvarı çalışanları yapmıştır. 1926’da başlayan derlemeler dört yıl sürmüştür. 850 halk ezgisi, 15 fasikül halinde yayımlanmış, bir kısmı plaklara alınıp satışa sunulmuştur. Son geziden sonra Yusuf Ziya (Demircioğlu), Mehmet Halit (Bayrı), Hikmet Turhan (Dağlıoğlu); Halk Bilgisi Derneği’nin de katkılarıyla, Balıkesir ve Kütahya bölgesi türkülerini derlemiştir.

Kösemihalzade Mahmut Ragıp (Gazimihal)’ın halk müziğiyle ilgili önemli çalışmaları olmuştur.Gazimihal 1928-1929 yılları arasında, “Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz”³⁴ ile “Şarki Anadolu Türkü ve Oyunları”³⁵ adlı çalışmalarını yayımlatmıştır. “Asya ve Anadolu Kaynaklarında İkliğ” adlı eseri ise bir müddet sonra yayımlanmıştır³⁶. Araştırmacının ölümünden sonra ise “Türk Nefesli Çalgıları”³⁷ ve

³² age.

³³ Ali Ufki (Çev.Muammer Uludemir), **Mecmua-i Saz-u Söz**, İzmir, 1992.

³⁴ Mahmut R. Gazimihal, **Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz**, İstanbul, 1928.

³⁵ Mahmut R. Gazimihal, **Şarki Anadolu Türkü ve Oyunları**, İstanbul , 1929.

³⁶ Mahmut R. Gazimihal, **Asya ve Anadolu Kaynaklarında İkliğ**, Ankara, 1958.

“Türk Vurmalı Çalgıları”,³⁸ “Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız”³⁹ adlı kitapları basılmıştır.

1953-1957 yılları arasında Muzaffer Sarısözen yurt genelinde derleme gezilerine çıkmış ve bu süre zarfında 10.000 civarında ezgi derlemiştir. Halil Bedii Yönetken ve teknisyen Rıza Yetişen de bu gezilerin büyük bir kısmında yer almışlardır.

1942-1943 yıllarında, Ahmet Caferoğlu'nun ağız çalışmaları üç kitap halinde yayınlanmıştır. Bu eserlerde bazı Doğu ve Orta Anadolu illerine ait pek çok türkü derlendiğini görüyoruz⁴⁰.

1955-1965 yılları arasında, 1.000 kadar oyun havası derlenip kaydedilmiştir. Son büyük derleme gezisini, TRT 1967'de organize etmiş ve bu gezi sonrasında 1738 ezgi derlenmiştir.

Cemil Demirsipahi'nin, halk oyunları hakkında yazdığı hacimli eseri de burada belirtmek gerekir⁴¹.

Ferruh Arsunar'ın “Anadolu Halk Türkülerinden Örnekler”⁴², Veysel Arseven'in “Açıklamalı Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler Bibliyografyası”⁴³, Mahmut Ragıp Gazimihal'in üç ciltlik “Türk Halk Oyunları Kataloğu Musiki Sözlüğü” çalışmaları burada mutlaka anılmalıdır.

Buraya kadar bahsedilenler, Türk halk müziği alanında genel anlamda yapılan derleme karakterli çalışmalardır.

Türkülerle alakalı olarak P.N.Boratav⁴⁴, Doğan Kaya⁴⁵ Cahit Öztelli⁴⁶, Mehmet Özbek⁴⁷, Ahmet Z. Özdemir⁴⁸, Şeref Erdoğan⁴⁹, Ali Nemci Arısoy⁵⁰, Yunus Koçak⁵¹

³⁷ Mahmut R. Gazimihal, **Türk Nefesli Çalgıları**, Ankara: 1975.

³⁸ Mahmut R. Gazimihal, **Türk Vurmalı Çalgıları**, Ankara: 1975

³⁹ Mahmut R. Gazimihal **Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız**, Ankara: 1975.

⁴⁰ Caferoğlu, Ahmet, **Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar**, Ankara: 1942.

⁴¹ Cemil Demirsipahi, **Türk Halk Oyunları**, Ankara: 1975

⁴² Ferruh Arsunar **Anadolu Halk Türkülerinden Örnekler**, İstanbul: 1962

⁴³ Veysel Arseven “**Açıklamalı Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler Bibliyografyası**, İstanbul: 1969

⁴⁴ P.N.Boratav, 100 Soruda Halk Edebiyatı, Adam Yay :İst, 1982

⁴⁵ Doğan Kaya Anonim Halk Şiiri, , Ankara: Akçağ yay, 1999.

⁴⁶ Öztelli Cahit, **Evlerinin Önü**, İstanbul: 1972

gibi araştırcıların da araştırmaları bulunmaktadır. Kültür Bakanlığı'na bağlı Hagem'in bazı yayımları ile "İl yıllıkları" ve "halkevi dergileri", "Türk Folklor Araştırmaları", "Milli Folklor, "Folklor/Edebiyat" gibi dergiler trkllerle ilgili yazıların yayımlandığı eserlerdir.

Ağıtlarla ilgili olarak ise, İsmail Grkem⁵², Muhan Bali⁵³ ve Yaşar Kemal'in⁵⁴ eserleri temel eserlerdir.

B. Kırşehir Yöresi Türküleriyle İlgili alışmalar

Çalışma sahamız olan Kırşehir yöresi ile ilgili yayımların bir kısmı şunlardır.

1. Kitaplar

Ahmet Caferoğlu'nun "Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler"⁵⁵ adlı eseri, Niğde, Kayseri, Kırşehir, Yozgat, Ankara Vilâyetleri ile Avşar, Saıkaralı ve Karakoyunlu Uruklarının Ağızları, Anadolu'nun değişik bölge ağızlarına ait yayımladığı serinin 8. kitabıdır. Eserin içerdiği malzeme, Orta Anadolu'nun Ankara ili Kırıkkale kazası merkezinden başlayan ve Niğde'nin Bor kazası ile sınırlanan bir hat çizmektedir. Malzeme 1946 yılı yazında toplanmıştır. Eser altı bölümden oluşmaktadır: 1. Niğde ili ağızları, 2. Kayseri ili ağızları, 3. Kırşehir ili ağızları, 4. Yozgat ili ağızları, 5. Ankara ili ağızları. 6. bölüm ise, "Sözlük" kısmından oluşmaktadır. Ağız özelliklerini yansıtan metinler "şarkı, türkü, destan, mani, masal, dua, ağıt" başlıkları altında verilirken, kişi ve yer adları da metinlerin hemen altında belirtilmiştir.

⁴⁷ Mehmet zbek, **Folklor ve Türkülerimiz**, 3. Baskı, İstanbul: 1994

⁴⁸ Ahmet Z.zdemir, **Avşarlar ve Dadaloğlu**, Ankara: 1998

⁴⁹ şeref Erdoğdu, **Ankara'm**, Ankara: 1965

⁵⁰ Ali Nemci Arısoy, **Yalan Dünya Ne Dar İmiş**, Ankara: 1970

⁵¹ Yunus Koçak, **Hasan Dede, Hayatı ve ğretisi** Hasan Dede Belediyesi Kültür Yayınları No.3, t.y.

⁵² Türk Edebiyatında Ağıtlar, Çukurova Ağıtları, Ankara : Akçağ Yay, 2001

⁵³ Muhan Bali, Ağıtlar, Kültür Bakanlığı Yayınları , Ankara: 1997.

⁵⁴ Yaşar Kemal, Ağıtlar, İst. :Yay. y, 1999.

⁵⁵ Ahmet Caferoğlu, **Orta Anadolu Ağızlarından Toplamalar**, Ankara:1943.

Ahmet Günşen'in "Kırşehir ve Yöresi Ağızları"⁵⁶ adlı eseri de, bu alanda yapılan bir başka çalışmadır.

Halil Bedii Yönetken'in "Derleme Notları"⁵⁷ adlı eserinde Kırşehir halk kültürü ve türküleri hakkında önemli bilgiler vardır.

Baki Yaşa Altınok, "Öyküleriyle Kırşehir Türküleri, Destanları, Ağıtları" adlı çalışmasında yöre türküleri destanları ağıtları hikayeleriyle birlikte verilmiştir⁵⁸.

Cahit Obruk'un "Kırşehirli Aşık Said" adlı kitabında Aşık Said'in hayatı, kişiliği, şiirleri yer almıştır. Bu kitap hazırlanırken Muzaffer Ergun'un "Toklumenli Aşık Said" kitabından faydalanılmıştır⁵⁹.

Bayram Bilge Tokel'in "Neşet Ertaş Kitabı'nda, Neşet Ertaş'ın hayatı, sanatçı kişiliği anlatılmıştır. Kitabın son bölümünde türkü metinlerine yer verilmiştir⁶⁰.

Kırşehirli araştırmacı, şair H. Vahit Bulut "Kırşehir Halk Ozanları" adlı kitabında, hem halk şairi hem de halk türküsü yakıcısı, ağıtçı, destancı kişilerden Âşık Said (İlhami), Âşık Seyfullah, Âşık Kerem, Âşık İbik, Âşık Arap Mustafa, (Zahide'm Türküsünün yakıcısı) Geyceklî Âşık Hasan, Muharrem Ertaş, Âşık Boyacı, Şemsi Yastıman, Neşet Ertaş, Veli Kangal, (Pancar Pezik değil mi türküsünün yakıcısı), Şevket Özkaya, Âşık Mehmet Akça, Ali Rıza Güney (Bu Senede Bekâr Gezelim türküsünün yakıcısı) İbrahim Köksal ve Paşa Elif hakkında bilgi verilmiştir. Kitapta 50'ye yakın şaire şiirleriyle birlikte yer verilmiştir⁶¹.

2. Tezler

S. Nazan Kırımhan, "XIX. y.y. Kırşehir'li Aşıklar ve Aşık Said" konulu doktora tezinde, Aşık Said'in Kırşehir halk müziğinde yer alan şiirlerine yer vermiştir. Kırımhan, şu âşıkları ele almıştır: Aşık Halil, Aşık İbik, Aşık Vahdedi, Aşık Mahmut,

⁵⁶ Ahmet Günşen, **Kırşehir ve Yöresi Ağızları**, Ankara :2000

⁵⁷ Halil Bedii Yönetken, **Derleme Notları**, İstanbul: 1991

⁵⁸ Baki Yaşa Altınok, **Öyküleriyle Kırşehir (Türküleri, Destanları, Ağıtları)**,Şehir Tarihleri, Ankara: (2003), s.80.

⁵⁹ Cahit Obruk **Toklumenli Aşık Said**, Ankara: 1983

⁶⁰ Bayram Bilge, Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, , Ankara: Akçağ Yayınları, 2004, s.64

⁶¹ Vahit Bulut ,**Kırşehir Halk Ozanları**,Ankara:1983

Aşık Osman, Aşık Ömer, Aşık Hüseyin, Aşık Musa, Aşık Ümmet, Bektaşî Şair Fehmi Baba, Osman Hilmi, Aşık Kerem Değirmenci, Aşık Mehmet Şeyhi, Veli Gül, Silsüprüoğlu Halil Bey, Aşık Küçükkatipoğlu ve Aşık Said.⁶²

Kırşehir türküleriyle alakalı olarak Hasibe Yamaner Yamak'ın "Neşet Ertaş'ın Hayatı ve Eserleri"⁶³ ile Sabahattin Yaşar'ın "Kırşehir Türkülerinin Hikâyeleri"⁶⁴ adlı yüksek lisans tezleri, bu alandaki çalışmalardır.

Sabahattin Yaşar'ın "Kırşehir Türkülerinin Hikayeleri" adlı yüksek lisans tezi, yöre türküleriyle ilgili kapsamlı bir çalışmadır. Bu çalışmada yörenin sosyal, kültürel hayatı hakkında bilgiler verildikten sonra 100'ün üzerinde türküye hikayeleriyle birlikte yer verilmiştir.Yalnızca Kırşehir'den derlenen türküler değil çevre illerden derlenen türküler yazılı kaynaklarla karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

3. Makaleler/ Bildiriler

Kırşehir yöresi türküleriyle doğrudan doğruya alakalı olmasa da Nazan Kırımhan'ın yazmış olduğu iki bildiri/makale⁶⁵ ve Ahmet Mortaş'ın⁶⁶ bildiri/makaleleri türkülerle ilgili bilgi veren yazılardır.

Sonuç olarak türkülerle ilgili bugüne kadar pek çok çalışma yapılmıştır.Bu bölümde araştırmamıza kaynaklık eden belli başlı çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Genel olarak türkülerle ilgili derleme ve inceleme çalışmaları,yöre türküleriyle ilgili derlemeler yayınlar, tezler, bildiriler bu bölümde belirtilmiştir.

⁶² S. Nazan Kırımhan, **XIX. y.y. Kırşehirli Aşıklar ve Aşık Said**, Ankara, 1995

⁶³ Hasibe Yamaner, Neşet Ertaş'ın Hayatı ve Eserleri, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir: 2003

⁶⁴ Yaşar, Sabahattin, **Kırşehir Türkülerinin Hikayeleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Ankara: 2002

⁶⁵ Nazan, Kırımhan **Anadolu Aşıklık Geleneği Çizgisinde Kırşehirli Aşıklar**, V.Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Bildirileri,. Ankara: II, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s. 35-40; Kırımhan Nazan **Kırşehir Âşık Şiirinde Âhenk Unsurları** Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 2002 s. 477-485.

⁶⁶ Ahmet, Mortaş **Neşet Ertaş ve Kırşehir 1**. Emlek Yöresi, Ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu Bildirileri Emod Yayınları, Ankara 1999 . s.113-119.

I. BÖLÜM

TÜRKÜ

Bu bölümde, “türkü” terimi, bu terimin ilk kez kullanılışı, araştırmacıların türkü hakkında yaptıkları tanımlar ve sınıflandırmalar, türkülerin konu ve biçim özellikleri hakkında bilgi verilecektir.

1. Kavram

Türkü teriminin kaynağı Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki ulanarak Türkî elde edilmiş, bu sözcük zamanla türkü biçime girmiştir.⁶⁷

Türkü sözü muhtelif Türk boylarında farklı kelimelerle isimlendirilmiştir. Türküye Azeri Türkleri; mahnı, Başkurtlar; halk yırı, Kazaklar; türkî, türük, halık eni, Kırgızlar ; eldik ır, türkü, Özbekler; türki, halk kaşığı Tatarlar halk cırı, Türkmenler; halk aydımı, Uygur Türkleri de mahşa derler⁶⁸.

Türkü terimi ilk defa, XV. y.y.’da Doğu Türkistan’da aruz vezniyle yazılmış ve özel bir ezgiyle söylenmiş ürünler için kullanılmıştı⁶⁹.

Hece vezninde söylenmiş türkülerin Anadolu’daki ilk örneğini, XVI. y.y.’da bulabiliyoruz. Türkü şekline uygun ve türkü adını taşıyan sözünü ettiğimiz bu parça, XVI. y.y. halk şairlerinden Öksüz Dede’ye aittir⁷⁰.

Türkülerin ortaya çıkışları iki yolla olmuştur ve bugün de olmaktadır. Ya çok kısa bir zaman içerisinde anonimlik özelliğini kazanmış, ya da bir saz şairinin, söylediği

⁶⁷ Nevzat, Gözaydın, **Anonim Halk Şiiri Üzerine**, Türk Dili Türk Şiir Özel Sayısı 3, Halk Şiiri, S. 445-450, Ocak - Haziran 1989, s.24.

⁶⁸ **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü**, Ankara: 1991, C. I, s. 908-909.

⁶⁹ Cevdet Kudret, **Örneklerle Türk Edebiyatı Bilgileri**, İstanbul: 1980, s. 295.

⁷⁰ Fuat, Köprülü, **Türk Saz Şairleri**, Ankara: 1962 C. 11, s. 37- 38.

parça sonradan türkü olarak anılmıştır ve türküyü yakanın adını da vermektedir. Her iki halde de özel bir ezgiyle söylenmektedir⁷¹.

Hece ölçüsünün beşlisinden başlayarak onaltılı olanına kadar hemen hemen her kalıbıyla söylenen türküler, önce bir türkücü tarafından çeşitli olaylara (deprem, savaş, ayrılık, ölüm, sevgi, v.b.) bağlı kalınarak yakıldığı gibi toplumu ilgilendiren bir çok konu türkülerle dile getirilmiştir. Bunlar arasında beşikten (ninniler) mezara (ağıtlar) kadar çeşitli zaman ve olaylara bağlı olanlar (çocuk türküleri, askerlik türküleri, oyun türküleri, iş türküleri, tören türküleri) ile aşk türküleri, tabiat ve kahramanlık veya eşkıya türküleri karşılık konuşmalar içeren türküler önemli yer tutmaktadır.

Türkülerin en önemli özelliğinin ezgi ve ritimleri olduğunu düşünen araştırmacılar bunları iki ana bölümde incelemişlerdir.

Usullü Türküler

Usulsüz Türküler

Usullü türküler genellikle oyun havaları olup Konya’da Oturak, Urfa’da kırık hava, Ege’de Zeybek, Ordu, Giresun, Trabzon ve Marmara’da karşılama, Harput’ta şıkıdım, Karadeniz kıyılarında horon, Isparta ve Eğridir’de datdiri, Kars ve Erzurum’da Sümmani ağzı adlarıyla da tanınmaktadır. Bunlar belli süre birimlerine bağlı kalarak yakılmış türküler olduğundan ölçülü türküler olarak bilinir. Güzelleme, koşma, ninni, taşlama, yiğitleme bu bölümde yer almaktadır.

Usulsüz olanlar, süre birimine bağlı kalmaksızın nota değerleri usulsüz olan türkülerdir. Uzun hava şeklinde genel bir ad taşıyan bunların ayrıca ağıt ve bozlak, Çukurova, divan, hoyrat, kayabaşı, koşma, maya türkmani adlarını taşıyan çeşitleri de bulunmaktadır. Bunlardan divan, kendisine has ezgisi ve ayak denilen sazlı bir bölüm içersinde bulunur. Divan ezgisiyle usta okuyucular gazel okurlarsa da halk daha çok on beş heceli halk şiirlerini tercih etmektedir⁷².

⁷¹ Nevzat, Gözaydın, **Anonim Halk Şiiri Üzerine**, Türk Dili Türk Şiir Özel Sayısı 3, (Halk Şiiri), S. 445-450, (Ocak - Haziran 1989), s.25.

⁷² **age.** s. 28.

Ağıt

Çalışmada ağıtlar önemli bir yer tuttuğundan, bu bölümde ağıtlar hakkında ayrıca bilgi verilecektir.

“Bir törene bağlı olsun olmasın, acıklı bir olayı konu edinen ve metni de ezgisi de bu olayı yansıtmaya ve yaşatmaya elverişli olan türkülerin bütününe ağıt denir”⁷³.

“İnsan ölümü karşısında veya canlı cansız varlığını kaybetme korku, telaş ve heyecanı anındaki üzüntülerini feryatlarını isyanlarını talihsizliklerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülerdir”⁷⁴.

“Büyük toplum felaketleri ölüm ve benzeri gibi olaylar karşısında duyguları dile getiren şiir kafiye, mısra düzeni ve koşmalara benzer”⁷⁵.

“Yaygın şekliyle ağıt olarak bilinen söz, muhtelif devirlerde muhtelif Türk toplulukları tarafından değişik şekilde kullanılmıştır. Ağıda Azeriler; ağı, Başkurtlar; marsiyah, aytiv, Özbekler; marsiya, matemname, Kazaklar; joptov, koşukırı, köri, Kırgızlar; cır, coptov, koşok, Kamuklar; yas, Nogaylar;, bozlau, bozlaw, Tatarlar; tagmagı, marsiyah, Türkmenler; ağı, tavş, tavşa, tavum, ses etmek, Uygurlar da jiğa, haza derler”⁷⁶.

“Anadolu Türkçe’sinde ağıt, bozлак, Azerbaycan dilindeki ağı, eş anlamlı ağla-, bozla- fiilerini vermiş olan bir köke çıkar; “yas” kelimesi de Arapça keder anlamına gelen ye’s den gelir”⁷⁷.

Tabiat afetleri, yenilgiyle sonuçlanan büyük savaşların bıraktığı acılar, toplumca ya da birey olarak katlanılan yangın, kıtlık, hastalık kırgını; ayaklanmanın ezilmesi; ünlü kişilerin ölümü ve benzeri gibi acıklı durumlar, anıları derin iz bırakan ve ağıtların doğmasına meydan veren olaylardır.⁷⁸

⁷³,Ahmet şükrü ESEN, **Anadolu Ağıtları**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1982, s. 9

⁷⁴ şükrü ELÇİN, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 9

⁷⁵ Cahit ÖZTELLİ, **Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, T.F.A. X (204), 7. 1966, s. 4124

⁷⁶ Doğan KAYA, **Anonim Halk şiiri**, Akçağ Yayınları, Ankara: 1999, s. 245

⁷⁷ Ahmet şükrü ESEN, **Anadolu Ağıtları**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları 1982s. 10

⁷⁸ age.

Ezgiler ile türkülerin katıldığı ölüye ağlama törenlerini, sadece kadınlar düzenler. Bunlar ölünün kız kardeşi, anası, başkaca yakın akrabaları, dostları, komşularıdır. Ölünün evinde toplaşılır. Türkülere ve törenin gerektirdiği türlü davranışlara genel olarak bütün hazır olanlar katılır. Odaya gelen her yeni kadın ölünün en yakını ve yaşça en büyük olanın boynuna sarılır. Ağlar ya da ağlar gibi yapar. Baş örtüsünün ucuyla gözlerini siler. Ağıtı çağırıp söyleyen ağıtçının sesine sesini katarak figan eder. Acı feryatları zaman zaman bütün törene katılanlarca bir koro halinde tekrarlanır. Aileden olan kadınlar, acılarını belirten çeşitli davranışlar gösterirler. Göğüslerine vururlar, saçlarını yolar gibi yaparlar. İskenderun'da ölünün anasının göğsüne vurması, karısının ise toprak başıma diyerek saçlarını yolması töresi varmış. Bu, söyleyenin kendisine yönelttiği; “ben de öleyim de kara toprak başıma saçılınsın” anlamında bir kargıştır. Dede Korkut Kitabı'ndaki boylar (XV. y.y.), bir yakınının ölümünde kadının tırnaklarıyla yanaklarını yırtmak istediğinden söz eder. Bu davranış - öyle anlaşılıyor ki- günümüze kadar süre gelmiştir. Araştırmacılar ölüye ağlama törenlerini anlatırken bu ayrıntı üzerinde durmasalar da kimi ağıt metinlerinde buna işaret eden sözlere rastlarız⁷⁹.

Ağıtlar genellikle sekiz heceli dörtlüklerle ortaya konulurlar. Bu dörtlüklerin kafiye düzenleri farklı şekillerdedir. Ağıtçı kadınlar sözlerini irticalen söylerler. Bunu yaparken zaman zaman mani, türkü, ninni gibi anonim ürünlerdeki hazır kalıplara başvurur. Ağıtçılar ağıtları acı ile ve irticalen söyledikleri için elbette ki sanat endişesi gütmeyiz. Genellikle yarım kafiye kullanılır. Zaman zaman duraklarda görülen başarısızlıkların en önemli sebebi de budur⁸⁰.

Burada ağıt türü hakkında genel hatlarıyla bilgi verildi. Bunu yapmaktaki amaç, ağıt yakmanın Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan köklü bir gelenek oluşudur. Eski Türklerde sagularla başlayan bu gelenek günümüze kadar değişerek, buna rağmen kaynağını koruyarak varlığını devam ettirmiştir. Araştırmacılar, ağıtı türkünün konu olarak bir türü olarak görüyorlar. Kısacası, ezgisiyle metniyle acıklı bir olayı konu edinen türkülerin adı ağıttır.

⁷⁹ age.s. 11

⁸⁰ Şükrü ELÇİN, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara: Akçağ Yayınları, s. 290

2. Tür ve Biçim

Halk şiirinde tür ve biçim, araştırmacıların önemle üzerinde durduğu bir konudur. Bu başlık altında konuyla ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Tür konusuyla ilgili araştırmacılar çeşitli görüşler bildirmişlerdir. Tür kavramıyla ilgili ortaya atılan fikirlerin birleştiği nokta türün belirmesinde konusunun önemli ve gerekli olduğudur. Bu arada Ahmet Talat Onay, İlaydın ve Dizdaroğlu türü belirlerken ezgi üzerinde durmak gerektiğini açıklılıkla dile getirmektedir⁸¹.

Dizdaroğlu'nun "Halk şiirinde tür vardır" şeklindeki görüşüne itiraz eden Boratav, şekilden ne anlaşılması gerektiğini şöyle ifade etmektedir:" Halk edebiyatında nazımlı şekiller söz konusu olunca dış görünüşle ilgili öğeler, ölçü, uyak, ezgi" hatırlanmalıdır."⁸²

Kısaca, birçok araştırmacı halk şiirinde şekil kavramıyla dış, tür kavramıyla iç unsurların anlatıldığını belirtmektedir.

Tür ve biçim meselesinde dikkat çekilen bir diğer konu da ezgidir. Fuat Köprülü, halk şiirindeki türler arasındaki farkın, şekil ve daha çok bestelerine ait olduğunu belirtir.

"Öcal Oğuz'a göre türkünün "türkmani", "varsağı", "bayatı", "şarkı" kelimeleriyle değerlendirilip izahının yapılması kaçınılmazdır. Bize göre türkü, Türklere mahsus ezgiler olup bir nazım şeklinin veya türkünün adı değildir. Bir ezgi çeşidi olarak koşma da bir türküdür. Ağıt da, ninni de, varsağı da, semai de... Nasıl ki, şarkı; nihavent, uşşak, rast hicaz gibi makam ezgilerinde dolaylı ad alıyor, türkü de almalıdır. Türkmani, Türkmen ezgileri varsağı, varsak ezgileri, bayatı, bayat boyunun ezginin olduğu düşünülünce, türkü neden Türk'lerin ezgileri olarak anılsın? Ayrıca varsağı, semai ve koşmanın makam adı olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Yanık kerem, Kesik Kerem, Topal Koşma gibi...

⁸¹ Öcal Oğuz, , "Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi", Milli Folklor, s. 14.

⁸² age. s.14.

Öcal Oğuz, ağıtı, mani ve ninni gibi ezgi ve konu ağırlığı olan türler grubunda değerlendirmiştir. Ayrıca, makamları kendi aralarında ağır, orta, yürük veya uzun; koşma makamları, ağıt makamları ve divani makamları şeklinde ifade etmiştir⁸³.

Kısaca, tür içe biçim de dışa ait bir özelliktir. Bu çalışmada, türküler seçilirken şekil unsurları yanıltıcı olduğundan, daha çok türe ait özellikler göz önünde bulundurulmuştur. Türü belirlerken konu ve ezginin yanında türün ortaya çıkış nedenini de değerlendirmek gerekir. Ayrıca kaynak şahısların ifadeleri, türküyü diğer türlerden ayırt etmede etkili olmuştur.

3. Tasnif

Araştırmacılar, türkülerini çeşitli şekillerde sınıflandırmışlardır.

Dizdaroğlu'na göre konularına göre türküler şu şekildedir.

1. Ninniler ve çocuk türküleri
2. Doğa üzerine türküler
3. Aşk türküleri
4. Kahramanlık türküleri
5. Askerlik türküleri
6. Tören türküleri
7. İş türküleri
8. Eşkıya Türküleri
9. Acıklı Olaylarla ilgili türküler
10. Güldürücü türküler
11. Karşılıklı türküler
12. Oyun türküleri
13. Ölüm türküleri⁸⁴

⁸³ age.

⁸⁴ Hikmet Dizdaroğlu, **Halk Şirinde Türler**, Tür Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversite Basın evi 1969, s. 107.

“Türkülerin yapısı çok değişiktir. Halk şiiri türlerinden her biri türkü olabilir. Türküler, yapılarına göre şöyle sınıflandırılabilir”⁸⁵.

- a. Mani kıtalardan kurulu türküler
- b. Dörtlüklerle kurulu, dördüncü dizeleri kavuştak olan türküler
- c. Dörtlüklerle kurulu olan türküler
- d. Bentleri dörtlük kavuştağı tek dizeli olan türküler
- e. Bentleri dörtlük kavuştağı iki dizeli olan türküler
- f. Bentleri dörtlük kavuştağı üçlük olan türküler
- g. Bentleri de kavuştağı da dörtlük olan türküler
- h. Bentleri dörtlük kavuştakları beşlik olan türküler
- i. Üçlüklerden kurulu türküler
- j. Bentleri üçlük kavuştağı tek dizeli olan türküler
- k. Bentleri üçlük kavuştağı iki dizeli olan türküler
- l. Bentleri de kavuştakları da üçlüklerle kurulu türküler
- m. Bentleri üçlük kavuştakları dörtlük olun türküler
- n. İki dizeli türküler
- o. Bentleri iki kavuştakları bir dizeli türküler
- p. Bentleri de kavuştakları iki dizeli türküler
- r. Bentleri iki kavuştakları altı dizeli türküler

Divan, selis, semai, kalenderi, santraç, vezni aher gibi türler ise aruzlu türkülerin başında gelir. Bunlar aruzun belli kalıplarına uymakla kalmaz özel bir ezgiyle söylenirler. Yani Türk şiirinin en belirgin özelliği olan şiir ezgi bağlantısı burada da kendini açığa vurur⁸⁶.

Şükrü Elçin’in bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir. Halk edebiyatının bu zengin mahsullerini konularına şekillerine ve ezgilerine göre üç şekilde tasnif etmek mümkündür. Oldukça itibari ve izafi karakter taşıyan bu tasnifler arasında beste esasına göre yapılanı da daha dayanıklı görünmektedir.

⁸⁵ Doğan Kaya, **Anonim Halk Şiiri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 245

⁸⁶ **age.** s.23.

Buna göre türkülerimiz, uzun hava ve kırık hava olmak üzere iki kolda toplanmaktadır. Usulle çalınmayan, her sanatkarın isteğine bağlı tam bir şekil göstermeyen, batı musikisinde mevcut resitatif karşılığı ezgiler, uzun hava adını taşımaktadır. Bozlak, maya, divan, eğin, hoyrat ,çukurova, türkmani gibi ezgiler bu gruptandır. Ölçüsü ve ritmi belli ezgiler ise, kırık hava içinde düşünülmektedir.

Karadeniz horonları, kuzeydoğu barları, Batı Anadolu zeybekleri gibi oyunlarda kırık havanın sürekliliği göze çarpar.

Şükrü Elçin'e göre ağıtlar ayrı bir başlık altında değerlendirilir: “Umumiyetle mani ve koşma tipi şekilleri içinde uzun ve kırık hava adı verilen ezgiler adı verilen hece vezni ile söylenir.” Ayrıca türkü deyişmeler–karşılamlar ninni, mani, ağıt, lirik eserler olarak değerlendirilir.

P.N. Boratav ise, türkülerini konularına kullanıldıkları yerlere gördükleri vazifelere, söylenmelerini şartlandıran vesilelere göre sınıflandırır.

Konularına göre:

1. Lirik türküler
 - a. Ninniler
 - b. Aşk türküleri
 - c. Gurbet türküleri
 - d. Askerlik türküleri
 - e. Hapishane türküleri
 - f. Ağıtlar
 - g. Çeşitli başkaca duyguluk konular üzerine türküler
2. Taşlama yergi ve güldürü türküleri
3. Anlatı türküleri
 - a. Efsane konulu türküler
 - b. Bölgelere yada bireylere özgü türküler
 - c. Tarihi konuları olan türküler

4. İş türküleri
5. Tören türküleri
 - a. Bayram türküleri
 - b. Düğün türküleri
 - c. Dinlik ve mesheplik törenlere değin türküler
 - d. Ağıt törenlerinde söylenen türküler
6. Oyun ve dans türküleri
 - a. Çocuk oyunlarında söylenen türküler
 - b. Büyüklerin oyunlarında söylenen türküler⁸⁷

Türküler gösterdikleri çeşitlik bakımından yapı konu ve ezgilerine göre tasnif edilebilir. Daha önce yapılmış tasnifler de bu çerçevededir. Bu tasnifler içerisinde en kapsamlı olanı Doğan Kaya'ya aittir. Kaya'nın tasnifi şu şekildedir⁸⁸:

A.Yapılarına göre türküler

1. Bentleri bir mısra olan türküler
2. Bentleri iki mısra olan türküler
3. Bentleri üç mısra olan türküler
4. Bentleri dört mısra olan türküler
5. Karşılıklı türküler / atma türküler

B. Konularına göre Türküler

1. Tabiat türküleri
2. Aşk türküleri
3. Yiğitlik türküleri ve tarihi olayları konu edinen türküler
4. Tören türküleri

⁸⁷ P.N. Boratav, **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı** , s.150- 151

⁸⁸ Doğan Kaya, **Anonim Halk Şiiri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 245

a. Düğün türküleri (Kına türküleri, baş övme/ duvak türküler, gelin alma türküleri, gelin karşılama türküleri, güvey türküleri, halk oyunlarında türküler)

b. Ayin-i cem

c. Sayacı türküleri

d. Oturak türküleri

5. Askerlik türküleri

6. Yiyecekler üzerine söylenmiş türküler

7. Hayvanlar üzerine söylenmiş türküler

8. Olay türküleri

9. Bitki ve Çiçeklerle ilgili türküler

10. Satıcı türküleri

11. Ekin türküleri

12. Ramazan davulcusu türküleri

13. Kişiler üzerine söylenmiş türküler

14. Kader, dert ve hastalık türküleri

15. Gurbet ve hasretlik türküleri

16. Meslek ve iş türküleri

17. Eşkıya türküleri

18. Ölüm türküleri (Ağıtlar)

19. Ninniler ve çocuk türküleri

20. Hapishane türküleri

21. Mizahi türküler

22. Yergi türküleri

23. Öğretici ve öğüt verici türküler

C. Ezgilerine Göre Türküler

Türküler, ezgileri bakımından uzunluğundan dolayı uzun havalar ve kırık havalar olmak üzere iki kısımda değerlendirilir.

a. Uzun Havalar: Usulsüz ezgilerdir. Bu ezgiler ölçü ve ritim bakımından serbest olmakla beraber dizisi ve dizi içindeki sayısı belli kalıplara bağlıdır.

Yani söyleyenin üslup ve avaz çerçevesinde zevk ve isteğine göre nağmeyi uzatıp kısaltabilir.

- b. Kırık Havalar: Ezgi yönünden usullü yani ölçümlü, ritimleri belli olan parçalardır. Kırık havalar yörelere göre şu isimlerle karşılanır. Ege yöresi zeybek, Marmara, Trakya yöresi, Giresun Ordu karşılama, Harput–Şıkıltım Isparta dattiri, Konya oturak, Trabzon, Rize, Hopa horon, Urfa kırık hava...

Özetle; araştırmacılar tarafından türkülerin çeşitli tasnifleri yapılmıştır. Burada, bu tasniflerin belli başlı olanları verilmiştir. Yöre türkülerinin tasnifi yapılırken P.N. Boratav ve Doğan Kaya'nın tasnifleri göz önünde bulundurulmuştur.

KIRŞEHİR YÖRESİ TÜRKÜLERİ

Kırşehir yöresi halk müziği, Orta Anadolu halk müziğinin tam merkezi ve bütün özelliklerini taşıyıcı bir konumdadır. Türkmenlerin ve Avşarların sadece müzik değil, birçok kültürel özelliklerini ve yaşayışlarını Kırşehir’de bulabiliriz. O bakımından Kırşehir ve yakın çevresinin Türk halk müziğinde önemi büyüktür.

“Kırşehir’de mevcut bulunan bu kültür zenginliğinin bir kolu kitaba, yazıya, kültüre dayalı geleneğin bir uzantısı olarak peşrevler, divanlar, semailer ve koşmalardan oluşuyor; diğer bir kolu ise kalabalık Türkmen aşiretlerinin asırlar öncesine ait saz ve söz kültürlerinin, Anadolu şartlarındaki ifadesi olan Aydest Bozlakları, Türkmaniler, Halaylar ve oyun havalarından oluşuyor. Bu alanın en orijinal damarlarından birini hiç şüphesiz yöre müziğine damgasını vuran, Orta Anadolu Türkmen Abdal müziği teşkil etmektedir”⁸⁹.

“İç Anadolu Bölgesinde, Kırşehir ve Kırıkkale’nin Keskin ilçesi bozlaklarıyla ün yapmıştır. Yörede bozlağa “bozuk” halaya da ‘halay’ de denilmektedir. Bozlaklar; Türkmenlerin sadece acılarını, haksızlıklara tepkilerini dile getirmekle kalmaz. Şiddetli sevgi de bozlaklarla ifade edilir. Kırşehir, Abdallarından Muharrem Ertaş bozlakçılarının en ünlüsüdür. Oğlu Neşet Ertaş bir röportajında, babasının ancak yüzde yirmisi kadar bozlak söyleyebildiğini belirtmektedir ki, oldukça mütevazı davranmıştır. Keskinli bozlakçı Hacı Taşan da Muharrem Ertaş’ın çırağıdır. Kırşehir ve Keskin’de Abdallarca “ Abdal düzeni” ve “ Teber Ağzı “ olarak adlandırılan bozlaklar söylenmektedir. Bozlaklar; Aydest bozlağı, Kayabaşı bozlağı, Türkmen bozlağı, Avşar bozlağı gibi adlarla da anılır. Kırşehir bozlaklarından bir bölümü, Halil Atılğan tarafından incelenmiş ve Çukurova bozlaklarıyla aynı makam özelliğini taşımadıkları belirlenmiştir”⁹⁰.

Bu bölümde, Kırşehir Yöresi Türküleri’nde İnsan başlığına geçilmeden yöre türkülerinin kaynakları hakkında bilgi verilecektir. Bu başlık altında Abdallık, bozlak söyleme, Karacaoğlan ve Dadaloğlu gelenekleri üzerinde durulacaktır.

⁸⁹ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, Ankara: Akçağ yay. 2003 s.236

⁹⁰ Salih Turan, v.d., **Kırşehir Halk Müziği**, Ankara: 2000, s. 3.

A. Kırşehir Yöresi Türkülerinin Tasnifi

Kırşehir türkülerinin tasnifi yapılırken, P. Naili Boratav ve Doğan Kaya'nın tasnifleri göz önünde bulunduruldu. Türküler konuları, biçimleri ve ezgilerine göre incelendi. Bu inceleme sonucunda, aşağıdaki tasnif ortaya çıktı.

Kırşehir türkeleri incelendiğinde hecenin daha çok 11'li kalıbının kullanıldığı görülür. Bunun yanında 7'li sekizli kalıplar da kullanılır.

Yapılarına göre

1. Mani kıtalarından kurulu türküler:50,51,90
2. Bağlantıları dört mısra olanlar:78
3. Bentleri üç mısra olan türküler:4,5,7,76,21,22,
4. Bentleri iki mısra olan türküler:85
5. Koşma Düzeninde kurulanlar:59,62,86
6. Karşılıklı türküler atma türküler:22,38,50,101,60

Konularına göre

1. Tabiat türkeleri
2. Aşk türkeleri
3. Kına Türkeleri
5. Halk Oyunlarında Türküler
6. Hayvanlar Üzerine
7. Gurbet ve hasretlik türkeleri
8. Eşkıya Türkeleri

9. Ağıtlar
10. Mizahi türküler
11. Yergi türküleri
12. Öğretici ve öğüt verici türküler
13. Kişiler üzerine söylenmiş türküler

Ezgilerine göre

1. Uzun havalar
2. Kırık havalar

B. Kırşehir Yöresi Türkülerinin Kaynakları

1. Abdallık Geleneği

Kırşehir yöresi türkülerinin oluşumunda ve yaşatılmasında abdalların önemli bir yeri vardır. Bu sebeple; abdallık geleneği hakkında değişik kaynaklardan bilgiler verilmiştir.

Abdallar üzerine yapılmış en kapsamlı inceleme, M. Fuat Köprülü'ye aittir. Köprülü'ye göre abdal, Türkçe'de göçebe, gezgin anlamına gelir. Aynı zamanda Afganistan'da yaşayan bir Türk boyunun adının Abdal olduğunu yine Köprülü'den öğreniyoruz⁹¹.

“Bugün Anadolu'nun muhtelif yerlerinde, kendilerine Abdal adını veren ve umumiyetle göçebe halde yaşayan zümreler vardır. Anadolu Alevi zümreleri hakkında kıymetli müşahadeleri olan eski talebenden Abdülbaki Beyin (Gölpınarlı) ve daha bazı arkadaşların bana şifahen verdikleri malumata göre, Denizli, Dinar, Sivas, Amasya, Çorum, Osmancık, İskilip, Merzifon, Mecitözü, Havza, Konya Karaman, Mut Elmalı

⁹¹ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertay Kitabı**, Ankara: Akçağ yay., (2003) s.83.

taraflarında kendilerine Abdal ismini veren, küçük Alevi zümreleri vardır. Halk ve hatta Alevi halk arasında bu göçebeler çingene sayılırlar. Düğünlerde davul zurna çalmakla geçinirler. İçlerinde aşıklıkla yani saz şairliği ile şöhret kazanmış olanları vardır. Dilleri Türkçedir, Çingenece bilmezler ve kendilerine çingenelik isnadını şiddetle reddederler. Sair Aleviler gibi bunların da kendi aralarından yetişmiş dedeleri vardır, dede yılda bir onları ziyaret eder, o yıllık muayyen aidatını alır; nezirler yani kurbanlar kesilir, bu ayinlerin sair alevi zümredekilerinden bir farkı yoktur. Hatta çok nadir olmakla beraber diğer Alevilerin onların ayinine ve onların diğer Alevilerin ayinlerine iştirak ettikleri olur. Demek oluyor ki, akide itibariyle bunların sair Alevi Türklerden bir farkı yoktur. İstanbul'da Kasımpaşa'da abdallarla meskun bir mahalle olduğunu ve İstanbul'daki Aleviler arasında bunun malup olup buraya abdal mahallesi veya Abdallar mahallesi denildiğini Abdülbaki Bey'den öğrendim.”

“Antalya'nın bir şark şimalinde Zeytin köyünde yerleşmiş olan bir kısım Abdallar arasında tetkikler yapan Atabeyli Naci Bey bunların dini bakımdan diğer Anadolu zümrelerden farksız olduğunu, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Hacı Bektaş Veli, Şah Hatayi gibi Alevi büyüklerine karşı hürmet beslediklerini, ayin ve erkanlarının onların ayin ve erkanlarından farksız olduğunu ve bu dedenin şimdi Konya da türbesi bulunduğunu bir anane tarzında rivayet ediyorlarmış. Atabeyli Naci Zeytin köyündeki bir abdal guyandesinden (abdallar saz şiirlerine bu adı verirler) Dede Korkut Kitabı'ndaki eski Oğuz destanlarından Dumrul hikayesinin pek az bir rivayetini dinleyip tespit ve neşretmiştir. Bu Abdalların kendilerini Horasan'dan gelmiş göstermeleri , bütün Anadolu Türkmenleri ve hatta derviş zümreleri arasında müşterek umumi bir anane olduğu için hususi bir değeri olmasa bile eski Oğuz rivayetlerinin aralarında hala yaşaması bunların etnik menşelerinin tayini yani Türklüklerinin tespiti bakımından çok önemlidir”⁹².

Şakir Ülkütaşır'a göre, Abdallar ekseriyetle yerleşik ve kısmen göçebe bir şekilde yaşayan Alevi-Kızılbaş zümrelerden biridir. Boy itibariyle Türkmenlerdir. Bu gün Anadolu Abdalları, Tahtacılar, Çepniler, daha doğrusu bütün Anadolu Kızılbaşları gibi- Babaî Türkmenlerinin bakiyeleridir. Binaenaleyh, bunları dili ve soyu bütün başka

⁹² Fuat Köprülü , **Edebiyat Araştırmaları** , İst: Ötüken Yay., 1989, s. 388-389.

olan çingenelerle akraba ya da yurt tutmuş çingeneler gibi telakki etmek katiiyen doğru değildir. Bugünkü abdallar kendilerinin haklı ve doğru olarak Türk ırkından ve İslam olduklarını ifade eder⁹³.

Kırşehir vilayeti ile ilgili bir çalışmasında Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu; Abdallardan “Kendileri de yerli ahaliye karışmazlar, kimseye karışmadıkları gibi, zaruret halinde kimseden para istemezler. Gelenek ve görenek bakımından yerli ahalden ayrılırlar. Söylendiğine göre her perşembe gecesi içkili meclisler kurularak, çalgılı eğlenceler tertip edilir” şeklinde bahsederken, bir başka çalışmasında ise Caferoğlu, “Abdalların gizli bir dili olduğunu, bu dilde yer alan kelimelerin dar bir sahaya değil, Filistin, Suriye ve Orta Asya abdallarının diline de şamil olduğunu ileri sürmektedir. Caferoğlu’na göre, bu gizli dilden birçok kelimeler çingeneler tarafından da benimsenmiştir”⁹⁴.

Abdallar ekseriyetle çalgıcılık ve türkücülük işleriyle uğraşırlar. “Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz” sözü Abdalların düğünlerde çalgıcılıkla, davul zurna çalmakla tanındıklarını gösterir. Bir kısım Abdalların çingenelerin uğraştığı kazancılık, elekçilik, sepetçilik gibi işlerle uğraşması, onların çingeneliği hakkında bir delil sayılmaz.

“Anadolu’daki bütün Abdalların Alevi olup olmadıkları anlaşılmamıştır. Abdalları ayin ve akide bakımından Türklüklerinden en ufak bir şüphe bile olmayan ve eski Türk Şamanizm’inin izlerini hala saklamaya devam eden Anadolu ve Alevi zümrelerinden ayırmaya imkân yoktur”⁹⁵.

Özetle Kırşehir yöresi türküleri denilince akla ilk gelen Abdallardır. Burada verilen bilgiler yanında, araştırmalar sırasında Abdallar mahallesine gidilerek abdallık hakkında kendilerinin ağzından bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Abdallar yerli halktan ayrı bir mahallede yaşıyorlar ve kendilerine “aptal” denildiği için bundan rahatsızlık duyuyorlar. Bunun yanında Aleviliği kabul etmiyorlar, Sünni olduklarını dile

⁹³ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, Ankara, Akçağ yay., 2003 s. 83.

⁹⁴ Caferoğlu, Ahmet, **Kırşehir Vilayetinin Bugünkü Etnik Teşekkülüne Dair Notlar**, TDED, S. 1-2, s. 76-79.

⁹⁵ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, Ankara, Akçağ yay, 2003, s. 212

getiriyorlar. Geçimlerini düğünlerde ve konserlerde çalgı çalarak sağlıyorlar. Yalnızca Kırşehir’de değil Türkiye’nin birçok ilinde özellikle İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerde de mesleklerini icra ediyorlar.

2. Bozlak Söyleme Geleneği

Bozlak söyleme geleneği denildiğinde, ilk akla gelen önce Çukurova, sonra da Orta Anadolu’dur. Kırşehir yöresi de Muharrem Ertaş ve Neşet Ertaş bozlaklarıyla tanınmıştır. Bu nedenle, bozlaklar hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Bu gün bozlak türü, genellikle Orta ve Güney Anadolu’da yerleşmiş Türkmen aşiretlerinin edebi ve müzikal bir ifade tarzı olarak tanınmaktadır. Toros’lardan Çukurova’ya uzanan Güney Anadolu Bölgesi içinde yaşamış olan saz şairlerine ait aşk maceralarının ve yöre halkının hayatında önemli yer tutmuş pek çok olayın kendine has bir üslup ve ezgiyle dilden dile dolaştığına tanık oluyoruz. Esasen bir türküden oluşan ancak özel bir olayın anlatıldığı bu söyleyiş tarzı bozlak adı ile anılır⁹⁶.

Sözel müzik araştırmacılarına göre bozlak “kırık hava, uzun hava” diye genel olarak ikiye ayrılan yapılar içinde uzun havalara dâhil olup, divan hoyrat, maya, garip, kerem, eğin gibi kendine özgü bir uzun hava tarzıdır. Güney ve Orta Anadolu Bölgelerinde bu tarz sözel müzik tarzı görülür.

“Her uzun hava özellikle bozlak yöresi diyebileceğimiz Orta Anadolu’da çalınıp okunan her uzun hava şüphesiz bozlak değildir. Fakat bu konuda ölçünün ne olduğu ya da ne olması gerektiği de maalesef tam olarak bilinmiyor. Neşet Ertaş’a göre bozlağın en temel ölçütlerinden biri geniş bir ses aralığına sahip olmasıdır”⁹⁷.

Sözlerinin içeriği itibari ile baktığımızda da ferdi trajedilerden toplumsal ve tarihi olaylara, gurbet ve aşk konularına kadar oldukça çeşitli konularda bozlaklar söylenmiştir. Bozlakların özünde sevincin coşkusu değil acının feryadı vardır. İcracının okuyuş tavrı ve üslubu da elbette buna göre olmalıdır. Sığ ve sıradan bir konunun basit ve duygusuz bir ifadeyle anlatıldığı monoton uzun havalarda da elbette bozlak değildir.

⁹⁶ Gülay Mirzaoğlu, **Çukurova Bozlağı**, Ankara: Binboğa Yayınları, 2003, s. 7.

⁹⁷ Bayram Bilge, Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, Ankara: Akçağ Yayınları, 2004, s. 85.

Bozlağa en yakın akraba form ancak ağıtlar olabilir. Çünkü her ağıt bozlak değilse de, her bozlak büyük ölçüde aynı zamanda ağıttır⁹⁸.

Yörede Karacaoğlan ve Dadaloğlu bozlakları icra edilmektedir. Konargöçer Türkmen topluluklarına mensup olan bu şairler, Kırşehir yöresindeki şairleri de etkilemiştir. Bu geleneği devam ettirenler arasında özellikle Muharrem Ertaş, Dadaloğlu bozlaklarını söylemiştir.

3. Karacaoğlan ve Dadaloğlu Geleneklerinin Kırşehir Türkülerine Etkisi

Karacaoğlan ve Dadaloğlu, sonraki kuşaklardan yetişen âşıklar, türkü yakıcıları, türkü icracıları ve bunları dinleyen meraklılar için estetik yaratım ve toplumsal değerler açısından bir davranış modeli oluşturmuşlardır. Yörenin halk şairi Âşık Said ve iki önemli türkü icracısı Muharrem Ertaş ve Neşet Ertaş'ta Karacaoğlan ve Dadaloğlu'nun etkisi belirgin bir biçimde hissedilir. Bu etki daha da ileri giderek gelenek halini almıştır. Daha çok Çukurovalı şairlerde görülen bu etkinin bahsedilen yöre şairlerinde de olduğu görüldü.

Karacaoğlan gibi şairler, kendilerinden sonra gelenlerin duygu ve düşüncelerine, doğaya ve insana bakışlarına ve şiir dillerine biçim verebiliyorlar. Öyle ki, sonra gelenler kendilerini en iyi ancak Karacaoğlan dili ve yolu ile anlatabileceklerine inanıyorlar, onda kendilerini buluyorlar. Bu nedenle şiire katkıları kurulan geleneğe aykırı düşmüyor, ona yaklaşıyor. Aykırılıklar da hemen belli oluyor ayıklanabiliyor⁹⁹

Bunun sebebi, konar geçer hayatın izlerinin Kırşehir'de görülmesi ve bu yörenin bu şairlere zamanında uğrak yeri olmasıdır. Burada belirtilmesi gereken bir başka husus, da konargöçer hayat yaşayan Türkmenlerin yerleşik yaşama zorlanmasıdır. Tabiatın ayrı kalmaktan dolayı bu şairler gariplik duygusu yaşarlar. Çünkü, yerleşik hayata alışmamışlardır. Bu gariplik duygusu gurbet ve doğa konulu şiirlerde dile gelir.

Türküler incelenirken yeri geldikçe bu konularda bilgiler verilecektir.

⁹⁸ age.

⁹⁹ Gülay Mirzaoğlu, **Çukurova Bozlağı**, Ankara: Binboğa Yayınları, 2003, s. 16.

II. BÖLÜM

KIRŞEHİR TÜRKÜLERİNDE İNSAN

“Halk türküleri muvaffakiyetlerini ihtiva ettikleri beşeri temlere, sosyal muhit ve şartlara tamamen uymalarına medyundurlar. Halk türküleri bir yandan bütün insanlarda müşterek olan duygu ve düşünceleri aksettirirler, diğer taraftan mahalli ve millidirler. Kökleri vücut buldukları cemiyetin içindedirler. Mevzularıyla ifade hususiyetleriyle tahassüs ve tefekkür tarzlarıyla bu cemiyete bağlıdırlar”¹⁰⁰.

Kırşehir türküleri, bu müşterek duygu ve düşünceleri Türkmenlik, Abdallık, geleneğin ile harmanlayan; bir taraftan da Türk milletinin mahalli ve milli karakterini en iyi yansıtan, yaşatan türkülerdendir.

Bu nedenle, Kırşehir türkülerinin konuları bir hayli geniştir. Aşk, ayrılık, gurbet, doğa, askerlik, hastalık, geçici dünya, gerçek dünya, tarih, savaşlar, ayaklanmalar, istilalar, sel, kıtlık, kaderden şikâyet, kadere razı olma, zulümlere ve zalimlere isyan, fakirlik, evlat sevgisi, anne baba sevgisi, eş sevgisi gibi yeri geldikçe bahsedilecek birçok duyguyu, düşünceyi içinde bulundurur. Bir türküde bu saydığımız konulardan sadece biri yer almaz. Aşkın içinde ayrılık, gurbet, kıskançlık, ihanet, ölüm kavramlarının hepsi birden yer alabilir.

Türkülerde konu kadar önemli olan bir özellik ise, ezgileridir. Ezgi türkünün duygusunu belirler. Kırşehir türküleri, kırık havalar ve uzun havalar olarak ikiye ayrılır. Buna göre kırık havalar grubuna daha çok oyun havaları, halaylar, hareketli türküler girer. Bugün, Kırşehir’de en çok rağbet gören kaşık oyunları Kırşehir’in gülleri, Gel yanıma, Çiçekdağı, Üç oğlan, Al elmayı ver narı, Yürü güzel, Çubuk uzun ve Çek deveci bu oyunlardandır. Uzun havaların büyük bir kısmını ise bozlaklar oluşturuyor. Ancak konu ile ezgi, türkülerde her zaman uyuşmayabiliyor. Ağıt olarak ortaya çıkan bir türkünün ezgisi, zamanla hareketli bir ezgiye dönüşebiliyor. Bu durum nadir olmakla

¹⁰⁰ Pertev Naili, Boratav, **Folklor ve Edebiyat**, İstanbul: Adam Yayınları, 1982 C. 2, s.302.

beraber, ağıtların ya da bozlakların ezgileri ve konuları büyük çoğunlukla birbirini tamamlıyor.

“Muharrem Ertaş kendisi de büyük ve köklü Türkmen boyu olan Avşarlara ait bir aşiret mensubu olan Dadaloğlu’ndaki o yiğit edayı cesur yürekliliği ve kahramanlık ruhunu anlamış ve bunu bozlaklarıyla anlatmıştır. Muharrem Ertaş’ın, başta “Kalktı Göç Eyledi Avşar Elleri” sözleriyle başlayan Dadaloğlu’na ait ünlü şiiri olmak üzere yiğitlik, kahramanlık, cesaret öfke ve cengâverlik duygularını anlatan bozlakları bu derece başarıyla yorumlamasındaki sır önemli. Bu, Dadaloğlu’na o destanı yazdırtan ruh ile öyle bir bütünleşme ve öyle bir aynileşme ki, Dadaloğlu bunu sazla söylese herhalde Muharrem Usta gibi söylerdi diyese geliyor insanın. Adeta gök gürlmesini andıran gür ve parlak bir ses, yiğitçe bir eda ve yankısı halen süren dağlara salınmış kahramanca bir nara”¹⁰¹...

Âşık Said yörede Karacaoğlan geleneğini yaşatmıştır. Karacaoğlan’ın türküleri Çukurova’da olduğu gibi dilden dile yayılarak çeşitlenmiş, özellikle Âşık Sait şiirinde yeni unsurlar kazanarak varlığını devam ettirmiştir. Neşet Ertaş, Kırşehirli âşıkları türküleriyle yaşatanların başında geliyor. “Bozkırın tezenesi”, lakaplı sanatçı türküleriyle bir taraftan kökleri Karacaoğlan ve Dadaloğlu’na uzanan, Âşık Sait’le yöresellik kazanan, türküleri yaşatır. Diğer taraftan, Türkmenlik, Abdallık geleneğinde bozlaklar söylemiş olan babası Muharrem Ertaş’ı yaşatır. Mütevazı, ağır başlı, hoş görüldür Ertaş. Gönlünde engin bir sevgi besler güzele ve güzelliklere karşı. Türkülerinin büyük bir kısmında gönül sözcüğüne yer verşi ve bu sözcüğe başkalarından ayrı içten ve bütün benliğini kaplar gibi söyleyişi de bu sebepten olsa gerektir.

Kırşehir türküleri denilince, akla bu isimlerin yanında en az bunlar kadar önemli âşıklar da gelmelidir. Âşık Halil, Âşık Vahdeti, Âşık Mahmut, Âşık Osman, Âşık Ömer, Âşık Osman Evren, Âşık Hüseyin, Âşık Musa, Âşık Ümmet, Âşık Kerem Değirmenci, Âşık Mehmet Şeyhi, Silsüprüoğlu Halil Bey, Akif Küçükkatipoğlu gibi ismini sayamadığımız birçok âşık Kırşehir türkülerinin oluşmasını sağlayan önemli şahsiyetlerdir.

¹⁰¹ Bayram Bilge, Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, , Ankara: Akçağ Yayınları 2004, s.64.

Kırşehir türkülerinde insan konusu incelenirken yalnızca gurbeti, aşkı sevgiyi, özlemi ayrılığı, acıyı anlatmak çok eksik kalır. Bu duyguların her biri kökleri toprağa sımsıkı tutunmuş bir ağacın dalları gibidir. Orta Asya'nın Şamanlığa kadar uzanan Horasan'dan buraya kadar taşınan müzik geleneği, ahilik kültürü, tarihte yaşanan büyük savaşlar, göçler, istilalar, ayaklanmalar, tabii afetler Kırşehir türkülerinin kökenini oluşturur.

Bu çalışmanın konusu olan. Kırşehir türkülerinde insan unsuru bu sayılan özellikler göz önünde bulundurularak; İnsan: gurbet, sevgi (aşk), doğa, askerlik, tabii afetler, eşkıyalık, ölüm gibi alt başlıklarda incelenecektir.

1. İnsan ve Gurbet

Anıların geçtiği memleket hatırdan hiçbir zaman çıkmaz. Çocukluk ve gençlik anıları orada hep canlı durur. Sıladaki anne baba, eş, dost, arkadaş hiçbir zaman unutulmaz ve bir gün sılaya dönülüp dönülmeyeceği de şüphelidir. Âşık Sait bir türküsünde derdini şöyle anlatır:

Geze geze gurbet ili yoruldum
Yoruldum da kahpe felek şad oldu
Anadan babadan yardan ayrıldım
Yine gurbet ile attı yol beni

Arzularım vardır bir tosun atta
Yoruldu bu gönül gamı firkatte
Düğünde bayramda ağır ziynette
Anar mola emmim dayım el beni

Getir benim kaftanımı postumu
Ben ölüm ölünce yârim örtün üstümü
Ben sılada ağlar koydum dostumu
Geri dönsem kınar mola el beni

Üçüncü dörtlükte, Âşık Said'in ölüm korkusu da taşıdığı görülüyor. Ona bu korkusunda hak vermek gerekir. Gurbete gidip de dönemeyenlerin, sayısı hiç de az değildir. Bu durum türkülere de konu olmuştur. Çalışma amacıyla gidilen gurbette kazalar sonucu ölümler de yaşanır. Aşağıda bunun iki örneğini görüyoruz.

Adana'ya vardım günlük dörd imiş
Kimi fellah imiş kimi kürdümüş
Bi de ben olduydum yirmi dördümüş

İlk gelişim kıyma bana Adana
Aşk olsun da karın alıp gidene

Urfa bellerinde görünmez köyüm
Dikimiş mezarım sığmıyo boyum
Duymayan gomşular sizler de duyun

Ağlama sevdiğim kader buyumuş.
Kaderden ziyade gidilmezimiş

2. İnsan ve Sevgi

Kadınlar Âşık Said'te sevgiyi özlemi, ayrılığı, kuruntuyu, kırılan düşleri, evliliği, çocuklarını, küskünlüklerini, güzelleme duygusunu, kuşku ve yergilerini, korku, vefasızlık, bağlılık, aldatma, sabırsızlık, pişmanlık, umutsuzluk, kavuşma, tasa, yakınma ve mutluluğu simgeler. El, yüz, kaş, kirpik, hele kara gözler, saç, yürüyüş, eda ve naz, sevgilide aradığı ilk çekiciler.¹⁰²

Ağ elleri sala gelen yar
Nasıl getireyim seni ele ben
Ya bir şahin olsam ya bir balaban
Taksam kaynağıma gitsem yoluma ben

¹⁰² Cahit Obruk, **Kırşehirli Âşık Said**, Ankara: Ulus Matbaası 1983, s.59.

Bu türküde, Âşık Said sevdiğinin güzelliği karşısında ne yapacağını bilmez. Onu kimselere göstermeden gizilice alıp götürmek ister. Bu nedenle, ya bir şahin olur ya bir balaban. Aşağıdaki dörtlükte ise sevgisini açıkça dile getirmekten çekinmez. Çünkü o “koğlaşan ele” bir kötülük yapmamıştır.

Şahinimi salmış idim yabana
Mail oldum ben bir kaşı kemana
Sevdim ise yârim sevdim kime ne
Ne etmişim şu koğlaşan ele ben

Aşağıda iki dörtlükte ise bir başka âşık güzellik karşısında o kadar etkilenmiştir ki, yolunu bile şaşırmıştır. Buna rağmen, sevgiliyi uzaktan izleyip türkü söylemekten kendini alamamıştır.

Güzel gördüm Haymana'dan gelirken
Dedim niye azdırdın yolu bilirken
Dedim dağlar başı duman Kürt kızı
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Çayırak olmuş kürdün obası
Ayağına giymiş telli libası
Geline kurban olsun kürdün obası
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Türkülerde çoğunlukla aşkı için her şeyi göze alan ve bunu da ilk dile getiren erkekler olmuştur; ama aşağıdaki türküde seven bir kadındır ve sevdiği için anne babasını karşısına almıştır. Tüm maddi varlığını toplamış ve sevdiğine beraber kaçma teklif etmiştir.

İyimi elime aldım
Siyimi belime çaldım
Seni gider diye geldim
Bin gidelim emmim oğlu

İyini eline alma
Siyini beline çalma
Beni gider diye gelme
Var git emmim kızı var git

Aşağıdaki türkü ise, Neşet Ertaş'ın evliliğine rıza göstermeyen babası tarafından söylenmiştir. Bu türküde, ataerkil düzende babanın evliliğe müdahale ediş görülmektedir.

Temiz ruhlu, saf kalplisin, şöhretsin,
Hakkın vardır evlenmeye evladım.
Mevla'm sebep olanları kahretsin,
Asılsızı alma dedim evladım.

Evvelden tutmadın Neşet sözümü,
Öksüz koydun yavrularım, kuzumu,
Alma sözden bilmezlerin kızını,
Son pişmanlık fayda etmez evladım.

Ancak Neşet Ertaş'ın, bu sözlere bir cevabı vardır. Babasının eşine “asılsız” demesine şöyle sitem eder:

Aşk kimden aldın sevgiyi kimden
Aslı bozuk deme gel şu insana
Soracak olursan eğer benden
Aslı bozuk deme gel şu insana

Yazımızı felek yazdı Mevla'dan değil
Senin dediklerin evladan değil
Her hata suç bende Leyla'dan değil
Aslı bozuk deme gel şu insana

3. İnsan ve Ayrılık

Sevdalı gönülde ayrılığın acısını en etkili dile getiren türkülerden biri de şüphesiz ki Zahide'm bozlağıdır. Bozlak tabiri uygundur. Çünkü bu türküde içli bir feryat ve çaresizlikle inleme duyguları dile gelir:

Zahide'm kurbanım n'olacak halim
Gene bir laf duydum kırıldı belim
Gelenden gidenden haber sorarım
Zahide'm bu hafta oluyor gelin.

Zahide'm bozlağıyla ilgili söylenecek sözler elbette bu kadar değildir. Zahide güzelliğiyle aşığı öyle bir sevdaya salmıştır ki elli kızın, yüz gelinin başıdır. Ona denk kimse yoktur. Âşık şu yalan dünyada Zahide'den daha güzelini görmemiştir. Ulaşılmazdır, çünkü güzelliğiyle gökteki turnaya eştir.

Çeşmenin başında yunak taşısın
Gökte dönen tek turnanın eşisin
Elli kızın, yüz gelinin başısın
Ceren avcın ben olayım sevdiğim

Ancak aşığı onu böyle güçlü duygularla sever sevmesine de fakirliğin derdinden sevdiğini alamaz. Ne kadar dese de, “nemize yetmiyor el kadar hasır” kapısında çalıştığı ağa, kızını vermeye yanaşmaz, üstelik fakirliğinden dolayı da onu küçümser.

İzmir dağlarında esirim esir,
Affeyle sevdiğim hep bende kusur
Kadir Mevla'm seni bana yazarsa
Nemize yetmiyor el kadar hasır

Kömür gözlüm al eline kalemi
Ben söyleyim yaz başına geleni
Fukara deyipte gelmedin bana
Hani göster açlığından öleni

Zahide'ye gönlünü veren yiğidin adı Arapoğludur. Arapoğlu böyle sever ve sevdasına karşılık Zahide'nin şu sözlerinde bulur.

Arapoğlu derler gayeten atik
Gözleri kara da kaşları çatık
Git nazlı yârden de bir haber getir
Bastığın yerlere de kurbanım Fatik

Ağlayarak yayığımı yayarım
Yârim gitti günlerini sayarım
Çıksa Büyü köze mendil sallasa
Islık çalsa ıslığı duyarım

Coşkuna da deli gönül coşkuna
Aşkından Zahide döndü şaşkına
Sensiz edemiyom nazlı civanım
N'olur bir yol görün Allah aşkına

Yöre türkülerinde aşk ve ayrılık birbirinden ayrılmayan bir bütündür. Aşk konulu türküler içinde, mutlu sonla bitenine pek rastlanılmadı. Bu türkülerin bu kadar içten gerçek ve samimi oluşu bu ayrılık duygusundan olsa gerektir. Sevgiliden ayrılışı anlatan türkülerin sözleri aynı olmasa da hikâyeleri birbirine benziyor. Bu türkülerden anlaşılıyor ki, halk hikâyelerinde olduğu gibi âşık zor bir sınava tabii tutuluyor; ancak hiç bir zaman sevdiğini alamıyor. Zahide'm bozlağıyla konu olarak benzeyen o kadar çok türkü var ki. İşte bunlardan birkaçı:

Yiğın biter Dağılgan'ın ekini
Kimler oldu Cafıye'min vekili
Kurbanlar olurum gelin Cafıye'm
Belik mi ördürdün çalma kekeli

Avanos da Kırşehir'le aralı
N'ola anam ben olaydım oralı

Hapis damlarında günüm geçmiyor
Cafiye gelini eller alalı

Bu türküde, âşık kendilerine zulüm eden sevdiğinin dayısını öldürür. Hapse girer. Sevdiği kızı başkasına verirler. Kaynak kişi Cafiyen'in evlenip çoluk çocuğa karıştığını ancak Rafet'i unutamadığını söyledi. Mutsuz bir yaşam süren Cafiyen ihtiyarladığında Rafet'in oğlunun evinde bir gün kalır. O güne kadar başına beyaz bürgü atmayan Cafiyen, sabah kalkınca başına beyaz bürgü atar. Rafet'in oğluna da "babanın elinden aldıklarımın bugüne kadar ilk defa beyaz bürgü atışım" der. Yörede kadınlar siyah bürgüyü (yazma) cenazede ve yas süresince başlarına atarlar. Eğer biri ölü evine beyaz bürgüyle gelirse, seviniyor şeklinde yorumlanır. Beyaz bürgü düğün ve bayram gibi sevinçli günlerde kullanılır. Burada görülüyor ki, aşkın acısı ölüm gibidir. Cafiyen'in sevdiğinin oğlunun evinde kalması onun için bir bayram sevincidir.

Gülizar türküsünün konusu da yukarıdaki türküler gibidir. Zorluklara göğüs germeye gücü yetmeyen, vefasızlıktan yakınan ve kaderini bir türlü değiştiremeyen bir aşğın inleyişi Gülizar türküsünde duyulur.

Viran olmuş bir bahçem var
Bülbül ötmez Gülizar'ım.
Siyah zülfün uzak diyar
Elim yetmez Gülizar'ım.

Kim cefaya göğüs germiş
Kim vefaya postu sermiş
Şu bendeki ne kadermiş
Felek atmaz Gülizar'ım

Bir başka türküde, ayrılık ve özlem duyguları öylesine depreşir ki, sevdiğinden ayrılan genç hayal âlemine dalar. Sevdiğinden başı güllü bir yılan olup pencerenin telinden içeriye girmesini ister. Ardından zalim anayı kızını başkasına verdiği ve onun duygularını anlamadığı için suçlar

Yalan bu dünyanın ahiri yalan
Dolan Fadiğim de çeşmeyi dolan
Olaydın da başı güllü bir yılan
Akaydın da pencerenin telinde

Asker olmasam da çıksam ileri
Altı ay oldu kız sözünü vereli
Zalim anan hiç alnını açmadı
El edip de döş döğdüğümü görelî

Yöre türkülerinin büyük bir kısmının konusunun ayrılık olduğu daha önce belirtilmişti. Bu türkülerde kavuşma genellikle sevenlerden biri ölüm döşegindeyken oluyor. Necip türküsü ve hemen ardından verilen türkü bu örneklerden.

Ayşe:
Kapıdan girerken yüzüme baktı
Ciğerimin başını kôz etti yaktı
El sözüne uydu yolundan saptı
Küsüm, bu dünyada söylemem necip

Necip:

Vücudum dermansız halim pek yaman
Zerrece yokmuş da göğsümde iman
Necibin niyeti göçmektir hemen
Necip sana kurban derim, söyleme

Türklerde bahar yeniden doğuşun, tabiatın dirilişinin sembolüdür. Tabiatın canlanması insanlarda olumlu duygular uyandırır. Hiçbir zaman bahar ayıyla hastalık ve ölüm bir arada düşünülmez. Ölüm döşeginde olan eğer sevilen kişiyse bu durum hiç kabul edilemez.

Erken biter Şu derenin yavşanı
Herk itmede çift getirin tavşanı
Şu zaman oğlan adam mı ölür
Sarıçiçek mor menekşe zamanı

Yüksek çıkar bacanızın dumanı
Dert gezdirmiş Kayseri'yi Kaman'ı
Şu zaman oğlan adam mı ölür
Sarıçiçek mor menekşe zamanı

Kırşehir türkülerinde, sevgiliden ayrılıŐın ızdırapı sürekli olarak dile getirilir.
Askerdeyken karısının evden kovulduğunu öğrenen genç sevdiğine Şunları söyler.

Güzel sende havasımı almadım
Ah çektim de gurbet elde gülmedim
Vallaha ben de ne olduğumu bilmedim
Senin için ah çekerim ne fayda

Bindim bir ata da gezdim bostanı
Aldım kalemi de yazdım destanı
Büsbütün verseler de Afganistan'ı
İstemem dünya malını sensiz

Burada verilen türküdeki genç, bir kızı sever ve ikinci eşi olarak alır. Askere giden gencin babası bu duruma razı olmaz. Yeni gelinini evden kovar. Bu haberi askerden alan genç, babasına duyduğu öfkeyi mektubunda beddualarla dile getirir. Şu türküyü yakar.

Mezarının üstünde çimenler bitsin
Sebebin evinde baykuşlar ötsün
Günde yedi defa ısıtma tutsun
Daha derdini azdırmaya sebep

Pare pare olsun yüreğın başı
Kör olsun akmasının gözünün yaşı
O gün sıkı olsun herkesin işi
Cenaze namazın kılan olmasın

Bu âşık, yıllar sonra sevdiğine bir yerde rastlar. Eski duyguları alevlenen genç sevdiğine şunları söyler.

Sürekten ayrılmış sürmeli celep
Saçları boynuna dolalı kelep
Görünce cemalin yanılır melek
Kum gibi kaynıyor iki gözleri

Akıbet bu dünya yıkılır kalır
Baktıkça gözüne göğsünü alır
Ölüm gözümde yok elden ne gelir
Sormuk şekeridir iki yüzleri

Bir genç zamanında Döndü isimli bir genç kıza âşık olur. İki genç birbirini sevmesine rağmen Döndü'nün ailesi bu duruma razı olmaz. Bu dünyada sevdiğini alamayan genç “ahirette sorgu sual olunmaz” diyerek avunur.

Gır at gemini almış da yol mu dayanır
Nazlı yar da uykudan mı uyanır
Benim Döndü'm de gelin olmuş gidiyor
Aman Allah buna can mı dayanır.

Harmanında düvenine taş olsam
Parmagında yüzüğüne kaş olsam
Ahirette sorgu sual olunmaz
Yalan dünyada ben Döndü'me eş olsam

Bir başka türküde, iki genç birbirini sever. Aileler bu duruma razı olmaz. Kızı istemediği birine verirler. Arabaya bindirirken de “seni sevdiğine götürüyoruz” diyerek kandırırlar. Burada bahsedilen türküde hacı kayınvalide, kötü ise zorla verildiği adamdır. Bunun farkına arabada varan genç kız ise şu türküyü yakmıştır. Sultan adındaki bu gelinin evlendiği kişiden sağlıksız bir çocuğu olur. Bu olaydan dolayı da yörede şöyle söylenir: "Gönülsüz ere varan gözsüz oğlan doğurmuş".

Şapaz vurun küheylanın gemine
Dönderdiler arabamın yönünü
Ben sürmedim eller sürsün demini
Hacı kurban kötü kurban aslanım
Sultan kurban, bacın kurban sevdiğim

Uzun sulak sana koyun indirir
Mendil sallar sevdiğini güldürür.
İflah etmez bu dert beni öldürür.

Hacı kurban kötü kurban aslanım
Sultan kurban, bacın kurban sevdiğim

İki sevgilinin birbirine kavuşamaması, sevgililerin sınava tabii tutulması motiflerinin halk hikâyelerinde sıkça görüldüğü daha önce de belirtilmişti. Arzu ile Kamber hikâyesi de bunlardan biri. Bilindiği gibi halk hikâyelerinin içerisinde türküler yer almaktadır.

Arzu ile Kamber hikâyesine ait bazı bölümler aşağıda verilmiştir.

Havaya bulut ağdı.
Yere yağmurlar yağdı.
Yeme kamberim yeme
Anam sütünü sağdı.

Kamber şöyle söyler:

Havaya bulut ağsın
Yere yağmurlar yağsın
Yemem Arzum ben yemem
Anan sütünü sağsın.

Yörede yaygın olarak söylenen “Neredesin Sen” türküsü de sevgiliden ayrılmanın verdiği üzüntüyü sade, içten ve yapmacıksız bir şekilde dile getiren en güzel örneklerden. Aslında bir Karacaoğlan şiiri olan bu türküde, sevilen kişi halden anlayın dert dinleyen tatlı dilli güler yüzlü bir dosttur aynı zamanda. Sevgili sadece güzelliğinden dolayı değil bu özelliklerinden dolayı özlenir, aranır. Burada bahsedilen güzel büyük ihtimalle aşığın eşidir.

Şu garip halimden bilen işveli nazlım
Gönlüm seni arıyor neredesin sen
Tatlı dillim güler yüzlüm ey ceylan gözlüm
Gönlüm seni hep seni arıyor neredesin sen

Ben ağlarsam ağlayıp gülersem gülen
Bütün dertlerimi anlayıp gönlümü bilen
Sanki gönlümü bilerek yüzümü bilen
Gönlüm seni hep seni arıyor neredesin sen

Kadınlar yüzüyle gözüyle edasıyla nazıyla ve salına salına yürüyüşüyle âşıkların şiirlerine yüzyıllardır konu olmuşlardır. Aşığa göre dünyadaki en tatlı şey aşk ve sevgilidir. Aşağıdaki türkü de bunun en çarpıcı örneğidir.

Dane dane benleri var yüzünde
Can alıcı bakışları gözünde
Bin bir tat var edasında nazında

Dünyada yardan tatlı var m'ola
Sallanı sallanı gelen yar m'ola

Küpeleri ağır düşerden kulaktan
Zülüfleri tel tel olmuş yanaktan
Ağzı şeker bal akıyor dudaktan
Dünyada yardan tatlı var m'ola
Sallanı sallanı gelen yar m'ola

Anne sevgisi ve aşkın bir arada anlatıldığı “İki Büyük Nimetim Var” türküsü için türkünün sahibi Ertaş şunları söylüyor:

“İnsanın en güzeli, erkeğe göre kız, kıza göre de erkektir. Bir de genel olarak düşündüğümüzde anaların çektiği, hani derler ya “analar çeker zahmeti, babalar bilmez kıymeti” diye... Ana sevgisi yar sevgisi olmasaydı hayvandan beter olurduk. Allah'ın verdiği bu insan gücüne göre her gönülde bir aslan yatar. Öyle bir güç vermiş Allah bize. Analara saygım bundandır. Bu aşkı yüreğinde duyan insanlar her şeyi daha açık ve seçik görebilirler”¹⁰³.

İki büyük nimetim var
Biri anam biri yârim
İkisine de hürmetim var
Biri anam biri yârim

Yar deyip de geçilmez
O yar anadan seçilmez
İkisine de kıymet biçilmez
Biri anam biri yârim

4. İnsan ve Doğa

Şükr olsun Mevla'ya eriştik yaza
Al yeşil kuşanmış hare çiçekler
Aşkın dolusundan verdiler bize
Anın için düştük zare çiçekler

¹⁰³ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı**, (Ankara: Akçağı Yayınları), (2004), s. 188.

Çiçeklerin selfirazi menekşe
Dereler çiğdemi düzer güneşe
Dağlar kahma giymiş dönmüş güneşe
Evvelden yere döşenmiş çiçekler

Konargöçer hayat yaşayan Türkmenler ve Yörükler için doğa ayrı bir önem taşır. Yaşam tarzı doğayla insanı bütünleştirdiği gibi doğadaki her canlı varlık kutsal kabul edilir. Çünkü Yörükler ve Türkmenler konargöçer yaşamla birlikte eski inançlarını muhafaza edebilmişlerdir. Şamanizm inancının izleri, gelenekler ve göreneklere olan bağlılık bu topluluklarda daha fazladır. Yörede çoğunlukla Türkmenler yaşadığı için türkülerde doğa faktörünü incelerken bu özellik belirtildi.

Bu türküde doğanın canlanışının baharın gelip çiçeklerin açışının Âşık Said'te uyandırdığı duygular görülüyor. Âşık Said bu türküde Hacıbektaş'tan bahsetmeden de geçemiyor. Çiçeklerin bile Hacıbektaş Veli'yi ziyaret etmesini istiyor. Biraz önce belirtildiği gibi bu türküde Şamanizmin izleri, buna bağlı olarak atalar kültü canlı olarak yaşıyor. Atalar kültüründe atanın öldükten sonra ruhunun bir takım üstün güçlerle donanacağı ve bu sayede geride kalanlara yardım edeceği inancı vardır. Ataların eşyaları ve mezarları kutsal kabul edilip ruhlarına kurban sunulur.

Avlağımız Kızılırmak salıdır
Bizim meskenimiz Anadolu'dur
Sultanımız Hacıbektaş Veli'dir
Ziyaret edelim pire çiçekler

İslâmiyet'in kabulünden sonra atalar kültü Anadolu'da Türkler arasında veli kültürünün oluşumunda etkili rol oynamıştır. Üstün ruhlarla donanmış insan tipi Müslümanlıkla da bağdaşmıştır. Velinin ait olduğu toplumun sosyal, dini ve ahlaki değerlerinin temsilcisi olduğuna inanılır.¹⁰⁴ Veli kültürüyle Şamanların işlevleri arasında benzerlik vardır. Bunlardan biri, hastaları iyileştirmektir Kült, yüce ve kutsal bilinen varlıklara karşı gösterilen saygı ve onlara tapınmadır. Bu saygı ve

¹⁰⁴ Ocak, Ahmet Yaşar, **Türk Halk İnanç ve Edebiyatında Evliya Menkıbeleri**, Ankara: 1984.

tapını, duayı, adağı, kurbanı, belli ritleri gerektirmektedir. Evliyalar, velayet derecesine ulaşmış kişilerdir. Kimi zaman tayy-ı mekân (bir anda uzak mesafelere gitme), tayy-ı zaman (bir anda birkaç yerde bulunma), su üstünde yürüme, kalp okuma vd. gibi üstün özelliklere sahiptir. İslâm inancına göre buna "keramet sahibi olma hali" adı verilir¹⁰⁵

“Biter Kırşehir’in Gülleri Biter” adlı türküde ise, konargöçer yaşamını özleyen insanların doğa sevgisi görülmektedir. Bahsedilen bu yerlerle insanlar bir bütündür; çünkü, insanlar tabiatla iç içe oldukları yayla hayatını bırakmamışlardır.

Çıktım yükseğime seyran eyledim
Al yeşil bahçeli Kaman görünür
Firkat geldi ah eyledim ağladım
Kılı çözü çayır çimen görünür

Biter Kırşehir’in gülleri biter
Çırpınır dalında bülbüller öter
Çok olur güzeli hep yeni yeter
Kaşının üstünde keman görünür

Âşık Said, Karacaoğlan ve Dadaloğlu’nun etkisinde kalmıştır. Hatta bu şairlerin sözlerinin arada bir aynısını aldığı da görülüyor. Dadaloğlu 18. y.y.’ın 2. yarısı ile 19. y.y. arasında yaşamıştır. Bu sebeple Âşık Said, Dadaloğlu’ndan etkilenmiştir. Kırşehir türküsü bu etkilenmenin en belirgin örneklerinden biridir. Bu şiiri Dadaloğlu şöyle söylemiştir.

Çıktım yücesine seyran eyledim
Cebel önü çayır çimen görünür
Bir firkat geldi de coştum ağladım
Al yeşil bahçeli Kaman görünür

Biter Kırşehir’in gülleri biter
Ufacık güzeller hep yeni yeter

¹⁰⁵ Ocak Ahmet Yaşar, **Menakıbnameler**, (Ankara) (1992).

Çığırsır dalında bülbüller öter
Güzelin kaşında keman görünür

5. İnsan ve Askerlik

Kore savaşına Kırşehir ili Kaman ilçesi Sarı Ömerli Köyünden asker olarak katılan İhsan Sarıkaya adlı kaynak şahıs, Kore’de acı tatlı ne yaşadıysa hepsini söze ve ezgiye dökmüştür.

İhsan Sarıkaya’dan derlenen aşağıdaki türküde vatan sevgisi, özlem, açlık, üzüntü, acıma duyguları ardı ardına dizilmiştir.

Çavuş onbaşılar bir araya düzülmüş
Bir kaşık çorbanın yağı süzülmüş
Zavallı erlerin benzi bozulmuş
O sebepten arz eylerim vatani

“25 Haziran 1950 Kore savaşı başladı Kuzey Kore askerleri, Güney Kore'ye girdi. 25 Temmuz 1950: Türkiye Kore Savaşı ile ilgili BM kararını onayladı ve ABD önderliğinde oluşturulacak Birleşik Komutanlığa asker yollamayı kabul etti. Bakanlar Kurulu, BM Güvenlik Konseyi'nin talebi üzerine, Kore'ye 4.500 kişilik birlik gönderilmesine karar verdi. 20 Eylül 1950: Kore'ye gönderilecek askeri birliğimizin ilk kafilesi İskenderun'dan gemiyle hareket etti”.¹⁰⁶ İhsan Sarıkaya bu gerçeği şöyle dile getirmiştir.

Ankara yolları yolu iskele
On dokuz yaşında geldim askere
Ne izin verirler ne de tezkere
Doğruca cepheye gider yolumuz.

¹⁰⁶ Kumkale, Tahir Tamer,04-05-06-07-08-09,10 OCAK 2005 Tarihli Önce Vatan Gazetesi ,
<http://www.kumkale.net>

Bindik vapura da vapur yürüdü
Ufacık dağları duman bürüdü
Dört kitap içinde bu da var idi
Doğruca cepheye gider yolumuz

Tahsin Yazıcıoğlu sen binler yaşa
Kore dağlarında girdik savaşa
Ne çare yazılan gelecek başa
Doğruca cepheye gider yolumuz

Aşağdaki dörtlüklerde Türk askerindeki kahramanlık ruhunu, verilen vazifeyi üstün bir şekilde yerine getirebilme sorumluluğunu görüyoruz.

Türkün yürüdüğü yollar yırtılır
Toz çıkar göklere güneş tutulur
Kore dağlarında toplar atılır
İlahi Nusurat yoldaş et bize

Kimi şehit düştü kimi yaralı
Kimi garip kaldı bahtı karalı
Böyle harp olmadı dünya duralı
İlahi Nusurat yoldaş et bize

Devlet emri ile geldik buraya
Türkiye bayrağın diktik Kore'ye
Hücum Türk uşağı hücum ileri

Kore'nin gitmiyo kara dumanı
Sipere yatmanın geçti zamanı
Hücum Türk uşağı hücum ileri

Buraya kadar bahsedilenler Kore’de bir Türk askerinin yaşadıklarıdır.Yöre türkülerinde üzerinde durulması gereken bir konu da asker uğurlamadır. Asker uğurlanırken yaygın olarak söylenen “Asker Oldum Giydim Yelek” türküsü eşinden, tez ayrılmanın üzüntüsünü anlatır. Giyilen kutsal kıyafetle, askerliği kabulleniş duygularını yine bu türküde görüyoruz.

Asker oldum giydim yelek
Tez gündən ayırdı felek
Eylen suna gelin eylen

Verin benim martinimi
Koy çantama tütünümü
İşte giydim potinimi
Eylem sunam gelin eylen

Yörede askeri yemeğe davet etme ve asker gönderilirken davullu zurnalı uğurlama gibi geleneklerin yaşatıldığını gelenekler hakkında bilgi verirken dile getirmiştik. Asker uğurlama günü herkes bir araya gelir, büyükten küçüğe vedalaşılır, dua edilir, Hayırlı askerlik dileğinde bulunulur. Herkes üç beş kuruş harçlık verir. Sesi güzel bir kişi şu dörtlüğü okur:

Darı oldum tarlanıza ekildim
Akgül oldum bahçenize dikildim
Garip bülbül gibi sizden seçildim
Onun için arz ederim sılamı

Askere giderken geleneklere uymayan delikanlılar yörede ayıplanır. Bunun bir örneğini ablasıyla helalleşmeyen asker üzerine yakılan türküde görüyoruz. Bu türküde askerin arkasından duyulan kızgınlık ve sitem duygularını görüyoruz.

Vardım idi gitmiş asker savağı
Sen git kardaş ben arkandan ettim dua
Vatan vazifeni et gel de sen ol güva
Vatan vazifeni et gel kardaşım

Allah göstermesin kardaş acını
Niye ağlattın yakma bacını
Allah vermesin askerliğin gücünü
Kolay yollarından et gel kardaşım

Hazırladım koydum bir kazan yoğurdu
Zeki gidecek diye anam sabahacak nördü
Sen doğurmadın anam, Halil doğurdu
Vatan vazifeni et gel kardaşım

Zamana da anacığım zamana
Anasıyla bacasıyla binmiş gitmiş kamana
Canı sağ olsun da, ne sana gelsin, ne bana
Vatan vazifeni et gel kardaşım

Yörede otuz kırk sene öncesinde, evlilik yaşı daha küçük olduğundan; askere gidenler arkalarında çocuklarını, eşlerini bırakıyorlarmış. Çoğunlukla askere giden genç ailesi tarafından sabırsızlıkla beklenir. Ancak “Hasan Oğlan“ türküsünde bunun tersi yaşanıyor. Eşi askerden gelen gelin sevinmek şöyle dursun kocasını beddualarla yerden yere vuruyor. Bu türkü zamanla kadınların toplantılarında düğünlerde bir mizah unsuru haline gelmiş. Bunu da kaynak şahıstan öğreniyoruz.

Hasan oğlan kekilini daramış
Taramış da beni niye aramış
Askerlik de şu Hasana yaramış

İlaa Hasan gebere de öleydin
Sen öle de ben ellere galaydım

Akif'in dalında bülbüller öter
Hasan'ın dalında süpürge biter
Yeter Hasan bana ettiğin yeter

6. İnsan ve Düğün

Yörede düğün törenleri denince akla ilk gelen kına gecesidir. Düğünlerde türkülerin büyük bir kısmı kına gecelerinde söyleniyor. Araştırmacılar kına gecelerinde söylenen türkülerini ağıt olarak değerlendiriyorlar Bunun nedeni bir tören unsuru taşıması ve acıklı bir durumu yani genç kızın evinden ayrılışını anlatmasıdır.

“Kına gecesinde söylenen kına ağıtları, tıpkı ölüm ağıtları gibi belli bir tören unsuru taşıyan ağıtlardır. Bu ağıtlarda ölüm ağıtlarında olduğu gibi ferdi ağıtlara rastlanmaz. Kına ağıtlarının hepsi anonimdir. Yalnızca kadınlar tarafından, gelin kıza kına yakılırken ve genellikle sazsız, çalgısız söylenir. Kına ağıtları hiçbir zaman para karşılığı söylenmez. Kına gecesinde gelin kız mutlaka ağlar. Eğer ağlamazsa “kocada gönlü var” şeklinde yorumlanır ve ayıplanır. Kına ağıtları farklı temalara yer vermekle birlikte, bu ağıtlarda ağırlıklı tema ayrılık ve gurbettir. Yine bu ağıtların oluşumunda yöre coğrafi özelliklerinin ağıtı yakanlar tarafından kullanılması söz konusudur”¹⁰⁷.

Kına gecesinde anne yaslı, oğlan tarafı ise gelin aldığı için mutludur. Bir tarafta hüznün ve gözyaşının diğer tarafta da sevinç vardır.

Kınası karlı tasta

Kız anası kara yasta

Oğlun evi çok heveste

Kız anam kınan kutlu olsun

Hem orda hem bur da dilin tatlı olsun

Ocak kelimesinin Türk toplumu için taşıdığı önem büyüktür. Burada düğün yemeği pişirmek için kurulan ocakta birçok anlam yüklüdür. Ocak” ailenin veya soyun kendisiyle doğrudan ilgili olarak anlam kazanır. “Ocak” aileyi temsil eder.¹⁰⁸ Burada çatılan ocak taşı “yeni bir aile kurulduğunun sembolüdür. Çünkü kurulan ocakta pişen

¹⁰⁷ Turan, Şükriye, “Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt Türküleri”, II. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, (Adana) (1991), s.537.

¹⁰⁸ Seyidoğlu, Bilge, *Mitoloji, Metinler-Tahliller*, (Kayseri: 1995), s.44- 45.

yemekten orada bulunan herkes yiyecek ve bu mutlu olay için iyi dileklerde bulunacaktır. Türk toplumunda kına, askere, kurbanlık koyuna ve geline yakılıyor. Kınadaki amaç kızın ailesine eşine kurban olmasıdır. Burada ifade edilmek istenen, gelinin kendini evine adaması mutlu bir yuva kurmasıdır.

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Kız bu evin yakışığı

Kız anam kınan kutlu olsun
Hem orda hem burada dilin tatlı olsun

Başka bir türküde ise gelinin baba evini; annesinin yaptığı yemekleri ve kardeşlerini unutmadığını, annesinin kendisini düşünüp düşünmediğini merak ettiğini görüyoruz. Henüz yeni yuvaya alışılmamıştır.

Anam aşını pişirdi mola
Uşağını başına deşirdi mola
Kaşığı eline sununca
Beni aklına düşürdü mola

Kına geline ayrılığı ve gurbeti çağırıştırır. Bu nedenle gelinin benzi bozulur.

Yengem çay üstüne düzüldü
Altın tasta yeşil kınam özeldi
Kınayı görünce benzim bozuldu

Eyvah eyvah ben anama doymadım
Eşim kızlar ben sizlerden ayrıldım.

Kına yakmaya gelen kınacıların söylediği türküde “al” sözcüğünün vurgulandığını görüyoruz. Al renk sevincin sembolüdür. Düğünlerde al renkli kıyafetler giyilir. Kına gecesinin sembolü de al renktir. Hem gelinin başına aldığı örttüğü hem de kına al renklidir.

Allılar çıktığım çalı taşı
Allılar gördüğüm yârin işi
Allılar kaderimi anarsam
Allılar akar gözüm yaşı

Allılar hep allılar allılar
Allılar sizens düğün olmuyo
Allılar kınacılar gelmiyor

Allılar dama çıktım dam oynar
Allılar damar kestim kan oynar
Allılar elin oğlu benim nem
Allılar baktıkça canım kaynar

Allılar hep allılar allılar
Allılar sizens düğün olmuyo
Allılar kınacılar gelmiyor

7. İnsan ve lm

İnsanlar başta ölüm olmak üzere çeşitli sebeplerle sevdiklerinden ayrılmak zorunda kalırlar. Ölüm kimsenin istemediği acı bir olaydır. İçinde gözyaşı ayrılık ve ölen kişiyi tekrar göremeyecek olmanın verdiği ıstırap vardır.

Ölüm törenleri, Türk toplumunda çok eskilere dayanır. Eski Türklerde yuğ adı verilen bu törenler ve sagu adı verilen ağıtlar bugünkü cenaze törenlerinin yerini tutmaktadır.

Kırşehir yöresi türkülerinde ölüm konusu önemli yer tutmaktadır. Derlenen türkülerin çoğunu ayrılık ve ölüm konulu olanlar oluşturmaktadır. Kırşehir yöresinde lme sebebiyet veren olayların başında kaza, cinayet, tabii afet intihar ve boğulma geliyor.

“Olay bundan yaklaşık 300 / 350 yıl önce Türkmenlerin göçer yaşadığı bir dönemde Kırşehir Çiçekdağı bölgesinde meydana gelmiştir. Şiirde geçen Armutlu ise şimdilerde ise Çiçekdağı’na bağlı Armutlu olarak bilinen bir köydür. Bu aşiretten olan çocuğu olmayan bir gelinin yedi sene sonra dualarla bir çocuğu olur. Aşiret kırk gün kırk gece şenlikler düzenler. Yaylaya göç zamanı geldiğinde gelin bebeğini yatırır beler. Bir devenin üstüne özel olarak yapılan bir beşiğe koyar. Aşiret karanlık bir gece ağaçlık bir bölgede yollarına devam ederken beşik bir ağacın budağına takılır kalır. Bunu duyan anne çılgına döner. Aşiret mensupları derin bir üzüntü duyar. Geri dönerek çocuğu aramaya koyulurlar. Fakat bir müddet sonra başına kuzgunların üşüştüğü bebeğin ölüsüyle karşılaşır. Yöre halkı bebeğin takılıp kaldığı yerin yakınındaki bir köye beşikli adını vermiştir. Aşağıdaki mısralar bir ananın yürek paralayan feryadıdır”¹⁰⁹.

Ala kilime sardığım
Deveye beşik yaptığım
Yedi yılda bir bulduğum
Adı Bulduk koyduğum.

Bebek beni del’ eyledi
Bakar gözüm kör eyledi

Armutlu’dan göç kaldırdık
Lokmaya ağı damızdırdık
Daha boyunu sevmeden
Körpe yavruyu aldırıldı.

Bebek beni del’ eyledi
Yaktı yıktı kül eyledi

Hikâyesi ve dörtlükleri verilen bu ağıtta Türk toplumunun sahip olduğu kültür değerleriyle ilgili önemli ipuçları var. Konar göçer yaşayan bu Türkmen topluluğunda olan bitenler eski Türk destanlarına ve Dede Korkut hikâyelerine çok benzemektedir. Erkek çocuk Türk toplumunda kız çocuktan daha önemlidir. Çünkü soyu erkek çocuk

¹⁰⁹ Baki Yaşa, Altınok, **Öyküleriyle Kırşehir (Türküleri, Destanları, Ağıtları)**,(Ankara) (2003), s.80.

devam ettirir. Erkek çocuk ölürse ocak batar. Soyun devamı tehlikeye girer. Dede Korkut kitabında şöyle geçer. “Kız anadan görmeyinçe öğüt almaz, oğul atadan görmeyinçe sufra çekmez. Oğul atanun yetiridür, iki gözinün biridir. Devletli oğul kopsa ocağının közidür”¹¹⁰

Burada, yedi yıl sonra dualarla çocuk sahibi olma, daha çok halk hikâyelerinde, masallarda karşımıza çıkan bir özelliktir. Çocuğun adının Bulduk konması yine Türk örf ve adetleri arasındadır.

“1865 Fırkai Islahiye sonrası Anadolu'nun çeşitli yörelerine iskân edilen göçer Türkmenlerin bir kolu olan Yörükler, Kırşehir Mucura bağlı Karakuyu ve Kesikköprü köyleri arasındaki Taşınbaşı–Gökgöl mevkiine gelip yerleşmişlerdi. Daha sonra Aksaray’a bağlı Yörükler köyüne yerleştirilen Yörüklerden birkaç aile kalmıştı. Bu kalanlardan Yörük Mehmet çalışkan ve varlıklı bir kimsedir. Onu çekemeyenler etraftaki eşkıyalarla bir plan hazırlar O’nu yanında iki çocukla beraber öldürürler. Aşağıdaki ağıt bu olay için yakılmıştır”¹¹¹

Hecesine hecesine
Haber verin edesine
Yörük Mehmet’e kıyanın
Baykuş konsun bacasına

Kimiyinen kimiyinen
Koyunları sürüyünen
Kollarını bağlamışlar
Uçkurunun ipiyinen

“Ankara’ya bir hapishaneye konsere gitmiştik. Sandalyede oturanlar var, bir de kıyıda kenarda çömelmiş, içecek sigarası bile olmayan bir garip gördüm. Demek ki eşi dostu yanına gelseydi, onun da içecek sigarası olurdu...ben bunları düşünerek bu

¹¹⁰ Muharrem, Ergin **Dede Korkut Kitabı**, (Ankara),(1989), s.74.

¹¹¹ Baki Yaşa Altınok,**Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları** Şehir Tarihleri s.222.

hapishane türküsünü çalıp söylemişim”¹¹²Neşet Ertaş hapishane türküsünün doğuşuna vesile olan olayı böyle anlatıyor.

Hapishanelere güneş doğmuyor,
Geçiyor bu ömrüm, günler dolmuyor;
Eşim dostum hiç yanıma gelmiyor,

Yok, mu hapishane beni arayan?
Bu zindanda öleceğim gardiyan!

Birer birer yoklamayı yaparlar,
Akşam olur kapıları kaparlar,
Bitmiyor geceler, olmaz sabahlar

Yok, mu hapishane beni arayan?
Bu zindanda öleceğim gardiyan!

Bir babanın, oğlunun idam edilmesi üzerine yaktığı ağıt, evlat acısının yürekte bıraktığı yangını içli bir feryat halinde dile getiriyor

Dumanlandı başım açılır mola
Ağlayan gözlerim sil melil melil
Gönül bu zulmetten seçilir mola
Arada dermanım bu melil melil

Hayatımdan asla memnun olmuyom
Dünya benim olsa lezzet almıyom
Şuurum bozuk ta ben mi bilmiyom
Yoksa bencileyin el melil melil

1920–1921 yıllarıdır. Recep adında genç yakışıklı iyi ata binen bir delikanlı bir kıza gönlünü kaptırır. Kızın babası karşılığında Recep’in atını ister. Recep

¹¹² Tokel, Bayram Bilge, **Neşet Ertaş Kitabı**, (Ankara: Akçağ Yayınları), (2004), s. 184.

arkadaşlarıyla bir düğün dönüşünde yarış yapar. attan düşer ve ölür. nişanlısı şu ağıtı yakar¹¹³.

Buzluğun başı dumanlı m'ola
Düştüğü yerlerde çimenli m'ola
İrecep olduğu gümanlı m'ola

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

Kırat sana kurban olsun İrecep
Gül mü buldun Mahsenli'de derecek
Kurbanlar olayım kalk kara beyim
Sen mi kaldın el içinde ölecek

Nazif adında bir genç, askere gider. Askerliğini bitirip gece yarısı evine gelen Nazif anne babasını görmeden hanımının yanına gider. Evde erkek sesi duyan anne gelinin eve bir başkasını aldığını sanıp durumu kocasına söyler. Kocasını da yabancı sandığı oğlunu namus için vurur¹¹⁴.

On sekiz aylık asker olmuşum
Sılaya gelmeye izin almıştım.
İzinle evime gece gelmişim
Ağlama anam da kader buymuş

Ben senin oğlundum nasıl kıyardın
Baba sen şeytana neden uyarsın
Namusum için canıma kıyarsın
Ağlama anam da kader buymuş

¹¹³ Baki Yaşa Altınok, *Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları*, Şehir Tarihleri s.223.

¹¹⁴ *age.*, s.232

Yaz gelince çimen sulanır
Bir senede iki bayram dolanır
Sizleri andıkça gözüm sulanır
Ağlama anam da kader buymuş

Aşağıdaki ağıtlar hakkında bilgiler kaynak kişinin ağzından verilmiştir.

“Size anlatacağım ağıt Mucur’a bağlı Kurugöl köyünde Ese adında bir gence ait.Genç 1974lerde veya 64lerde Almanya’ya yazılma zamanı geldiğinde, yazıldı gitti. Bunun bir bacanağı vardı. Bacanağı zamanla eşiyle ilişki kurmuş, sonra da aralarında bir gerginlik hâsıl olmuş. Bacanağı bunlarla barışmak için eniştesini, yani bacanak bacanağını eve davet etmiş, yemişler içmişler. Daha sonra o bacanağı karısı ile beraber bunu öldürmeye karar vermişler. İyice sarhoş olunca tabancayla vurup öldürmüşler. Dinledik ki; sabahleyin öğrendik ki, balkondan düştü diye. Aslında balkondan düşmemiş. Savcı falan gelince ifadeleri alınınca, durum anlaşıldı. Böyle bir delikanlı için ben de çok üzuldüm ve şu ağıtı söyledim”

Vardım ki devrilmiş bir çınar gibi
Eller gelmiş ese için ağlıyor
Gözlerden boşanır bir pınar gibi
Seller gelmiş Ese için ağlıyor

İçtikçe rakıyı bardağa dökmüş
Çekmiş tabancayı ciğerin sökmüş
Ese öldü diye boynunu bükmüş
Güller gelmiş Ese için ağlıyor.

“Şimdi söyleyeceğim ağıt bir geline ait.Olay Kırşehir’e bağlı Toklumen’de yaşanıyor. Hasan askere gitmiş. Askerliğini yaparken köyden birisi eşinin huzurunu bozmak için “eşin yabancılarla düşüp kalkıyor” diye bilgi veriyor. Askerde birkaç kez bu mektuplar gelmiş. Asker de bir mektup yazarak eşine “ben seni sevmiyorum. Babamın evinden çık git. Ne yaparsan yap. Gelirsem en büyük hakareti yaparım şeklinde söylemiş”. Gelin de izzet-i nefis sahibi olduğu için iki çocuğunu almış.

Kızılırmak'ta çocuklarını kollarına bağlamış, kendisini Kızılırmak'ın suyuna bırakmış. Bu olayı gören köylülerden Mehmet adında biri şu ağıtı yakmış”.

Son varışım Toklumen'in köyüne
Ağlayarak indim ırmak kıyına
Kan gibi akıyor baktım suyuna

Ağla anam kaderime yazıma
Hem canıma kıydım, hem de kuzuma

Boğulma sonucu ölüm Kırşehir'de yaygın olan olaylardandır. Yazları yörede bulunan birkaç göl gençlerin serinlemek için gittikleri yerlerdir. Ancak günümüzde bile boğulma olayları devam etmekte. Aşağıdaki ağıtı, oğlu boğulan bir annenin ağzından köydekiler yakmıştır.

“Bu ağıt Mucur’un Geycek köyüne ait. Kırşehir öğretmen okulunu bitirdikten sonra öğretmenlik görevine başlamadan yine Mucur’un Obruk köyünde halen mevcut bulunan Obruk gölüne yüzmeye giden öğretmen Çerkez Kılıç gittiği gün Obruk gölünde boğularak ölür. Öğretmen Çerkez’in ardından Geyceкли ozanlar ağıtlar, türküler yakarlar:

Çerkez'im sağ mıydın gidip görenler
Kurtarın yavrumu yüzme bilenler
Esmе, deli diye bana gülenler

Yiğit verdim ben obruğun gölüne
Aslan verdim ben obruğun gölüne

Kırşehir yöresinde, düğün gecesі gelinin yakınları oğlan evine yemek yemeye eğlenceye davet edilir. Bunun nedeni kız evinin gelin alınırken oğlan evine zorluk çıkarmasını önlemektir. Buna yörede “kayın gitme”denir.

“Adam düğüne gidecekmiş. Erken de tarlaya gitmiş. Çift sürüyo ya rençper adam. Tarlayı biraz sürmüş erkenden acele etmiş yarı koymuş gelmiş. Kayın gitmek

için Köpekli köyüne. Köpekli köyüne kayın gitmiş. Eskiden tabanca serbestti. Giderken tabanca da biraz bozukmuş. Karnında patlıyo yaralanıyo Kırşehir'e götürürken yolda ölüyo. Salim Köksal'ın ağıtını söyleyeceğim şimdi”

Evleği aldım da tohum ekmeye
Çiftten erken döndüm kayın gitmeye
Tabanca doldurdum mermi atmaya
Mermiyi kalbime çevirdi felek

Babam bulsun bahçamızda izimi
Felek öksüz koydu çifte kuzumu
Kime emanet idem elin kızını

Kaza sonucu ölümün bir başka örneği de aşağıda görülmektedir.

“Oğlan Seyfeli kız da bizim köylüydü, nişanlılardı. Oğlan düğün etmek için kare gitmiş Adana'ya. Biçer zamanı, biçere ya yardımcı ya da şoför olarak gitmiş. Oraya da varınca biraz dinlenenelim diye biçerin gölgesine yatmışlar. Biçerin bin kiloluk demiri bunun üzerine düşüyo adamın beli kırılıyo adam ölüyo. Nişanlısı kalıyo. Ona ağıt yakıyolar.”

Adana'ya vardım günlük dörd imiş
Kimi fellah imiş kimi kürdümüş
Bi de ben olduydum yirmi dördümüş

İlk gelişim kıyma bana Adana
Aşk olsun da karın alıp gidene

“Herikli kasabasında Duran isminde yiğit bir genç yaşamaktadır. Hiç kimseden lafını çekmeyen mert mi mert insan bu Duran. Mertlerin düşmanı namertler bir gün Duran'a pusu kurarlar. Herikli civarında derenin içinde bir bölmede Duran'a pusu kuruyorlar üç tane yakını saydığı arkadaşı başından ve göğsünden almış olduğu Karadağlı tabir edilen kurşunla vuruyorlar. Atından düşüyor. Toprakları avuçlayarak

kafaları kan olarak rahmetli oluyor.Ciğer acısı zor. Annesi bunun üzerine Durana bir ağıt yakıyor.”

Herikli derler de derenin içi
Ne idi vurdular Duran’ın suçu
Al gana boyandı kekili saçı
Yörü duran yörü dostun yoğ imiş

Herikli’nin altına kuruman bazar
Kondurman sinekler yaralar azar
Duran öldü diye gır at boş gezer
Yörü Duran yörü dostun yoğ imiş

“Cenabı Allah ülkemize bol versin. Zamanın bahrinde kıtlıklardan biri yaşanırken keme diye tabir edilen mantar misali toprağı kabartmak suretiyle çıkan yiyeceğı aramak için Toklumen kasabasından Çıkınarlı tarafına salla birlikte doksan üç kişi geçiyor.Karşı tarafa keme aramak için gidiyorlar. Çoluklu çocuklu gençli yaşçılı.saldan anlayan bir balıkçı salda düzgün durmalarını söylese de doksan üç kişiyi taşımayan sal ırmağın ortasında su alıyor ve su alması hasebiyle doksan üç kişi birden Kızılıрмаğın sularında can pazarına düşüyorlar. Burada Nuri isimli bir genç on sekiz yaşında civan gibi bir delikanlı hakkın rahmetine kavuşuyor. Genç ölümü her zaman ciğerleri yaktığı için bakın âşık Said anasının ciğer acısını nasıl dile getiriyor.”

Bağlar ıssız kaldı bülbül ötmeye
Evler viran kaldı figan etmeye
Kızlar azık aldı üç gün gitmeye
Zülfıyi sorguna Çal Kızılırmak

Kızılırmak ne belalı başın var
Hakka yaramadık senin işin var
Nuri Yavrucuğum üç kardeşi var
Al gitme Nuri’mi dur Kızılırmak

“Gelin eyledim türküsü 1986 yılında ortaya çıktı .Yeniköy’de bulunan genç bir çiftin iki tane çocukları olur.Genç kız bir hastalıktan dolayı ölür. Aradan iki üç sene sonra hanımı ölen bu genç arkadaşı rüyamda gördüm. Ne yaptığını sordum.ağlıyo” Cananı toprağa gelin eyledim” dedi.O anda uykudan uyandım ve “Gelin Eyledim” şiirini yazdım.”

Çok kez yemin eder ayrılmam derdi
Gencecik bir hayat tez sona erdi
Helalleşip dizlerimde can verdi
Cananı toprağa gelin eyledim

Boynuma takmıştı mavi nazarlık
Azrail’le edemedim pazarlık
Aldı sevdiğimi zalim mezarlık
Cananı toprağa gelin eyledim

Dürüye Özduvan adındaki kaynak şahıstan derlenen türkünün hikâyesi şu şekilde: Dürüye ninenin öğrenci olan torunu İstanbul’a geziye giderken trafik kazası sonucunda hayatını kaybeder.Bu ağıtı kaynak şahıs, torununun cenazesini beklerken yazmıştır.

Oğlum eben kına yakmaz eline
Kurban olayım da tatlı canına
Buraya yıprak da İstanbul eli yakın olsa
Varacağım yanına

Bilindiği gibi, Anadolu’da üç vesile üzerine kına yakılır.Genç kız gelin olurken,asker yollanırken bir de kurban kesmeden evvel kurban. Burada ağıt yakıcı bu olaylara telmihte bulunuyor ve üzüntüsünden dolayı bayram da olsa düğün de olsa kına yakmayacağını dile getiriyor.

Geziye gitti de oğlum gelmedi
Şu yalan dünyada bahtım gülmedi
Ebem diye dolanırdı gelirdi
Bir tek bir fidanı bize vermedi

Ankara’da kalmakta olan Osman ve Ayşe İnci’nin Leyla adında bir kızları vardır. Bunu İsmet adında bir gençle nişanlamışlardı. Nişanlılık dönemi içerisinde çiçeği burnunda kız çaresiz bir hastalığa yakalandı. Bütün çarelere rağmen kurtarılamadı. Cemile Osman’ın yeğenydi. Çok içlendi ve şu ağıtı söyledi:

Taramış saçını, kınasın vurmuş
Kız gelin gidecek kayıtnı görmüş
Allah anasına ömürler versin
On altı yaşında toprağa vermiş

Cehizini bir odaya sermişler
Bir eksiksiz kaytını görmüşler
Allahını seven bunu ağlasın
Kolundan dizinden serum vermişler

Oğlunu kaybeden bir babanın ağzından yakılan ağıt evlat acısını dile getiriyor.Okuntu düğünlerde verilen davetiyenin adıdır.Burada ölümün , varlığı düğünden bahsedilerek vurgulanıyor.Çünkü baba oğlunun düğününü yapakken okuntusuna koç alıp gönderecekken oğlunun ölümünü görüyor.

Tarlada biter de otun iyisi
Yüreğimde derdin koyusu
Ahmet oğlanın Hacı Dayısı
Okuntuya da koç almış geliyor

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Mavi şalvar giymiş siyni ezmemiş
Kutmentarı giymiş burcun üzmemiş
Ahmet oğlan bu dünyada gezmemiş
Bir hançer ki ata kalbin deliyor

Ali adlı bir gencin ölümünün verdiği acı da yukarıdaki ağıttaki gibi etkili bir şekilde dile getiriliyor. Kaynak kişilerin anlattığına göre kavga sonucu ölüm eskiden yörede sık yaşanan olaylardanmış.

Akşam idi gelemedim cengine
Üç kardaşın biri dengine
Ali'm yatmış eller ağzı engine

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Ali'm yatmış eller ağzı aşağı
Alkan olmuş delikanlımın kuşağı
Yetişsene ey emmim uşağı

Yörede yaygın olan bozlaklardan birinde eşin ölümünden duyulan üzüntü anlatılır. Bu üzüntü burukluk yaz gelse de bayram gelse çiçekler açsa da hiçbir zaman bitmeyecektir.

Aman doğar yaz ayları da çiçekler açar
Eller yaylasına da oy yavruynan göçer
Aman bizim kuzuları da kimler seçer
Aman ağla anam ağla buyumuş kader
Takdir buymuş da zalım oy sabreyle peder

Yarın bayram olur da âlem dirilir
Ana baba da yavrusuna sarılır
Aman yetim olanların da boynu burulur
Aman ağla anam ağla buyumuş kader
Takdir buyumuş da sabreyle peder

Kızılırmak, yöre insanında pek de güzel olmayan duyguları çağrıştırıyor. Bu duyguların başında ölüm geliyor. Kızılırmak'la arası iyi olmayanların başında yöre şairi

Âşık Said geliyor.Âşık Said için Kızılırmak sevdiklerini alıp götürür. Bu nedenle de kafasında hep ölümü çağırıştırır.

Kızılırmak ne belalı başın var
Hakka yaramadık senin işin var
Nuri yavrucağın üç kardeşi var
Al gitme Nuri'mi dur Kızılırmak

Âşık Said Kızılıрмаğı kişileştirerek ondan davacı olur. Çünkü onun çocuğunu ve yeğenini Kızılırmak almıştır.

Der Said'im arşa çıktı figanım
Elimden uçurdum bir çift doğanım
Biri yeğenimdi biri ciğerim
Mahşerde davacın var Kızılırmak.

Kızılırmak, nice gence yaşlıya mezar olmuştur.Allı gelin ağıtı da bunun en bilinen örneğidir. Gelin giderken kayık devrilir. Beş yüz kişiyle birlikte allı gelin suda boğulur.

Yedi kardeş idik bindirdik ata
Sevk ettik kavimli kardeşli öte
Köprüye varınca oldu bir hata
Nettin Kızılırmak allı gelini

Kayığa varınca kayık yıkıldı
Beş yüz sağmen birden suya döküldü
Fakir fukaranın beli büküldü
Nettin Kızılırmak allı gelini

Kızılırmak ,öfkeli akıp nice genci yaşlıyı aldıktan sonra elbet bir gün durulur. Toklumen köyünün biraz ilerisinde Hirfanlı Barajı yapılır.Bunu da yine Âşık Said dile getirir.

Der Said çok coşma burulun bir gün
Akıbet ah çeken, yorulun bir gün

Bağlarlar bendini durulun bir gün
Yeter kuruyası el Kızılırmak

8. İnsan ve Mizah

Mizah unsuru yöre türkülerinin bir başka özelliğidir.Aşağıda kaynak kişi tarafından türkünün açıklaması yapılmıştır.

“Şimdi anlatacağım olay yine Çiçekdağı'nın Demirli köyünde geçiyor. Ben orda öğretmenlik yaptığım sıralarda ümmi bir kadın tanıdım. Çok güzel yalan söyler ,olaylara destanlar anlatır.Bu kadının burnu akarmış.Onun için burnu kirli demişler. Çokça kangal yediği için, delilik alameti göstermiş kangal delisi de derlermiş. Adı Fatma Çiçek”.

Söylediği olaylardan birini anlatmak istiyorum. Hüseyinli çiftliğinde Hacı Kıymaz adında birisi varmış. Evinde bulunan atını götürmüş Kürt köylerinde bir eşekle değişmiş. Görmüşler ki, eşeğin kulağı yok.Çevresindekiler burnu kirli duyarsa sana türkü yakar demişler. O da burnu kirli duymasın diye, yolu koyup dağdan taştan memleketine gitmiş.Oradakiler bunu burnu kirliye ulaştırmışlar. Burnu kirli ise şu türküyü yakmış:

Yolu koyup dağdan taştan fırlanır
Kem cevap söylerim yiğit arlanır
Okuntu sal varacağım düğüne
Doru atlar içeride arlanır

Niye dedinburnu kirli duymasın
Kapatsın içeri otu yaymasın
Bir küheylan atı eşeğe vermiş
Yakışmaz şanına hacı Kıymaz'ın

“Çuvalları yükünen doldurduk Kırıkkale'ye gittik.Geri geldiydik,fareler çuvalları kesmiş batırmış.Eve geldim çuvalın başına oturdum.” Çuvallarını fare kesen bir kaynak şahıs bu duruma öyle öfkelenmiş ki şu türküyü yakmış.

Kaldıramadım çuval seni kaldırsam
Göremedim soyka fare öldürsem
Hökümetlik değilsin hökümete bildirsem
Kaldım sıçan kaldım senin elinden

Hem işiyo hem sıçıyo
Bağladığım çuvalın ağzın açıyo
Beni görünce kurşun gibi geçiyo
Kaldım sıçan kaldım senin elinden

Buğdasını yiyo kısmığını döküyo
Çuvalda buğdanın hepsini çekiyo
Ellaam soyka bir torba ekin ekiyo
Kaldım sıçan kaldım senin elinde

Yine aynı kaynak şahıs şehre taşındığında büyük bir şaşkınlık yaşar.Şehirde bulunduğu yiyecekler köyedeki gibi doğal değildir, üstelik de pahalıdır.

“Varınca oraya bir Kürt “cacık var cacık var” diye çağırıyo.Vay dayı haben de pek kirliymiş dedim.”Çamurdur kızım çamurdur” dedi bana. Yüz elli kuruşa yemlik aldım, getirdim. Dedim ki hindi çocuklar bunu dürümnen yerler,yemeğini yapım. Yirmi beş kuruşa bir sana yağı aldım. Yirmi beş kuruşa bir kilo yoğurt aldım. Onu doğradım yemeğini yapacaktım, yaparken aklıma düştü.”

Alen dayı alen sen alen acık
Ben de alacam bir tutam cacık
Bunun yerine alsaydım sucuk
At eti de şikâr oldu neyleyim

Kaynak şahıs araya şu cümleyi ekleyerek açıklama yapmıştır.“Bu arada at eti buldular sucuktan sucuk kalktı.”

Kırıkkale’ye Hanım olmaya geldim
Kürtlerden cacık almaya geldim

Gıdasızlıktan ölmeye geldim

Gıdasızlıktan öl Kırıkkale

Teknolojinin getirdiği imkânlardan faydalanamayan köy insanı zaman zaman bu duruma isyan eder. Bu isyan, yarı şaka yarı ciddidir.

Tandırda ederdim çörek

Tandıra kalmadı gerek

Yanmaz tavaya ettim merak

Alın mı adam alman mı adam

Gelinler sürsün safa

Biz çok çektik cefa

Ben de istiyom yanmaz tava

Alın mı adam alman mı adam

Sabaanan giderdim ekine

Sarılırdım ekinin köküne

Ben de istiyom otomatik makine

Alın mı adam alman mı adam.

Yörede büyük baş hayvancılık yaygındır.Köyler arasında hayvan alım satımı yapılır.Ancak bu durum zaman zaman insanlara mizah malzemesi olur.Köylerden birinden, bir inek alan Niyazı Sapmaz ineğin şu özelliklerini över.

Fitil idaresine benzer gözleri

Körpe oğlak ayaklı kibar dizleri

Çok intizar almış çarpık dizleri

Bir kusurunu bulamadım ineğin

Kuyruğu pek kısa bozuk arkası

Beş senelik palto gibi hırkası

Yünlük gibi sırtındaki arkası

Hiç kusurunu bulamadım ineğin

Çok meşhur arkadaş gel de gör dedi
Sağdırdım baktım da bir cezve sütü
Hakikat Halep'te üç parmak budu
Bir kusurunu bulamadım ineğin

9. İnsan ve Hastalık

Kaynak kişi bu türküyü söylemesine neden olan olayı şöyle açıklıyor. "Hastayım Ankara'ya Kırıkkale'ye gidiyorum. Doktor koymayıp geziyorum. Ankara'ya gittim. Ankara gün verdi, geldim". Bu türküde, hastalık nedeniyle insanın içine düştüğü çaresizlik, derde derman arayış anlatılmaktadır.

Kırıkkale doktorlarının hepsin gezdim
Ankara demeyin canımdan bezdim
Kırşehir'in iyi olduğunu sezdim
Derde derman Kırşehir'de var mı ola

İlacımı verdiler beni saldılar
Konu komşu hep başıma doldular
Derde derman Kırşehir'de dediler
Derde derman Kırşehir'de var mı ola

10. İnsan ve Tabii Afetler

İnsan yaşamını alt üst eden birçok can ve mal kaybına sebep olan tabii afetler vardır. Çekirge istilası da insan yaşamını olumsuz yönde etkileyen afetlerdendir." Çekirge istilası 1914 baharında Kırşehir yöresinde yaşanmıştır ve adeta Nuh tufanını andıran çekirge kasırgasında halk köylerini ve evlerini terk edip başka yerlere göç etmiş. Göç etmeye gücü yetmeyen ailelerden ise birçok ölümler olmuştur.

Binlere varan büyük ve küçük baş hayvanın telef olmasıyla büyük maddi kayıplara uğrayan Kırşehir halkı bu ekonomik darlığın sıkıntısını yıllarca üzerinden atamamıştır.”¹¹⁵

Bahar eyyamında cihanı tuttu
Nuh tufanı gibi bastı çekirge
Her şeyi süpürdü yuttu
Sanki bir sam yeli esti çekirge

Çekirgenin ucu çıktı yazıya
Ot koymadı koyun ile kuzuya
Kadir Mevla'm halimize acıya
Fakirin tebdili şaştı çekirge

İrahmet yerine çekirge yağdı
Bu yıl her haneye Mihriban değdi
Nice mamur yurtlar göçünü sardı
Ahali yâd ile göçtü çekirge

Çekirgenin elidedir orağı
Göğ ekine deste eder kulağı
Neye değse kurutuyor ayağı
Beti bereketi kesti çekirge

11. İnsan ve Sosyal Olaylar

Cedit aşiretinin Iraktan Kırşehir'e göçünde yaşanan olaylar türkülere konu olmuştur.

“Cerit ve Tecirliler, Dulkadirlilere mensup boylardandır. Tamamı elli dört obadan meydana gelen Ceritler kalabalık bir aşirettir. Anadolu'da ilk yerleştikleri yer

¹¹⁵ Altınok, Baki Yaşa, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, (Ankara: Oba Kitapevi), (2003), s.214.

Ceyhan nehri kıyılarıdır. Bunlara Çukurova Ceritleri denir. Bunların bir kısmı ise Maraş – Çağlayancerit ilçesi, Göksun Merkez ile Ericek ve Yeniyapan köylerinde otururlar. Bunlara öteden beri Maraş Ceritli'si denir. Kâtip Çelebi'nin Cihannüma adlı eserinde 16. y.y. ortalarında Cerit'lerin Silsüpür kolunun Halep ve civarında oturdukları bilinir. İşte halk şairlerinin şiirlerine, türkülerine geçen “Rakka çöllerinin aslanı” bu Silsüpür Ceritleridir. Rakka'daki Cerit aşireti beylerinin bir kız meselesi yüzünden araları açılmış. Fettah Bey mensup olduğu aşirete küserek “ben Rum diyarına giderim”. Diye maiyetine aldığı bir takım adamları ile birlikte Türkiye'ye doğru yola çıkmış. Gelmekte iken Antakya civarında Mürseloğlu namıyla bir bey tarafından haraç istenmiş. Fettah Bey “biz fakir aşiretiz paramız yok” demiş. Bunun üzerine Mürseloğlu “paranız yoksa Ceritlerin güzel kızları olur, yol pacına bir kız verin” demiş. Gazaba gelen Fettah Bey “Biz kız vermemek için memleketten çıktık” demiş. Nizip ovasında harbe başlamışlar. Mürseloğlu'nu tarumar etmişler. Adana'da Ceyhan'a gelip yerleşmişler. Bir müddet orada oturduktan sonra havası ile imtizaç edememişler. İç Anadolu'ya gelmişler. Orada da Çapanoğlu'yla harp etmişler. Mümünlü'ye Kırşehir'in Hamit Köyüne yerleşmişler. Yüzyıllardır okunan ve Cerit bozlağı adıyla bilinen bu eser TRT repertuarına girmiştir¹¹⁶.

Cerid Irakka'dan sökün edince

Açılsın Uruma yolu Cerid'in

Silsüpüroğlu Fettah Bey ölünce

Kırıldı kanadı kolu Cerid'in

Toplansın aşiret arkasın alalım

Biz bir zaman Oymaağaç'ta kalalım.

Konuşalım bir karara varalım

Bozulmadan gitsin eli Cerid'in

Sineyi çok Nizip Ovasına varmayın

Pusu vardır şarlağına girmeyin

Mürseloğlu kız istiyor vermeyin

¹¹⁶ Yaşar, Sabahattin, **Kırşehir Türkülerinin Hikayeleri**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Ankara: 2002, s. 414–415.

Kokulatman ellere gülü Cerid'in
Yüz atlınız daim ileri gitsin
Sağına soluna çok dikkat etsin
Pılışka vermeden menzile yetsin
Düşmana nasip olmaz malı Cerid'in

Koç dağına çıkacağınız duyarlar
Her tarafta pusu atlı koyarlar
Yüz atlınızı bin atlıya sayarlar
Dönerse silaha eli Cerid'in

Kırşehir 1954 tarihinde Nevşehir'e bağlandı. Çiçekdağı Yozgat'a, Kaman Ankara'ya Hacıbektaş, Mucur ve Avanos da Nevşehir'e verildi. Bu olay ülke genelinde özellikle Kırşehir'de büyük tepkiyle karşılandı. Kırşehir Mucur kazasının Geycek Köyünden Âşık Hasan yapılan bu haksızlığı aşağıdaki dizelerde dile getirmiştir¹¹⁷.

Elli dört senesi bahar ayında
Vilayetti kaza oldu Kırşehir
Terakki yılları yirminci asırda
Açan bir gül idi soldu Kırşehir

Halimiz yamandır nasıl edelim
Derdimizi dostlar kime diyelim
Kemal Paşa yok ki nere gidelim
Sahipsiz arada kaldı Kırşehir.

¹¹⁷ Altınok, Baki Yaşa, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, (Ankara: Oba Kitapevi), (2003), s. 2-3.

III. BÖLÜM

METİNLER

1. Suda Boğulan Gelin

“Koçhisar’ın Kaçarlı Köyünden Köprü Köyüne gelin almak için gelen bir kabile dönerken Kızılırmak üzerinde kayık devriliyor ve gelin boğuluyor. Bu Türkü orada bulunanlarca söylenmiştir.”

Yedi kardeş idik bindirdik ata
Sevk ettik kavimli kardeşli öte
Köprüye varınca oldu bir hata
Nettin Kızılırmak allı gelini

Kayığa varınca kayık yıkıldı
Beş yüz sağmen birden suya döküldü
Fakir fukaranın beli büküldü
Nettin Kızılırmak allı gelini

Tüfek getirin Kartalı vuralım
Dalgıç getirin gelini bulalım
Biz gelinsiz köye nasıl varalım
Nettin Kızılırmak allı gelini

Sağmenlerde kaya gibi dolaşır
Yengeler de kuzu gibi meleşir
Güveye karalı haber ulaşır
Nettin Kızılırmak allı gelini

Kaynanası der ki gelin gelmedi
Kayınbabası der gönlü olmadı
Cehizler geldi de damlar almadı
Nettin Kızılırmak allı gelini
Der Said'im orda ben olmasaydım
Ölü yüzlü gelin görmesiydim.
Şu yalan dünyada nura kalsaydım
Nettin Kızılırmak allı gelini

Kaynak kişi: R.Sarıyıldız (Kırşehir Merkez-Karakurt Köyü)

2. Bir Annenin Bebeğine Yaktığı Ağıt

Olay bundan yaklaşık 300/350 yıl önce Türkmenlerin göçer yaşadığı bir dönemde Kırşehir Çiçekdağı bölgesinde meydana gelmiştir. Şiirde geçen Armutlu ise şimdilerde ise Çiçekdağı'na bağlı Armutlu olarak bilinen bir köydür. Bu aşiretten olan çocuğu olmayan bir gelinin yedi sene sonra dualarla bir çocuğu olur. Aşiret kırk gün kırk gece şenlikler düzenler. Yaylaya göç zamanı geldiğinde gelin bebeğini yatırır beler. Bir devenin üstüne özel olarak yapılmış bir beşiğe koyar. Aşiret karanlık bir gece ağaçlık bir bölgede yollarına devam ederken beşik bir ağacın budağına takılır kalır. Bunu duyan anne çığına döner. Aşiret mensupları derin bir üzüntü duyar. Geri dönerek çocuğu aramaya koyulurlar. Fakat bir müddet sonra başına kuzgunların üşüştüğü bebeğin ölüsüyle karşılaşır. Yöre halka bebeğin takılıp kaldığı yerin yakınındaki köye beşikli adını vermiştir. Aşağıdaki mısralar bir ananın yürek paralayan feryadıdır.¹¹⁸

Ala kilime sardığım
Deveye beşik yaptığım
Yedi yılda bir bulduğum
Adı Bulduk koyduğum.

¹¹⁸Baki Yaşa Altınok, "Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları", Şehir Tarihleri (Ankara: Oba Kitapevi),(2003), s.80.

Bebek beni del' eyledi
Bakar gözüm kör eyledi

Armitli'dan göç kaldırdık
Lokmaya ağı damzırdık
Daha boyunu sevmeden
Körpe yavruyu aldirdık.

Bebek beni del' eyledi
Yaktı yıktı kül eyledi

Ak memeden sütler akar
Tüm aşiret yola bakar
Kurban olam Çiçekdağı
Yasımız obayı yakar

Bebek beni del' eyledi
Yaktı yıktı kül eyledi

Yavrumun beşiği yüce
Deveyi yürüttük gece
Bulamadık ağ bebeği
Gece gündüze dönünce

Bebek beni del' eyledi
Aşireti kül eyledi

Tabancamın ipek bağı
Baban bir aşiret beyi
Aldın yavrumu elimden
Kanlım oldun Çiçekdağı

Bebek beni del' eyledi
Bey babayı kül eyledi
Dağda bozkurtlar uluşur
Aşiret yasta ağlaşır
Vardım baktım beşiğine
Kuzgunlar üleş bölüşür

Bebek beni del' eyledi
Yaktı yıktı kül eyledi

3. Ese'nin Ağıtı

Size anlatacağım ağıt Mucura bağlı Kurugöl köyünde Ese adında bir gence ait.Genç 1974 yılında Almanya'ya yazılma zamanı geldiğinde , yazıldı gitti. Bunun bir bacanağı vardı. Bacanağı zamanla eşiyle ilişki kurmuş,sonra da aralarında bir gerginlik hasıl olmuş. Bacanağı bunlarla barışmak için eniştesini, yani bacanak bacanağını eve davet etmiş, yemişler içmişler daha sonra o bacanağı karısı ile beraber bunu öldürmeye karar vermişler. İyice sarhoş olunca tabancayla vurup öldürmüşler. Dinledik ki sabahleyin öğrendik ki , balkondan düştü diye. Aslında balkondan düşmemiş. savcı falan gelince ifadeleri alınınca durum anlaşıldı.Böyle bir delikanlı için ben de çok üzüldüm ve şu ağıdı söyledim”

Vardım ki devrilmiş bir çınar gibi
Eller gelmiş Ese için ağlıyor
Gözlerden boşanır bir pınar gibi
Seller gelmiş Ese için ağlıyor

İçtikçe rakıyı bardağa dökmüş
Çekmiş tabancayı ciğerin sökmüş
Ese öldü diye boynunu bükmüş
Güller gelmiş Ese için ağlıyor.

Ne bilsin yiğidim ne olacağını
Davet etmiş eve bacanağını

Bacanak koparmış yürek bağını
Allar gelmiş Ese için ağlıyor.

Toprağın üstünde kana bak kana
Soysuzun aldığı cana bak cana
Yiğit hiç kıyar mı yiğit olana
Kullar gelmiş Ese için ağlıyor.

Görünce tutmadı dizimin bağı
Ese idi bize hep dert ortağı
evirin kaçmasın vuran alağı
Yıllar gelmiş Ese için ağlıyor.

Kaldırın Ese'yi koyun şuraya
Yürekler dayanmaz böyle yaraya
Yollar gelmiş Alamandan buraya
Yollar gelmiş Ese için ağlıyor.

Dostlar bakın eşi denen Kiraz'a
Aslan varken kurda yenen kiraza
Yalandan çırpınan yanan Kiraz'a
Kullar gelmiş Ese için ağlıyor.

Kanlara bulanmış yiğit elleri
Susturuldu onun tatlı dilleri
Bahçeye diktiği kayısı dalları
Dallar gelmiş Ese için ağlıyor.

Destine de deli gönül destine
Hayın bacanağın ona kastı ne
Bir ev yaptırmış köyün üstüne
Yeller gelmiş Ese için ağlıyor.

Omuz vermiş Alamanın dağına
Yeni girmiş yaşamanın çağına
Hain vurmuş ciğerinin bağına
Teller gelmiş Ese için ağlıyor.

Ablası Fadime döğer döşünü
Sol böğründen yemiş hain kurşunu
Vahit der gösterin onun eşini
Dullar gelmiş Ese için ağlıyor.

Kaynak kişi: V.Bulut (Mucur merkez)

4. Toklumen Ağıdı

“şimdi söyleyeceğim ağıt bir geline ait.Kırşehir’e bağlı merkez ilçeye bağlı Toklumen’de yaşanıyor.Hasan askere gitmiş askerliğini yaparken köyden birisi eşinin huzurunu bozmak için “eşin yabancılarla düşüp kalkıyor.” diye bilgi veriyor.Askerde birkaç kez bu mektuplar gelmiş.Askerde bir mektup yazarak eşine “ben seni sevmiyorum babamın evinden çık git ne yaparsan yap gelirsem en büyük hakareti yaparım” şeklinde söylemiş.Gelin de gururundan iki çocuğunu almış doğru Kızılırmak’a, Kızılırmak’ta çocuklarını kollarına bağlamış,kendisini Kızılıрмаđın suyuna bırakmış.Bu olayı gören köylülerden birisi şu ağıdı yakmış:Bunu da Toklumen köylü Mehmet adında biri söylemiş”.

Son varışım Toklumen'nin köyüne
Ağlayarak indim ırmak kıyına
Kan gibi akıyor baktım suyuna

Ağla anam kaderime yazıma
Hem canıma kıydım,hem de kuzuma

Ben yavruyu sağ koluma bağladım
Kâkülünü gözyaşımla yağladım
Irmağı görünce hemen ağladım
Ağla anam kaderime yazıma

Hem canıma kıydım,hem de kuzuma

Kaynak Kişi :V.Bulut (Mucur merkez)

5. Çerkez'in Ağdı

“Mucur Geycek köyüne ait bir ağıt okuyacağım.Kırşehir Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra öğretmenlik görevine başlamadan yine Mucur'un Obruk köyünde halen mevcut bulunan Obruk gölüne yüzmeye giden öğretmen Çerkez kılıç gittiği gün Obruk gölünde boğularak ölür.Öğretmen Çerkez'in ardından Geycekli ozanlar ağıtlar türküler yakarlar.Ben Geycekli ozanlara ait bir öğretmen Çerkez ağdı okumak istiyorum.”

Çerkez'im sağmıydın gidip görenler
Kurtarın yavrumu yüzme bilenler
Esmeli diye bana gülenler

Yiğit verdim ben Obruğun gölüne
Aslan verdim ben Obruğun gölüne

Ağlayarak vardım gölün başına
Felek ağı kattı tatlı aşıma
Verdiğim emekler gitti boşuna

Yiğit verdim ben Obruğun gölüne
Aslan verdim ben Obruğun gölüne

Gidiyom Çerkez'im çabuk dön geri
Cennet mi şehidimin acep öz yeri,
Sitemini çektim yıllardan beri

Yiğit verdim ben Obruğun gölüne
Aslan verdim ben Obruğun gölüne

Kaynak Kişi : S. Sargın (Mucur merkez)

6. Salim Köksal'ın Ağdı

Adam düğüne gidecekmiş.Erkenden tarlaya gitmiş.Çift sürüyo ya rençper adam.Tarlayı biraz sürmüş erkenden acele etmiş , yarı koymuş gelmiş.Kayın gitmek için Köpekli köyüne.Köpekli köyüne kayın gitmiş.Eskiden tabanca serbestti.Giderken tabanca da biraz bozukmuş.Karnında patlıyo yaralanıyo Kırşehir'e götürülürken yolda ölüyo.Salim Köksal'ın ağdını söyleyeceğim şimdi

Evleği aldım da tohum ekmeye
Çiftten erken döndüm kayın gitmeye
Tabanca doldurdum mermi atmaya
Mermiyi kalbime çevirdi felek

Kınaman komşular Allahtan geldi
Bir bozuk tabanca sebepim oldu

Babam bulsun bahçamızda izimi
Felek öksüz koydu çifte kuzumu
Kime emanet idem elin kızını

Kınaman komşular Allahtan geldi
Bir bozuk tabanca sebepim oldu

Zıbının adı da anada yosma
Gelirim sevdiğim umudu kesme
Gafil oldu babam sen bana küsme

Kınaman komşular Allahtan geldi
Bir bozuk tabanca sebepim oldu.

Bilemedim tabancanın kasti ne
Mezarımı koyun yolun üstüne

Mahmudum geçerken babamın desin

Dökülen taşları üstüme kosun

Kaynak Kişi: Z. Bozkurt (Dalakçı Köyü)

7. Seyfeli Hacı'nın Ağdı

Oğlan Seyfeli kız da bizim köylüydü, nişanlılardı. Oğlan düğün etmek için kare gitmiş Adana'ya. Biçer zamanı, biçere ya yardımcı ya da şoför olarak gitmiş. Oraya da varınca biraz dinlenelim diye, biçerin gölgesine yatmışlar. Biçerin bin kiloluk demiri bunun üzerine düşüyo Adamın beli kırılıyo adam ölüyo. Nişanlısı kalıyo. Ona ağıt yakıyolar.

Adana'ya vardım günlük dörd imiş

Kimi fellah imiş kimi kürdümüş

Bi de ben olduydum yirmi dördümüş

İlk gelişim kıyma bana Adana

Aşk olsun da karın alıp gidene

Urfa bellerinde görünmez köyüm

Dikmişin mezarı sığmıyo boyum

Duymayan gomşular sizler de duyun

Ağlama sevdiğim kader buyumuş.

Kaderden ziyade gidilmezimiş

Avlumuz geniş de hayal sekmeye

Odamız yüksekte bayrak dikmeye

Hazırlandım Dalakçı'ya gitmeye

Ağlama sevdiğim kader buyumuş

Kaderden ziyade gidilmezimiş

Anam bacım Dalakçıdan geldiler
Seyfe de Hacıyı öldü gördüler.
Acep nişanlımı kime verdiler

Ağlama sevdiğim kader buyumuş
Kaderden ziyade gidilmezimiş

Babam düğünümü davullu itsin
Yazın Dalakçıya okuntu gitsin
Söyleyin nişanlıma yasımı tutsun

Ağlama sevdiğim kader buyumuş
Kaderden ziyade gidilmezimiş

Kapımıza kara kazan kuruldu
Eşim dostum hep evimize derildi
Dalakçı da yârim kime verildi

Ağlama sevdiğim kader buyumuş
Kaderden ziyade gidilmezimiş.

Hastaneye vardım beynim bulanır
Emmim Halil başucumda dolanır
Bin kilo demire can mı dayanır

Ağlama sevdiğim kader buyumuş.
Kaderden ziyade gidilmezimiş.

Kaynak Kişi: Z. Bozkurt (Dalakçı Köyü)

8. Arif Bozkurt'un Ağdı

“Bizim köyle Gümüşkümbet arasında bir kavga oluyo. Tarlayı sen sürücen ben sürücem derken Arif Bozkurt'u vuruyorlar. Bizim köylü gençler de bu Arif Bozkurt'a ağıt yakıyorlar”.

Kavga kurduk Çiğdemliğin başına
Yuyan hoca fitil koydu döşüme
Zalim düşman ne düşüyon peşime
Ölmez diye taş vurdular başıma

Kavgayı kurduk da Seyfe'nin sağa
Al kana boyandı yeleşa
Dört oğlum vardı Ferzi'm ufaa

Böyüdün oğlumu alsın kanımı
Bir vatan uğruna verdim canımı
Böyüdün yavrumu alsın canımı
Kesin burda düşmanların yolunu

Mor goyunum meler gelir sıcakta
Gözlerim mahzun mahzun bucakta
Dört oğlumun biri Ferzi gucakta

Böyüdün oğlumu alsın kanımı
Bir vatan uğruna verdin canımı
Böyüdün yavrumu alsın canımı
Kesin burda düşmanların yolunu

Harman yerine de harman dökmeyin
Mezarımın baş taşını çekmeyin
Garip diyi göz ardına atmayın

Böyüdün oğlumu alsın kanımı
Bir vatan yoluna verdim canımı

**Kaynak Kişi:Z. Bozkurt-
S. Genç (Dalakçı Köyü)**

9. Duran'ın Ağıdı

Herikli kasabasında Duran isminde yiğit bir genç yaşamaktadır.Hiç kimseden lafını çekmeyen mert mi mert insan bu Duran.Mertlerin düşmanı namertler bir gün Duran'a pusu kurarlar.Herikli civarında derenin içinde bir bölmede Duran'a pusu kuruyorlar üç tane yakını saydığı arkadaşı başından ve göğsünden almış olduğu Karadağlı tabir edilen kurşunla vuruyorlar.Atından düşüyor. Toprakları avuçlayarak kafaları kan olarak rahmetli oluyor.Ciğer acısı zor annesi bunun üzerine Duran'a bir şiir yakıyor.

Herikli derler de derenin içi
Ne idi vurdular Duran'ın suçu
Al gana boyandı kekili saçı
Yörü Duran yörü dostun yoğ imiş

Herikli'nin altına kuruman bazar
Kondurman sinekler yaralar azar
Duran öldü diye gır at boş gezer
Yörü duran yörü dostun yoğ imiş

Kaynak kişi:R. Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

10. Kızılırmak Ağıdı

Cenabı Allah ülkemize bol versin. Zamanın bahrinde kıtlıklardan biri yaşanırken; keme diye tabir edilen , mantar misali toprağı kabartmak suretiyle çıkan yiyeceğı aramak için Toklumen kasabasından Çıkınarlı tarafına salla birlikte doksan üç kişi geçiyor.Karşı tarafa keme aramak için gidiyorlar.Çoluklu çocuklu gençli yaşlılı. Saldan anlayan bir balıkçı salda düzgün durmalarını söylese de doksan üç kişiyi taşımayan sal ırmağın ortasında su alıyor ve su alması hasebiyle doksan üç kişi birden

Kızılıрмаğın sularında can pazarına düşüyorlar. Burada Nuri isimli bir genç on sekiz yaşında civan gibi bir delikanlı hakkın rahmetine kavuşuyor. Genç ölümü her zaman ciğerleri yaktığı için bakın Âşık Said anasının ciğer acısını nasıl dile getiriyor.

Kızılırmak etrafın hep dağ mıdır
Dört tarafın lale sümbül bağ mıdır
Haber ver nerede Nuri'm sağ mıdır
Ciğerin acısı zor Kızılırmak

Kızılırmak talkın verir kuşları
Akar durmaz gözümüzün yaşları
Nittin adadaki kanlı leşleri
Hasret kefenine sar Kızılırmak

Gark olup gemimiz deryaya daldı
Gelin kız kalmadı yüzüne ağdı
Zilfi hanımdan bir haber gelmedi
Zilfiyi Sorgun'a sür Kızılırmak

Bahar gelir senin suyun çoğalır
Eser poyraz düz ovaya dağılır
Pek zor gitme Nuri'm suda bunalır
Nuri'mi kenara çal Kızılırmak

Nuri'min bahçesi bülbülün yurdu
Çıkar tan yüzüne feryad ederdi
Bahçesinde elvan güller biterdi
Nice canlar yedim der Kızılırmak

Der Said'im arşa çıktı figanım
Elimden uçurdum bir çift doğanım
Biri yeğenimdi biri ciğerim
Mahşerde davacın var Kızılırmak

Kaynak kişi:R. Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

11. Zeynep'in Ağdı

“Bu ağıtı annem, teyzeme yaktıydı”.

Oturakan sızın indi dizime
Ağ olamadım emlik kuzuma
Verdiğin derdi geri al Allahım
Çalıp çalıp yar bakıyo yüzüme

Subaylar Osman'a vermez izini
Yurken ağrıtmıan dertli dizimi
İrica ederim Çetin kardaşa
İralasın Hacı beyin kızını

Ana bende arabama bindi mi
Binip binip Pakılı'ya indim mi
İrgat yanım da tırpan dalımda
Şöhret ile ağ konağa indim mi

Al asbabın sandığında basılı
Kim çeker bacım senin yasını
N'ola küs olaysan olaydın bacım
Ankara'da duyaydım sesini

Zeynep öldü şu ellerin dilinde
Korkuyodum ayrılıktan ölümden
Özüne güvenmediğin Nadiye kızın
Şimdi bacım kalmış elin elinde

Kaynak kişi :P. Koçer (Mucur Merkez)

12.Sultan'ın Ağdı

Kadına iftira atmışlar.Kocası karısını 27 yerinden bıçaklamış.Ağıt kadının ağzıyla çevredekiler tarafından yakılmış.

Lokman kanman Rıza'nın sözüne
Gübür dolmuş Sultan'ımın gözüne
Darısı da Rıza'nın kızına
İdam verin idam dünya bozulmuş

Kamayı sokunca al kanım aktı
Yandı ciğerim gözlerim baktı
Anam bacım yok ki derdime yansın
Üç gündür içerde tabutum koktu

Kaynak kişi: P. Koçer (Mucur Merkez)

13. Babaannenin Torununa Yaktığı Ağıt

Bir tek torunum vardı İstanbul'a geziye gittiydi.Trafik kazası geçirdi öldü. Bu ağdı torunuma yaktıydım.

Oğlum eben kına yakmaz eline
Kurban olayım da tatlı canına
Buraya yırak da İstanbul eli yakın olsa
Varacağım yanına

Geziye gitti de oğlum gelmedi
Şu yalan dünyada bahtım gülmedi
Ebem diye dolanırdı gelirdi
Bir tek bir fidanı bize vermedi

Gezdim geldim su algının düzünü
Aradım da bulamadım izini

Ne yapayım kuzum haktan geliyor
Allah esirgemiş bir tek kızını

Çıktım baktım idi Halil duruyor
Kaderin alayı bizi buluyor
Oğlum sana verdi idi burayı
Gene ağ evlerim ıssız kalıyo

Kaynak Kişi : D. Özduvan (Köşektaş Köyü)

14. Gelin Eyledim

Yıl 1986.Yeniköy’de bulunan genç bir çiftin iki tane çocukları olur.Genç kız bir hastalıktan dolayı ölür.Aradan iki üç sene sonra hanımı ölen bu genç arkadaşı rüyamda gördüm. Ne yaptığımı sordum.Ağlıyodu “Cananı Toprağa Gelin Eyledim” dedi.O anda uykudan uyandım “Gelin Eyledim” türküsünü yazdım.

Çok kez yemin eder ayrılmam derdi
Gencecik bir hayat tez sona erdi
Helalleşip dizlerimde can verdi
Cananı toprağa gelin eyledim

Boynuma takmıştı mavi nazarlık
Azrail’le edemedim pazarlık
Aldı sevdiğimi zalim mezarlık
Cananı toprağa gelin eyledim

Oydu bu gönlümün bir tek ilacı
Gözleri mahzundu kalbimde acı
Kefen gelinlikti topraklar tacı
Cananı toprağa gelin eyledim

Kaynak Kişi: M.T uran Güngör (Kırşehir merkez)

15. Leyla'ya Ağıt

Osman ve AyŖe İnci'nin Leyla adında bir kızları vardır. Bunu İsmet adında bir gençle niŖanlamıŖlardı. NiŖanlılık dönemi içersinde çiçeği burnunda kız çaresiz bir hastalığa yakalandı. Bütün çarelere rağmen kurtarılamadı. Cemile Osman'ın yeğeniydi. Çok ilendi ve Ŗu ağıdı söyledi:

TaramıŖ saçını, kınasın vurmuŖ,
Kız gelin gidecek, kaytını grmüŖ
Allah anasına ömürler versin
On altı yaŖında toprağa vermiŖ

Cehizini bir odaya sermiŖler
Bir eksiksiz kaytını grmüŖler
Allahını seven bunu ağlasın
Kolundan dizinden serum vermiŖler

SoldurmamıŖ yeŖilini alını
Soğuk vurmuŖ taze açan glünü
Ŗu dünyada muradını almamıŖ
Duvak vurup taktırmamıŖ teline

Serum vura vura gvermiŖ kolu
Anası babası olmaz mı deli
Ankara dağında bir garip lmüŖ
Gayet yorgun gider garibin Salı

Ŗu dünyada muradını almamıŖ
Al kına yaktırıp gelin olmamıŖ
Dokuz doktor kurtarmaya alıŖmıŖ
İğneden ilaçtan fayda bulmamıŖ

Görmüş kaytını gelin olacak
Dayısı varıyor yolun alacak
Şu dünyada muradını almamış
O mahşerde muradını alacak

Hastaneden çıkmış ağır yaralı
Demişler ki ölen hasta nereli
Donatın taksiyi gelin binecek
Taksinin bayrağı olsun karalı

Kaynak Kişi: V. Bulut (Mucur Merkez)

16. [Bir Babanın Oğluna Yaktığı Ağıt]

Tarlada biter de otun iyisi
Yüreğinde derdin koyusu
Ahmet oğlanın Hacı Dayısı
Okuntuya da koç almış geliyor

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Mavi şalvar giymiş siyni ezmemiş
Kutmentarı giymiş burcun üzmemiş
Ahmet oğlan bu dünyada gezmemiş
Bir hançer ki ata kalbin deliyor

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Benim oğlum şu dünyada varımış
Elbiz olmuş dudakları kurumuş
Açtım baktım kefenleri çürümüş
Elden bir şey gelmez toprak oluyor.

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Bük içinde şıvga gibi bitenim
El içinde suçlu suçlu itenim
Kara yere çadır vurup tutanım

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Çiçekdağı derler boranlı buslu
Beş bile bacın var hep kara yaşlı
On iki yağlıklı gülgülü fesli
Kara tasaların bizi vuruyor

Duyun eller ben oğlumu aldurdım
Goncayken gülümü soldurdum

Kaynak Kişi:V. Bulut (Mucur Merkez)

17. Ali'nin Ağdı

“Bizim köyde kız yüzünden Mustafa adlı genç adlı genç Ali'yi vuruyor.Ali benim anamın emmisinin oğlu.Bu ağıtı anam Meryem Genç yakıyor.”

Akşam idi gelemedim cengine
Üç kardaşın biri dengine
Ali'm yatmış eller ağzı engine

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Ali'm yatmış eller ağzı aşığı
Alkan olmuş delikanlımın kuşağı
Yetişsene ey emmim uşağı

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Şöyle bir baktım ki Ali'min eli
Dirseğinden kopmuş kolunun biri
Olmasın sürünsün sebebin oğlu

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Nazına da deli gönül deli gönül
Muhabbetine giderken sazına
Nasıl kıydın ey zalimin oğlu
Ali'm oğlana da Zerfe kızına

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Duvar da dayalı Ali'nin sazı
Kum gibi kaynıyor Ali'nin sazı
Yine mi dul kaldı Osman'ın kızı

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Bakıyorum delikanlımın işine
Yastık değil habe koydum başına
Zalimin kurşunu değmiş düşüne

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Boşumuş da fani dünya boşumuş
Hayırsız silahı niye taşımış
Çalışmış ama Brovniki boşumuş

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Akşam üstü oğlun yakmış sobayı
Dinlememiş anayla babayı
Essah sanmış koğ getiren obayı

Uyan Ali'm uykuların kandı mı
Su vereyim ciğerlerin yandı mı

Kaynak kişi:P.Köksal (Mucur- Dalakçı Köyü)

18. Kırşehir'in İlçe Oluşuna Ağıt

Kırşehir 1954 tarihinde Nevşehir'e bağlandı. Çiçekdağı Yozgat'a Kaman Ankara'ya Hacıbektaş, Mucur ve Avanos'ta Nevşehir'e verildi. Bu olay ülke genelinde özellikle Kırşehir'de büyük tepkiyle karşılandı. Kırşehir Mucur kazasının Geycek Köyünden Âşık Hasan yapılan bu haksızlığı aşağıdaki dizelerde dile getirmiştir¹¹⁹.

Elli dört senesi bahar ayında
Vilayeti kaza oldu Kırşehir
Terakki yılları yirminci asırda
Açan bir gül idi soldu Kırşehir.

Halimiz yamandır nasıl edelim
Derdimizi dostlar kime diyelim

¹¹⁹ Altınok, Baki Yaşar, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, (Ankara: Oba Kitapevi), (2003), s. 2 –3.

Kemal Paşa yok ki nere gidelim
Sahipsiz arada kaldı Kırşehir

Kırşehir'de Muşkara'yla aralı
Kazaları birbirine sıralı
Bölükbaşı senden hesap soralı
Demirkırat öcün aldı Kırşehir

Menderes bu dünya sana da kalmaz
Bir oy için koca Kırşehir yanmaz
Adliye bakanı Osman utanmaz
Öz evladın başını yardı Kırşehir

Derdine bulunmaz asla bir çare
Kalbine ok değdi yüreğine yare
Siyaset elinde oldu bin pare
Bayar kin eyledi böldü Kırşehir

Elli dört senesinde yazıldı destan
Destanı söyleyen Nebioğlu Hasan
Bülbül figan eder nerde gülistan
Tutuştı odlara yandı Kırşehir

19. Âşık Said'in Karısının Ölümüne Yaktığı Ağıt

Ciğerine ateş attım hiç sönmez
Uyan derim karagözlüm uyanmaz
Benim sana yandığımca el yanmaz
Uyan derim saçı sümbül uyanmaz

Gaflet bastı ben uykudan uyandım
Dirsek verdim yastığına dayandım
Kimse yanmaz ben ateşine yandım
Uyan derim mahmur gözlüm uyanmaz

Sabah oldu tan yerleri atıyor
Bütün kuşlar destur almış ötüyor
Herkes sevdiğini almış yatıyor
Uyan derim saçı Leyla uyanmaz

Sabah oldu tan yerleri ışıldı
Garip hocam minarede ışıldı
Benim yârim şu âlemde baş idi
Uyan derim kömür gözlüm uyanmaz

Çağırın vefasız yârimi gelsin
Arasın derdimin çaresini bulsun
Olursa bir imdat Mevla'dan olsun
Âşık Said buna kimse dayanmaz

Kaynak kişi: Y.Şahin (Kırşehir-Toklumen Kasabası)

20. Doğar Yaz Ayları Bozlağı

Aman doğar yaz ayları da çiçekler açar
Eller yaylasına da oy yavruynan göçer
Aman bizim kuzuları da kimler seçer

Aman ağla anam ağla buyumuş kader
Takdir buymuş da zalım oy sabreyle peder

Yarın bayram olur da âlem dirilir
Ana baba da yavrusuna sarılır
Aman yetim olanların da boynu burulur

Aman ağla anam ağla buyumuş kader
Takdir buyumuş da sabreyle peder

Kaynak Kişi: Rıza Sarıyıldız (Kırşehir-Karakurt Köyü)

21. Gümüş'ün Ağdı

Geycek Köyünde Çerkez adında bir delikanlı ile Kabadurak Köyünde Gümüş adında bir genç kıızı sever. Genç kızla oğlan buluştukları sıra hastalanıyorlar. Birbirlerinden uzaklaşıyorlar. Aile kızın oğlan ile ilişkisini öğrenince evli adama kızlarını vermeye çalışırlar. Yalnız verirken diyorlar “ Biz seni Çerkez’e veriyoruz” Kız köye gelince arabanın yönünün başka bir yöne çevrili olduğunu görür ve başka birine verildiğini anlar. (Hacı Kayınvalide, kötü zorla verildiği adam.)

Şapaz vurun küheylanın gemine
Dönderdiler arabamın yönünü
Ben sürmedim eller sürsün demini

Hacı kurban kötü kurban aslanım
Sultan kurban bacın kurban sevdiğim

Uzun sulak sana koyun indirir
Mendil sallar sevdiğini güldürür
İflah etmez bu dert beni öldürür

Elbisem duvarda asılı kaldı
Çeyizim sandıkta basılı kaldı
Istarım duvarda asılı kaldı

Hacı kurban kötü kurban aslanım
Sultan kurban bacın kurban sevdiğim

Kaynak Kişi: F.Sarıyıldız (Kırşehir Merkez)

22. Gümüş'ün Çerkez'e Yaktığı Ağıt

“Çerkez askerden hasta olarak dönüyor. Gümüş karısına diyor ki kimse görmeden dünya gözüyle göreyim. Kaynının karısı “yaşın kara yere gelsin. Bu iyiliği sana yapayım” diyor. Oğlan ölüm döşeğinde Azrail’e direniyor sevdiğini görebilmek

için. Kız içeri girince oğlan kafasını doğrultmaya çalışıyor. Birbirlerine bakıyorlar. Ağlamaya başlıyorlar. Söyleyişler başlıyor”.

Erken biter şu derenin yavşanı
Herk itmede çift getirin tavşanı
Şu zaman oğlan adam mı ölür
Sarı çiçek mor menekşe zamanı

Yüksek çıkar bacanızın dumanı
Dert gezdirmiş Kayseri’yi Kaman’ı
Şu zaman oğlan adam mı ölür
Sarı çiçek mor menekşe zamanı

Kaynak Kişi: F.Sarıyıldız (Kırşehir Merkez)

23. Necip Türküsü

Ayşe:
Kapıdan girerken yüzüme baktı
Ciğerimin başını köz etti yaktı
El sözüne uydu yolundan saptı
Küsüm, bu dünyada söylemem Necip
Necip:
Vücudum dermansız halin pek yaman
Zerrece yokmuş da göğsümde iman
Necibin niyeti göçmektir hemen
Necip sana kurban derim söyleme
Ayşe:
Geçin ağlar da sedire geçin
Yârimin üstüne ilaçlar saçın
Necipten boş kâğıdımı aldığım için
Küsüm bu dünyada söyleme Necip
Necip :
Nazlı görümcesini almış yanına

Telli şalını da sarmış beline
Naz ile mi geldin Ayşe'm yanına
Necip sana kurban derim söyleme

Ayşe:

Sen gideli hanayımdan çıkmadım
Ellerime al kınalar yakmadım
Dünya güzel olmuş bakmadım
Küsüm bu dünyada söyleme Necip

Ayşe:

Hasta dediler de geldim yanına
Şifa gelsin bedenine canına
Böyle işler düşer miydi şanına
Küsüm bu dünyada söyleme Necip

Necip:

Yüklendi barhanam çekildi göçüm
Af eyle günahım başıyla suçum
Necibi görmeye geldiğim için
Necip sana kurban derim söyleme

Ayşe:

Kabri kazılmış ta ettedir canı
Şükürler Mevlaya yanımda bari
Yalvarırım tanrım bana acı
Küsüm bu dünyada söylemem Necip

Kaynak Kişi : A. Poyraz (Mucur-Kargın Köyü)

24. Fadiğin Ağıdı

Fadiği bizim köyde bir genç seviyo.Oğlan askere gidince kızı başkasına veriyolar.Köydekiler bu ağıdı oğlanın ağzından yakıyolar.

Yalan bu dünyanın ahiri yalan
Dolan Fadiğim de çeşmeyi dolan

Olaydın da başı güllü bir yılan
Akaydın da pencerenin telinde

Asker olmasam da çıksam ileri
Altı ay oldu kız sözünü vereli
Zalim anan hiç alnını açmadı
El edip de döş döğdüğümü görelî

Evlerine vardım idi imeci
İçerime döktün zehir ilacı
Zalim anan kaldırdı da götürdü
Sökün mü eyledi gölcüğün ucu

Kaynak Kişi:Dürüye Özduvan (Hacıbektaş-Köşektaş köyü)

25. Hapishane Türküsü ¹²⁰

Hapishanelere güneş doğmuyor
Geçiyor bu ömrüm günler dolmuyor
Eşim dostum hiç yanıma gelmiyor

Yok mu hapishane beni arayan
Bu zindanda öleceğim gardiyan

Birer birer yoklamayı yaparlar
Akşam olur kapıları kaparlar
Bitmiyor geceler olmaz sabahlar

Yok mu hapishane beni arayan
Bu zindanda öleceğim gardiyan

¹²⁰ Bayram Bilge Tokel, **Neşet Ertaş Kitabı** (Ankara:Akçağ yay).(2003) s.184.

Anamdan doğalı garip kalmışım
Acı hapishane daha genç yaşım
Benim zindanlarda ne idi işim

Yok mu hapishane beni arayan
Bu zindanda öleceğim gardiyan

26. Melil Melil

Dumanlandı başım açılır mola
Ağlayan gözlerim sil melil melil
Gönül bu zulmetten seçilir mola
Arada dermanım bul melil melil

Hayatımdan asla memnun olmuyom
Dünya benim olsa lezzet almıyom
şuurum bozuk da ben mi bilmiyom
Yoksa bencileyin el melil melil

Serenim açılıp yüzüm gülmedi
Zulmet kalkıp üstüme gün doğmadı
Alçak dünya bir karara kalmadı
Takdir Mevla'dan kul melil melil

Mecnun dolaşırdı Leyla buraya
Vahşi hayvanlardan sual sormaya
Âşık maşukuna vasıl olmaya
Bülbül feryat eder gül melil melil

Bin yaşasam bir gün bile geçecek
Her fert ecel şerbetinden içecek
Hak topraktan sana bir yer açacak
Makamın oradır bil melil melil

Hakikatten Hakk'a bir yol açmağa
Zümreleri ayırt edip seçmeğe
Arz ederim bir köprü var geçmeğe
Atarlarsa çengeli bul melil melil

Zalım felek Halil ile oynadı
Tedbirlerim takdirine uymadı
Nice sultanları yedi doymadı
Rıza'yı sabaha sal melil melil

Kaynak kişi: V. Bulut (Mucur-Merkez)

27. Yörük Mehmet'e Ağıt¹²¹

“1865 Fırkai Islahiye sonrası Anadolu'nun çeşitli yörelerine iskân edilen göçer Türkmenlerin bir kolu olan Yörükler, Kırşehir Mucura bağlı Karakuyu ve Kesikköprü köyleri arasındaki Taşınbaşı –Gökgöl mevkiine gelip yerleşmişlerdi. Daha sonra Aksaray'a bağlı Yörükler köyüne yerleştirilen Yörüklerden birkaç aile kalmıştı. Bu kalanlardan Yörük Mehmet çalışkan ve varlıklı bir kimsedir. Onu çekemeyenler etraftaki eşkıyalarla bir plan hazırlar O'nu yanında iki çocukla beraber öldürürler. Aşağıdaki ağıt bu olay için yakılmıştır.

Hecesine hecesine
Haber verin edesine
Yörük Mehmet'e kıyanın
Baykuş konsun bacasına

Kimiyinen kimiyinen
Koyunları sürüyünen
Kollarını bağlamışlar
Uçkurunun ipiyinen

¹²¹ Altınok, Baki Yaşar, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, (Ankara: Oba Kitapevi), (2003) s.222.

Dağlarına dağlarına
Karlar yağmış dağlarına
İki yavru bağlamışlar
Dedesinin kollarına

Acısına acısına
Haber verin bacısına
Kurban olam kurban olam
Kim bakacak hacısına

28. Recep'in Ağdı ¹²²

1920–1921 yıllarıdır. Recep adında genç yakışıklı iyi ata binen bir delikanlı bir kıza gönlünü kaptırır. Kızın babası karşılığında Recep'in atını ister. Recep arkadaşlarıyla bir düğün dönüşünde yarış yapar. attan düşer ve ölür. nişanlısı şu ağıtı yakar

Buzluğun başı dumanlı m'ola
Düştüğü yerler de çimenli m'ola
İrecep olduğu gümanlı m'ola

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

Kırat sana kurban olsun İrecep
Gül mü buldun Mahsenli'de derecek
Kurbanlar olayım kalk kara beyim
Sen mi kaldın el içinde ölecek

¹²² age., s.235.

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

Mahsenli'de çatal akar oluklar
İrecep'te kır atını gıdıklar
Tarağa gelecek saçım kalmadı
Evvel dokuz boğum idi belikler

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

29. Nazif'in Ađıdı¹²³

Nazif adında bir genç askere gider. Askerliğini bitirip gece yarısı evine gelen Nazif anne babasını görmeden hanımının yanına gider. Evde erkek sesi duyan anne gelinin eve bir başkasını aldığını sanıp durumu kocasına söyler. Kocasıda yabancı sandığı oğlunu namus için vurur.

On sekiz aylık asker olmuşum
Sılaya gelmeye izin almıştım
İzinle evime gece gelmişim
Ağlama anam da kader buymuş

Ben senin oğlundum nasıl kıyardın
Baba sen şeytana neden uyarsın
Namusum için canıma kıyarsın
Ağlama anam da kader buymuş

Yaz gelince çimen sulanır
Bir senede iki bayram dolanır

¹²³ age., s.235.

Sizleri andıkça gözüm sulanır
Ağlama anam da kader buymuş

30. Allılar Türküsü

“Bizim köyde düğünlerde en çok allılar türküsü söylenir.Bu türkü düğünlerin oyun havasıdır”.

Allılar çıktığım çalı taşı
Allılar gördüğüm yârin işi
Allılar kaderimi anarsam
Allılar akar gözüm yaşı

Allılar hep allılar allılar
Allılar sızsiz düğün olmuyo
Allılar kınacılar gelmiyor

Allılar dama çıktım dam oynar
Allılar damar kestim kan oynar
Allılar elin oğlu benim nem
Allılar baktıkça canım kaynar

Allılar hep allılar allılar
Allılar sızsiz düğün olmuyo
Allılar kınacılar gelmiyor

Kaynak kişi:Z.Bozkurt (Mucur- Dalakçı Köyü)

31. Kına Türküsü

“Geline kına yakılırken kadınlar genç kızlar gelinin başına toplanır.Şu türküyü söyleriz.”

Kınası karlı tasta
Kız anası kara yasta
Oğlun evi çok heveste

Kız anam kınan kutlu olsun
Hem orda hem bur da dilin tatlı olsun

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Kız bu evin yakışığı

Kız anam kınan kutlu olsun
Hem orda hem burda dilin tatlı olsun

Anam aşını pişirdi mola
Uşağını başına deşirdi mola
Kaşığı eline sununca
Beni aklına düşürdün mola

Yengem çay üstüne düzüldü
Altın tasta yeşil kınam özeldi
Kınayı görünce benzim bozuldu

Eyvah eyvah ben anama doymadım
Eşim kızlar ben sizlerden ayrıldım

Kaynak kişi:Z.Bozkurt (Mucur- Dalakçı Köyü)

32. Düğün Türküsü

Düğünlerimizde gençler oynarken hareketli türküler söylenir.Şimdi bu türküleri söyleyeceğim.

İskarpın içinde dönen ayaklar
Kara çar içinde oğlan al al yanaklar
Söylenmeyin sada veren kavaklar

Var git oğlan var git var git
Dengim değilsin
Babalı boynuma oğlan zengin değilsin

İçi sasenlikli altın isterim
Altını da takmam oğlan zengin değilsin
Kekilime gerdanıma uygun değilsin

Kaynak kişi:Z.Bozkurt (Mucur- Dalakçı Köyü)

33. Düğün Türküsü

Bahçeler de gül var mı oğlan
Gülüm aman oğlan
Gül dibinde yol var mı oğlan

Aman aman yakında gel
Parmağına zilleri takın da gel
Kendini kötülerden sakın da gel

Oynayan bir gül saçları sümbül
Evlerine vardım sözlerine kandım
O yar benim sandım, aç yorganı dondum

Enterem biçim biçim
Ölürüm yârin için

Kaynak Kişi:Z. Bozkurt (Mucur- Dalakçı Köyü)

34. Kına Türküsü

“Gelini indiririz .Elimize tefi alırız.Kulağı sağır olmasın diye”

Giydiği yeşil al ışıl ışıl
Aklını başına devşir
Sen safa geldin

Sen safa geldin gelinim
Kadem getirdin
Kadem kutlu olsun gelinim
Sağdıcağın koyun
Gelin sütlü olsun

Giydiğin atlas
İğneler batmaz
Ağamın ağ gelini güvasız yatmaz

Sen safa geldin gelinim
Kadem getirdin
Kadem kutlu olsun gelinim
Sağdıcağın koyun
Gelin sütlü olsun

Giydiği mavi
Sürerler davı
Ağamın ağ gelini
Sen safa geldin

Sen safa geldin gelinim
Kadem getirdin
Kadem kutlu olsun gelinim
Sağdıcağın koyun
Gelin sütlü olsun

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık köyü)

35. Kına Türküsü

Bizim köyün âdeti kıza kına yakarlar. Benim yaktığım türküyü söyleyeceğim size.

Sel önünden deşirirler odunu
Yiyen bilir leblebinin tadını
Bu da büyük evin küçük kadını

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Çattılar ocak taşını
Vurdular düğün aşını
Derdiler gelin başını

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Kız baban şehre vardı mı
Alın yeşilin aldı mı
Bu da kızımın dedi mi

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Biner atın iyisine
Sürer yolun kıyısına
Çağırın bi dayısına

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Yanına yoldaş mı isten
Halına haldaş mı isten
Dal boylu kardaş mı isten

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Bindirdiler Arap ata
Götürürler köyden öte
Al bağılısı tüte tüte

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Hatladı geçti eşiği
Türaba kaldı kaşığı
Kız ananın danışığı

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun

Kâğıt içinde kınası
Sandık içinde balası
Hanı bu kızın anası

Kız anam kınan al olsun al olsun
Yoldaşım ağzın bal olsun bal olsun
(Hayırlı olsun.)

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık köyü)

36. Onmaya Da Sürüneydin Sevgilim Türküsü

“Bu türküyü eşime söyledim.”

Suya gider ağ derenin özüne
Sürmeler mi çektin ala gözüne
Bağlarsan poşuyu püsküllü bağla
İkimizin bir döküle yüzüne

Kapının önünden geçmedim yoldan
Ar ettim yüzüne bakmadım elden
Yanağın çevresi tomurcuk gülden
Onmaya da sürüneydin sevgilim

Sevgilim oturmuş çorap örüyo
Çorabın üstüne güller deriyo
Dürzü baban seni kime veriyo
Onmaya da sürüneydin sevgilim

Üç güzel oturmuş yazıya bakmaz
Adam sevdiğini dilden bırakmaz
Allahtan korkmaz da kuldan utanmaz
Yazı defterinden sildin mi beni

Eğilmiş de su doldurur oluktan
Yağırınısı gözükmezdi belikten
Seyrettim yıkılası delikten
Dürzü baban seni kime veriyor

Yedi sene sığır güttüm ucundan
Bana gelsen ölür müydün acından
Haberini aldım küçük bacından
Onmayıp da sürüneydin sevgilim

Bir gelin sevdik de büyük obadan
Yüzün düştük ana ile babadan
Örüğünü de çalı vermiş kabadan
Onmayıp da sürüneydin sevgilim

Kitap olmayınca kuran okunmaz
Karadır kaşları sürme çekilmez
Farz olmuş boynuma beş vakit namaz
Döşünün üstünde kıl dedi bana

Sevgilim oturmuş taşın üstüne
Doldurur doldurur verir dostuna
Yedi yılda bir yanının üstüne
Dokuz ayda can vereydin sevgilim

Koluna bağlamış mor ala boncuk
Memenden sarılsın enikli kancık
Kör olsun gözlerin elin yılcık
Onmaya da sürüneydin sevgilim

Kapımızdan bindirdiler trene
İntizar ederim tren sürene
Göz bakarak ben tutuldum vereme
Onmayıp da sürüneydin sevgilim

Kaynak Kişi:İ.Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli köyü)

37. Sallandıkça Belim Kırar Kürt Kızı Türküsü

“Biçer almak için Haymana'nın kerpiç köyüne gitmiştik .Orda bir Kürt kızı gördük ona bir türkü yaktık.Sene 1965”

Güzel gördüm Haymana'dan gelirken
Dedim niye azdırdın yolu bilirken
Dedim dağlar başı duman Kürt kızı
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Çayırak olmuş kürdün obası
Ayağına giymiş telli libası
Geline kurban olsun kürdün obası
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Kürt kızı oturmuş dokuyo halı
Yanına koymuş yağınan balı
Sıktırmış kemere incecik beli
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Kürt kızı çıkmış yonga deşirir
Toplamış fistanın kahve pişirir
Gören adamların aklı şaşırır
Sallandıkça belim kırar Kürt kızı

Kaynak Kişi: İ. Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli köyü)

38. Emmim Oğlu Türküsü

“Köyden bir genç kız amcasının oğluna vurulmuş. Amcasının oğluna demiş ki: ben annemin babamın altını akçesini topladım. Emmi oğlu seninle kaçalım” demiş. Ondan sonra bunlar başlamış deyiş demeye”.

İyimi elime aldım
Siyimi belime çaldım
Seni gider diye geldim
Bin gidelim emmim oğlu

İyini eline alma
Siyini beline çalma
Beni gider diye gelme
Var git emmim kızı var git

Annemin evini yıktım
Babamın belini büktüm
Beş yüz altın alıp çıktım
Bin gidelim emmim oğlu

Annenin evini yıkma
Babanın belini bükme
Beş yüz altın alıp çıkma
Ben gidemem emmim kızı

Daha doğdu tan yıldızı
Belli olur atın izi
Öldürürler ikimizi
Ben gidemem emmim kızı

Öküzümü çifte koştum
Tohumumu yere saçtım
Ben bir helal yere düştüm
Ben gidemem emmim kızı

Kaynak Kişi:İ.Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli köyü)

39. [Kerem Eyle Dostum Doldur Ayrarı] Türküsü

Uzak yollardan evindim geldim
Gördüm cemalini alenip kaldım
Kalaylı kazana taze mi yaydın

Kerem eyle dostum doldur ayranı
Annemden izinsiz vermem ayranı

Annen yağı alsın baban bağını
On arşından eylemişler halını

Kerem eyle dostum doldur ayranı
Annemden izinsiz vermem ayranı

Bir su içer güzel yoldan alerim
Keman çeker yollarını bağlarım
El yüzüne seni rüsva eylerim
Dönmez misin Bulgar kızı dinime

Bir su içip beni yoldan eğleme
Keman çekip yollarımı bağlama
El yüzüne beni rüsva eyleme
Var git İslam oğlu dönmem dinine

Şu görünen Adana'nın söğüdü
Kırıldı mı Ermeni'nin yiğidi
Var git İslam oğlu dönmem dinine

Yedi yıldır at üstünde dururum
Çeker tabancamı güzel seni vururum
Başa ne geldiyse onu görürüm
Dönmez misin Bulgar kızı dinime

Beri dön yiğit dön kurban olurum
Ayran ekşiyse tatlı veririm
Senin gibi yiğidi nerde bulurum
Gel yiğit sarıl gidelim oğlan

“Bulgar kızını kandırmış almış gitmiş.”

Kaynak Kişi:İ.Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli köyü)

40. Cafiye'nin Türküsü

“Mucur'un Tatar Yeniaga Köyünden Necati Karaca 1941 doğumluyum evliyim. Beş çocuk Babasıyım. Köyde çiftçilik yapıyorum. Size anlatacağım türkünün önce hikayesini izah Edeyim”

Bizim yakınımızda şurda Köşektaş Köyü var. Orda Rafet isminde bir genç Cafiye isminde bir genç kızla anlaşmış. Evlenmek istiyorlar. Ancak aile efratları evlenmelerine mani oluyor. Onlar da kaçmak istiyorlar birlikte kaçıyorlar. Eskilerden büyüklerden duyduğumuz böyle. Kaçmaları esnasında kızın dayısı çok katı davranıyor. Oğlanın elinden kızı zorla alıyorlar. Oğlanı da tahrik ediyorlar. Oğlan da dayanamıyor. Gurur meselesi yapıp kızın dayısını vuruyor. Oğlan hapse düşüyor. Kızı da başka biriyle gönülsüz olarak evlendiriyorlar. Rafet de uzun süre hapiste kalıyor. Durum böyle yatışıp gidiyor. Cafiye de evlendiği başka şahısla çoluk çocuğa karışıp gidiyor. Ancak o kıza olan sevdasından dolayı kıza bir türkü yakıyor.

Bir hikâyesi daha var işin acı tarafı da o. Cafiye kocası öldükten sonra o evde o kocada çoluğu çocuğu olduğu halde; ilk sevdiği oğlan Rafet öldükten sonra hayatta kalır. Rafet'in başka kadından olan büyük oğlunun yanına varıyor. “Beni anan olarak kabul edersen, babana olan sevgimden aşkımdan dolayı senin babanın evinde ölmek istiyorum.” “Oğlan anamsın” diyerek elini öpüyor ve kabul ediyor. O gün onun evinde yatıyor. Sabah kalkınca başına bir beyaz bürgü atıyor. “Babanın elimden aldıklarından bu güne kadar hiç başıma beyaz bürgü atmamıştım. Hep siyah büründüm. Bu gün muradıma erdim. Onun evinde bir gece kalmakla mesut oldum. İlk defa başıma beyaz bürgü atıyorum” diyor. Şimdi onun türküsünü söyleyeyim.”

Yiğın biter Dağılgan'ın ekini
Kimler oldu Cafiye'min vekili
Kurbanlar olurum gelin Cafiye'm
Belik mi ördürdün, çalma kekeli

Avanos da Kırşehir'le aralı
N'ola anam ben olaydım oralı
Hapis damlarında günüm geçmiyor
Cafiye gelini eller alalı

Sokunun başında eyledim işmar
Dayısını vurduğuma da ben oldum pişman
Biraz ötede çoğaldı düşman
Sallan sunam da mahkemenin günleri

Rafet de Topaklı'nın yolunda
Alaman tomruğu bağlı kolunda
Bir gider de beş ardıma bakarım
Daha gözüm davalı o gelinde

Uzun olur Kırşehir'in kavağı
Aldanmış Cafiyе'min duvağı
Kurbanlar olurum gelin Cafiyе'm
Zaten kancık Köşektaş'ın uşağı

Verdiğin saçı da ettim bergüzar
Sen orda ben burda oldum ahu zar
Canlarım daraldı zalim gardiyan
Aç şu pencereyi değsin ürüzgar

Kaynak Kişi: Necati Karaca (Mucur-Tatar Yeniğa)

41. Sebep Türküsü

“Adım Abbas Poyraz, benim bir arkadaşım vardı. İki evliydi. Sonraki aldığı avradı babası buradan kovdu. Babası askerdeki oğluna mektupla duyurmuş. O da babasına şöyle bir mektup yazıyor”.

Mezarının üstünde çimenler bitsin
Sebebin evinde baykuşlar ötsün
Günde yedi defa ısıtma tutsun
Daha derdini azdırmaya sebep

Pare pare olsun yüreğin başı
Kör olsun akmasın gözünün yaşı
O gün sıkı olsun herkesin işi
Cenaze namazını kılan olmasın

Dilerim kaderin geleydi kara
İçerin kan dola ciğerin yara
Hoca da bulunmaya kefeni sara
Musalla taşına koyan olmasın

Mezara söyleyin mezara almasın
Yılanlar çıyanlar gözünü oysun
Münkir melikeler cezayı versin
Canın cehennemde kalsın ey felek

Kaynak Kişi: Abbas Poyraz (Mucur-Kargın Köyü)

42. Mümüşen'in Türküsü

Mektubu babasına böyle yazmış. Mektup da babasına gelince babası da çok üzülmüş. Ne fayda avrat gitti başka bir köye. Yedi yıl sonra Kırşehir'e at ile giderken o zaman vasıta bilen yoktu. Avrat eşeğe binmiş kocasıyla Geycek'e geliyormuş. Bunların köyüne. Aşık kadını yedi kilo metre kala yürüyüşünden tanıyor. Kadın kocasının yanına geçiyor. Yavaş yavaş söylüyor.

Sürekten ayrılmış sürmeli celep
Saçları boynuna dolalı kelep
Görünce cemalin yanılır melek
Kum gibi kaynıyor iki gözleri

Akıbet bu dünya yıkılır kalır
Baktıkça gözüne göğsünü alır
Ölüm gözümde yok elden ne gelir
Sormuk şekeridir iki yüzleri

Sıtkı bakamıyom kendim orucum
Yareme sarayım seni turuncum
Tor şahin bakışlı kalpten bilicim
Yoksa tanır mıydın evvel bizleri

Kaynak Kişi: Abbas Poyraz (Mucur-Kargın Köyü)

43. [Güzel Sende Havasımı Almadım] Türküsü

Aynı kişi alamadığı sevdiği için şu türküyü söylüyor :
Güzel sende havasımı almadım
Ah çektim de gurbet elde gülmedim
Valla ben de ne olduğumu bilmedim
Senin için ah çekerim ne fayda

Bindim bir ata da gezdim bostanı
Aldım kalemi de yazdım destanı
Büsbütün verseler de Afganistan'ı
İstemem dünya malını sensiz

Kaynak Kişi: Abbas Poyraz (Mucur-Kargın Köyü)

44. Zahide'm Bozlağı

“Şimdiki anlatacağım öykü Çiçekdağı'na bağlı Orta Hacıahmetli köyünde geçer.Bu türkünün kahramanları şunlardır.Orta hacı Ahmetli de Arapoğlu Mustafa adında biri var. Köyde birinin evinde azap olarak çalışıyor.Bunların Zahide adında bir kızları vardır. Zahide büyür güzelleşir Arapoğlu Mustafa'nın Zahide'ye gönlü düşer.Bu kızın kendisine verilmesini ister .Ancak Hacı Bürozade Mehmet kapısında çalışan

yanışmanın kızını isteyemeyeceğini,kızını vermeyeceğini söyler. Daha sonra Kula Hasan adında birisiyle evlendirir.

Arapoğlu Mustafa askere gidince askerden Zahide'ye mektuplar yollar bu mektuplardan bir türkü oluşur.Arapoğlu Mustafa askerdeyken Zahide'yi sevdiğini mektuplarında dile getirir.

Ziyaretten çıktım Cender'in özü
Kum gibi kaynıyor Zahide'm gözü
Aslını sorarsan asalet yerden
Hacı bürolardan Mehmet'in kızı

Hezeli de deli gönül hezeli
Çiçekdağı döktü mola gazeli
Nice diyarları dolaştım geldim
Bulamadım Zahide'den güzeli

Ay ile doğar da gün ile aşar
Zahide'yi görenin tebdili şaşar
İyinin kaderi kötüye düşer
Diken arasında kalmış gül gibi

Çeşmenin başında yunak taşısın
Gökte dönen tek turnanın eşisin
Elli kızın,yüz gelinin başısın
Ceren avcın ben olayım sevdiğim

Zahide'm kurbanım n'olacak halim
Gene bir laf duydum kırıldı belim
Gelenden gidenden haber sorarım
Zahide'm bu hafta oluyor gelin

Kömür gözlüm al eline kalemi
Ben söyleyim yaz başına geleni
Fukara deyipte gelmedin bana
Hani göster açlığından öleni

Kurban olam Ali Şen'e hacıya
Nazlı yârim düşemedin kocaya
Çıksam Büyüköz'e seyran eylesem
Çeşmenin başına gelen sucuya

Zahide'm kurbanım dardayım darda
Zahide'm el eder karşıki bağdan
Kâkülüne sürmüş kokulu yağdan
Derdin beni del 'ediyor Zahide'm

Kayaltı'nda olur bağın iyisi
Bağda biter kiraz ile kayısı
Hiç yoğ imiş Zahide'nin dayısı
Dayının gönlünü et kömür gözlüm

İzmir dağlarında esirim esir
Affeyle sevdiğim hep bende kusur
Kadir Mevla'm seni bana yazarsa
Nemize yetmiyor el kadar hasır

Annesi Kürt kızı, Nemner bacısı
Yürekten mi çıkar yârin acısı
Çıktım Büyü köz'e seyran eyledim
Tükendi mi çeşmenizin sucusu

Anamdan doğal çok çektim cefa
Şu yalan dünyada sürmedim sefa

Eğer ahbaplardan bilen olursa
Orta Hacı Ahmetli'den garip Mustafa

Aslımı sorarsan Çiçekdağlı'yım
Felek kırdı kollarımdan bağlıyım
Eğer ahbaplardan soran olursa
Orta Hacı Ahmetli'den Arapoğlu'yum

Kaynak Kişi:V.Bulut -H.Aydın (Mucur-Merkez)

45. Zahide'nin Arapoğlu'na Yaktığı Türkü

Arapoğlu Zahideye nasıl türkü yakarsa Zahide de Arapoğlu'na yakar.

Arapoğlu derler gayeten atik
Gözleri kara da, kaşları çatık
Git nazlı yardan de bir haber getir
Bastığın yerlere kurbanım Fatik

Ağlayarak yayığımı yayarım
Yârim gitti günlerini sayarım
Çıksa Büyü köz'e mendil sallasa
Islık çalsa ısılığını duyarım

Coşkunu da deli gönül coşkuna
Aşkından Zahide döndü şaşkına
Sensiz edemiyom nazlı civanım
N'olur bir yol görün Allah aşkına

Kaynak Kişi:V.Bulut (Mucur-Merkez)

46. Gülizar Türküsü

Şimdi bahsedeceğim olay yine Mucurun Geycek köyünde kara ovalar köyünde yaşanmış bir olay. Geyekli Molla Sadık Efendi Karaovalar köyünde Gülizar isimli bir kıza tutkundur. Fakir ailesini gönderir. Ama kızı vermezler, daha sonra ilçe kadısını ve ileri gelenlerini gönderirler.

Karaovalar köyüne gider ama Gülizar'ı yine vermezler. Sonra Gülizar'ı Aşık Sadık Efendi'nin karşı komşusuna verirler. Bir buçuk yıl sonra Gülizar'ın vardığı beyefendi vefat eder Gülizar dul kalır. Sonra Gülizar babasının evine gider ama molla sadık Gülizar'ın peşini bırakmaz, Karaovalar köyüne gider onu babasından ister. vermedikleri gibi bir de döğerler. Daha sonra Gülizar'ı Mucur'un Aksaklı köyüne verirler. Molla sadık Gülizar'ın aksaklı köyüne verilmesinden sonra 1930lu yıllarda hayatını kaybeder. Ben şimdi Âşık Molla Sait Efendi'ye ait, Gülizar türküsünü okuyacağım.

Viran olmuş bir bahçem var
Bülbül ötmez Gülizar'ım
Siyah zülfün uzak diyar
Elim yetmez Gülizar'ım

Kim cefaya göğüs germiş
Kim vefaya postu sermiş
Şu bendeki ne kadermiş
Felek atmaz Gülizar'ım.

Her havada çalan sazın
Kardaş yolu kara tazın
Cilvelerin bir de nazın
Boşa gitmez Gülizar'ım

Ok kirpiğin bağrım deldi
Yüreğimi derde saldı

Bizim meskan ele kaldı
Duman tütmez Gülizar'ım

Basma kumaş ipek peçe
Kar etmedi altın akçe
Bir garibim öleneçe
Çilem bitmez Gülizar'ım

Tükenmiyor ahu zarım
Hem sitemim hem efkârım
Geycekl'yim göz yaşlarım
Boşa gitmez Gülizar'ım

Kaynak Kişi:S. Sargın (Mucur –Merkez)

47. Yeter Türküsü

Bu bozlaşğı âşık Seyfullah geçmiş tarihlerde Yeter isimli bir güzele güzelliğinden dolayı etraftaki insanların nazar değmemesi için söylüyor.

Irast geldim bir gaşları kemana
Ruhumu okşadı dili Yeter'in Yeter'in
Didim teşrif niriye didi Gaman'a
Sarı saçı ebru teli Yeter'in, Yeter'in

Varınca gamana da çıkma bazara
Uğradırlar gülüm seni nazara
Öldürüp aşığı goyma mezara
Dimesinler yatan ölü Yeter'im

Hangi dağdan tezikimiş bu ceran
Yitirir aklını cemalin gören
Ölse de gam yemez yavruyu saran
İçsem elinden bir dolu Yeter'in

Yeter Seyfullah'ım uzattın sözü
Bir görüşte peri mest etti bizi
Sorarsan Acıkuy'dan Çavuş'un kızı
Bir harabe köydür ili Yeter'in
Kaynak Kişi: R. Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

48. Döndü Türküsü

Bir genç zamanında, Döndü isimli bir genç kıza âşık olur.İki genç birbirini sevmesine rağmen Döndü'nün ailesi bu duruma razı olmaz.Döndü gelin olur.Genç de bu türküyü yakar.

Gır at gemini almış da yol mu dayanır
Nazlı yar da uykudan mı uyanır
Benim döndüm de gelin olmuş gidiyor
Aman Allah buna can mı dayanır

Harmanında düvenine taş olsam
Parmağında yüzüğüne kaş olsam
Ahirette de sorgu sual olunmaz
Yalan dünyada ben Döndü'me eş olsam

Benim Döndü'm de suçuların sucusu
Arkasında da gelir çifte bacısı
Döne döne de avlasaydım Döndü'mü
Döndüm keklük olsa bende avcısı

Kaynak Kişi: R.Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

49. Şad Olup Gülmedim Eller İçinde

Şad olup gülmedim de eller içinde
Aman benim gülüm soldu güller içinde

Bir bahtı karayım oy oy kullar içinde
Gitti benim nazlı yârim gelmedi

Gurbete gidene de gelmez diyorlar
Akar gözyaşlarım dinmez diyorlar
Sevenler murada ermez diyorlar
Gitti benim nazlı yârim gelmedi

Kaynak Kişi: R.Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

50. Arzu ile Kamber Türküsü

Kamber öksüzmüş Arzu da bir tek birmiş. Kamberi getirmişler evlat edinmişler. Getirmişler evlerine Arzu'da kardeş biliyormuş. İki evlat gibi Kamber ile Arzu yetişmiş. Beraber okula giderlermiş. Beraber gelirlermiş. Gelip giderken bir cazı karı çıkmış önlerine:“Kızım sen bu oğlanla niye geziyon Kardeşim değil mi gider gelirim”. “Hayır o senin kardeşin değil, annen baban buldu onu” demiş. Öyle söyleyince Kamber ile Arzu birbirlerine âşık olmuşlar. Annesi babası “vermeyeceğim” derken Kamber ile kızın arasını açmışlar. Kardeş olsun diye anası yemeğe sütünü sağmış. Kız görmüş şöyle söylemiş.

Havaya bulut ağdı
Yere yağmurlar yağdı
Yeme kamberim yeme
Anam sütünü sağdı

Kamber şöyle söyler;

Havaya bulut ağsın
Yere yağmurlar yağsın
Yemem Arzum ben yemem
Anan sütünü sağsın

Ŗu pınara gelenler
Elin yüzün yumanlar
Her giz murat almasın
Bileziğim alanlar

Hey handadır handadır
Muhabbetim candadır
Kadan alayım Kamber
Bileziğim sendedir

Ay doğar ürüşende
Gün doğar perişanda
Kadan alayım Arzu
Bilezik ne nişanda

Arap atları azılı
Koç koyunlar düzülü
Bileziğimin üstünde
Arzu Kamber yazılı

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman –Tatık köyü)

51. Arzu ile Kamber Türküsü

Karşıdan atlı geçti
Atın atlattı geçti
Elleri sevindirdi
Beni ağlattı geçti

Karşıda kuş oturur
Kuş kuşa yem götürür
Bıldır kuşun yurdunda
Bu yıl baykuş oturur

Mavi fişton mor yelek
Elendim elek elek
Gül dedim de gülmedin
Kör olsun kahpe felek

Karsam üstünde şamdan
Kaldır perdeyi candan
Al hançeri vur beni
Ben de bıktım bu candan

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman –Tatık köyü)

52. Gel Yanıma Gel

O şirin sözlerine
Hayranım gözlerine
Bakma el sözlerine

Gel yanıma gel gel gel
Gel yanıma gel

Aman eller görmesin
Sakın eller duymasın
Aman eller bilmesin

Gel yanıma gel gel gel
Gel yanıma gel

Ben bilmem onu beşi
Sensin gönlümün eşi
Garip gönlümün eşi

Gel yanıma gel gel gel
Gel yanıma gel

Aman eller görmesin
Sakın eller duymasın
Aman eller bilmesin

Gel yanıma gel gel gel
Gel yanıma gel

Kaynak Kişi:A.Ertem (Kırşehir Merkez)

53. Neredesin Sen

Şu garip halimden bilen işveli nazlım
Gönlüm seni arıyor neredesin sen
Tatlı dillim güler yüzlüm ey ceylan gözlüm
Gönlüm seni hep seni arıyor neredesin sen

Ben ağlarsam ağlayıp gülersem gülen
Bütün dertlerimi anlayıp gönlümü bilen
Sanki gönlümü bilerek yüzümü bilen
Gönlüm seni hep seni arıyor neredesin sen

Sinemde gizli yaramı kimse bilmiyor
Hiçbir tabip bu yarama merhem olmuyor
Boynu bükük bir garibim yüzüm gülmüyor
Gönlüm seni hep seni arıyor neredesin sen

Kaynak Kişi:A.Ertem (Kırşehir Merkez)

54. O Sebepden Arz Eylerim Vatanı

Japonya'da vuruldum. Hastanede yattım. Bunu Japonya'da bir parkta söyledim.

Asker geliyor asker dereden düzden
Arkasına da baktım çantası bezden
Yeni de ayrılmış gelinden kızıdan
O sebepden arz eylerim vatanı

Çavuş onbaşılar bir araya düzülmüş
Bir kaşık çorbanın yağı süzülmüş
Zavallı erlerin benzi bozulmuş
O sebepten arz eylerim vatanı

Sabahleyin kalktım kapı kapalı
Üst teğmen geliyor eli sopalı
Önüne katmış ta körü topalı
O sebepten arz eylerim vatanı

Kore dağlarına döküldü kanım
Vatanda ağlıyo hemşire hanım
O sebepten arz eylerim vatanı

Kore'nin dağları zeytin ağacı
Kominus kurşunu zehirden acı
Sılada validem olsun duacı
O sebepten arz eylerim vatanı

Japonya dağları ufacık taşlık
Uzundur çarşısı yetmezdi harçlık
Validem gurbette geçiyor gençlik
O sebepten arz eylerim vatanı

Kaynak Kişi:İ.Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli)

55. Doğruca Cepheye Gider Yolumuz

Ankara yolları yolu iskele
On dokuz yaşımda geldim askere
Ne izin verirler ne de tezkere
Doğruca cepheye gider yolumuz

Bindik vapura da vapur yürüdü
Ufacık dağları duman bürüdü
Dört kitap içinde bu da var idi
Doğruca cepheye gider yolumuz

Tahsin Yazıcıoğlu sen binler yaşa
Kore dağlarında girdik savaşa
Ne çare yazılan gelecek başa
Doğruca cepheye gider yolumuz

Amerikan İngiltere askeri
Sakın dönmeylim bu harpten geri
Yüksek nam kazanır Türk askerleri
Doğruca cepheye gider yolumuz

Kaynak Kişi: İ.Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli)

56. İlahi Nusurat Yoldaş Et Bize

Türkün yürüdüğü yollar yırtılır
Toz çıkar göklere güneş tutulur
Kore dağlarında toplar atılır
İlahi Nusurat yoldaş et bize

Kimi şehit düştü kimi yaralı
Kimi garip kaldı bahtı karalı
Böyle harp olmadı dünya duralı
İlahi Nusurat yoldaş et bize

Kaynak Kişi: İ. Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli Köyü)

57. Hücüm Türk Uşağı

Devlet emri ile geldik buraya
Türkiye bayrağın diktik Kore'ye
Hücüm Türk uşağı hücüm ileri

Kore'nin gitmiyo kara dumanı
Sipere yatmanın geçti zamanı
Hücum Türk uşağı hücum ileri

Köyüm sarı Ömer kazam kaman
Sipere yatmaya kalmadı zaman
Hücum Türk uşağı hücum ileri

Kırşehir eli derler bizim elimiz
Posan şehrinde şehitlerimiz
Hücum Türk uşağı hücum ileri

Kaynak Kişi: İ. Sarıkaya (Kaman-Sarıömerli)

58. Asker Uğurlama Türküsü

Asker oldum giydim yelek
Tez gündən ayırdı felek
Eylen suna gelin eylen

Verin benim martinimi
Koy çantama tütünümü
İşte giydim potinimi
Eylem suna gelin eylen

Asker bayrağını burca diktiler
Küçücük yârimi asker ettiler
O yâri de ben almadan gittiler

Kaynak Kişi :Z. Bozkurt (Mucur-Dalakçı Köyü)

59. Deverek Dağı

Zeynep isminde bir hanım ere gidiyor.Pişman oluyor, köyünü özleyiyor. Deverek dağının tepesine çıkıyor.Âşık Seyfullah söze geliyor dillendiriyor.

Nice görsem seni Deverek dağı
Ciğerinde bir incecik sızı var
Aşk ile geçirdim ömrümün çağı
Eteğinde bir yavrunun izi var

Ela gözlü sürüm sana baktı mı
Çiğdeminden yar göğsüne taktı mı
Koyağına seyrangaha çıktı mı
İnce iskarpenden sızan tozu var

Söyleyin bana o Leyla'yı gördün ise
Yavru ile sohbet edip duydun ise
Halin sorup esrarına erdin ise
Taşlarında bir okunmaz yazı var

El kuşu gibi boynun eğdi mi
Sarı saçı mor meşene değdi mi
Güzel keklik gibi koyağında kaydı mı
Taşlarında bir okunmaz yazı var

Tor şahin misali ela gözlüdür
Dertliyi avutur şirin sözlüdür
Tenasüp endamlı esmer yüzlüdür
Bir bakışta can yakıcı gözü var

Seyfullah'ım der gel insaf eyle
Derdi hicranım ile kederim böyle
Sunam nerde dağlar bir de sen söyle
Çoğu gitti bu ömrümün azı var

Kaynak Kişi :Terahim Köksal (Kırşehir-Toklumen Kasabası)

60. Beyoğlu'nun Türküsü

“Kız ağlıyo annesi babası ağlıyo.Anış diye bir kardaşı varmış. Oğlanın peşine dūřüyo.gidiyor. Beyođlu'nu ingenelerin içinde buluyo Kardeřim napıyon haydi gidelim diyo. Kardaşı yola dūřüyo geliyor”

Gitmem kardař gitmem sıla dūzüne
Benden selam söyle zalım kızına
Huri kızı olsa bakmam yüzüne
Sılada bir gurbet el de bir bana

Kardaş dağlarda dağların mı kaldı
Al ubuklu bağların mı kaldı
Ah çekip ahlarnın mı kaldı
Gitmem kardař gitmem sıla dūzüne

Arif beyin ağlar ağlar avunur
Ana ile ağ iğerden göğünür
Kardaş veren gurbet elde bayılır
Kalk gidelim kardaşım sılaya doğru

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

61. Hastalık Türküsü

“ok hastaydım. Kırıkkale'de doktor komayıp gezdim.En sonunda Kırşehir'e vardım.Bu hastalığıma şu türküyü söyledim”.

Kırıkkale doktorlarının hepsin gezdim
Ankara demeyin canımdan bezdim
Kırşehir'in iyi olduğunu sezdim
Derde derman Kırşehir'de var mı ola

İlacımı verdiler beni saldılar
Konu komşu hep başıma doldular

Derde derman Kırşehir'de dediler
Derde derman Kırşehir'de var mı ola

Kırıktan çıktım ki vardım ki Kaman
Kamandan öte de hallerim yaman
Kırşehir'e vardım ki çıktı bir duman
İyi olacağım da yüzde bir, güman

Doktor muayene etti hasta çok düşkün
Götür Ankara'ya divane şaşkın
Buranın parası bin beşten aşkın
Diye doktor bize söyledi sözü

Götür getir hasta ölecek arada
Gözüm yok da benim doktor parada
Hemen vardı yeniceli araba
Doktor böyle söylüyor dedi

Arabınan odasına vardılar
Hemen doktora da para verdiler
Ameliyat sırasını ordan aldılar
Derde derman Kırşehirde buldular

İlettiler hastaneye attılar
Midemi de didik didik dittiler
Doktorlara da emanet ettiler
Emanetim yaradana neyleyim

Bir değil de ameliyat üç oldu
Benim ömrüm gayri hepten hiç oldu
Bu ameliyat hepisinden güç oldu
Emanetim yaradana neyleyim.

Bir takside iki dolmuş geldiler
Ölmediğim havadisın aldılar
Herkes evine de geri döndüler
Bir daha da selam veren olmadı

Hastalandım hastanede yatarım
Okumuşluğum olsa mektup atarım
İyi olsam ben bir taksi tutarım
Hangi yola gideceğimi bilmiyom

Amanın da deli gönül ah aman
Kendim Kırşehirli memleket kaman
Bir gözüm köyde de bir gözüm Kırıkta teman
Hangi yola bakacağımı bilmiyom

Kalmadı gayrı dermanım özüm
Hastayım anamda tutmuyo dizim
Elin oğluna da veriyom izin
Varsın bebelere de bir ana bulsun

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

62. Alın Mı Adam Alman Mı Adam

Tandırda ederdim çörek
Tandıra kalmadı gerek
Yanmaz tavaya ettim merak
Alın mı adam alman mı adam

Gelinler sürsün sefa
Biz çok çektik cefa
Ben de istiyom yanmaz tava
Alın mı adam alman mı adam

Sabana giderdim ekine
Sarılırdım ekinin köküne
Ben de istiyom otomatik makine
Alın mı adam alman mı adam

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

63. Fatma Çiçeğin Türküsü

Şimdi anlatacağım olay Çiçekdağı'nın Demirli köyünde geçiyor. Ben orda öğretmenlik yaptığım sıralarda ümmi bir kadın tanıdım. Çok güzel yalan söyler ,olaylara destanlar anlatır. Bu kadının burnu akarmış. Onun için burnu kirli demişler. Çokça kangal yediği için delilik alameti göstermiş. Kangal delisi de derlermiş.Adı Fatma Çiçek. Söylediği olaylardan birini anlatmak istiyorum.

Hüseyinli çiftliğinde Hacı Kıymaz adında birisi varmış. Evinde bulunan atını götürmüş Kürt köylerinde bir eşekle değişmiş. Görmüşler ki eşeğin kulağı yok.Çevresindekiler burnu kirli duyarsa sana türkü yakar demişler. O da burnu kirli duymasın diye yolu koyup dağdan taştan memleketine gitmiş. Oradakiler bunu burnu kirliye ulaştırmışlar. Burnu kirli ise şu türküyü yakmış:”

Yolu koyup dağdan taştan fırlanır
Kem cevap söylerim yiğit arlanır
Okuntu sal varacağım düğüne
Doru atlar içeride erlenir

Niye dedin burnu kirli duymasın
Kapatsın içeri otu yaymasın
Bir küheylan atı eşeğe vermiş
Yakışmaz şanına hacı Kıymazın

Sana ne eyledi burnumun kiri
Gelirken mi düştü kulağın biri

Yedi oymak tüleğe caris ederim
Nerden aldın ise götür ver geri

Aldığım eşeğin hani kulağı
Âşıkların ünü gider tüleğe
Yaylıma çıkar ahali görür
Kuzu değilkiye koysan salağa

Hak verin Aliko var mı bir suçum
Allahın adını anmıyor niçin
Yaylıma çıkar ahali görür
Kestirsin kellesin, kırdırsın kışın
Kaynak Kişi: V.Bulut (Mucur- Merkez)

64. Fare Türküsü

“Çuvalları yüknen doldurduk. Kırıkkale’ye gittik.Geri geldiydik,fareler çuvalları kesmiş batırmış.Eve geldim çuvalın başına oturdum”.

Kaldıramadım çuval seni kaldırsam
Göremedim soyka fare öldürsem
Hökümetlik değilsin hükümete bildirsem
Kaldım sıçan kaldım senin elinden

Hem işiyo hem sıçıyo
Bağladığım çuvalın ağzın açıyo
Beni görünce kurşun gibi geçiyo
Kaldım sıçan kaldım senin elinden

Buğdasını yiyo kısmıgını döküyo
Çuvalda buğdanın hepsini çekiyo
Ellaam soyka bir torba ekin ekiyo
Kaldım sıçan kaldım senin elinde

Kazman mı var her yerleri kazıyon
Fenerin mi var gece gündüz geziyon
Yiyon sarı buğdayı iyice azıyon
Kaldım sıçan kaldım senin elinde

İşleğimin alayımı işlemiş
Emeğimin hepsini hiçlemiş
Temelden yıkmaya evi başlamış
Yetişdim sıçan da yıktırmam gayrı

Gözün varsa sıçan evi satarım
Elimden gelse ciğerine kurşun atarım
Tek senin için hapis yatarım
Kökünü kesebilirsem sıçan

Çuvalların hepsini dokumuş
Gaztelerin hepsini okumuş
Senin düşmanın da her hal fakirmiş
Kurarım fak da tutarım seni

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

65. Cacık Türküsü

“Köyden Kırıkkale’ye taşındım.Varınca oraya, bir Kürt cacık var cacık var diye çağırıyo.Vay dayı haben de pek kirliymiş dedim. Çamurdur kızım çamurdur, dedi bana. Yüz elli kuruşa yemlik aldım. Getirdim dedim ki hindi çocuklar bunu dürümnen yerler,yemeğini yapım.Yirmi beş kuruşa bir sana yağı aldım.Yirmi beş kuruşa bir kilo yoğurt aldım.Onu doğradım yemeğini yapacaktı, yaparken aklıma düştü. Bu arada at eti buldular sucuktan sucuk kalktı”.

Alen dayı alen sen alen acık
Ben de alıcım bir tutam cacık

Bunun yerine alsaydım sucuk
At eti de şikâr oldu neyleyim

Kırıkkale'ye Hanım olmaya geldim
Kürtlerden cacık almaya geldim
Gıdasızlıktan ölmeye geldim
Gıdasızlıktan öl Kırıkkale

Yüz elli kuruşa aldım bir tutam otu
Kırıkkale'nin de niyeti kötü
Yirmi liraya çıkarttı bir okka eti
Gıdasızlıktan öl Kırıkkale

Kırıkkale'ye de gelenler hayran
Bir liraya çıktı yüz gram yağsız ayran
Gidelim sılaya edelim bayram
Ayran yerine şerbet iç Kırıkkale

Bizim köyde biterdi bu oymak aymak
Köyde de yedik balınan kaymak
Kırıkkale'ye de gelenler manyak.

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

66. İki Başı Sadık Yar Olmayınca

Gönül ne gezersin seyran yerinde
Âlemde her şeyin var olmayınca
Olura olmaza sırrını çözme
İki başı sadık yar olmayınca

Garip bir kimsenin kuyusun kazma
İçine düşersin yolundan azma

Olura olmaza sırrını çözme
İki başı sadık yar olmayınca

Olura olmaza eyleme likar
Değer çarkına dolunu döker
Ne haktan korkar ne hicap çeker
İki başı sadık yar olmayınca

Said'in çektiği gam ile keder
Hakka âşık olan dünyayı nider
Bu dünya fanidir gelenler gider
Çok al azığını yol uzaktır gelemem

Kaynak Kişi: Terahim Köksal (Kırşehir-Toklumen Kasabası)

67. Nazlı'nın Türküsü

“Beyoğlu köylü kızıyla evleniyo. Evlenince iki yandan varıyolar. Beyoğlu'na senin köylü kızının filanla fistanla arası iyi değil diyorlar, karartıyolar. Beyoğlu da kaderine küsüyo eve geliyo”.

“Atının gemini vuruyo çıkıyo. Nereye gidiyon Sürmeli diyo Nazlı, o zaman beyoğlu alıyo”.

Nazlım ayağında mestin varımış
Beni öldürmeye kastın varımış
Duydum çiftçilerden dostun varımış
Onlar sarsın seni lazım değil

Nedir beyim oğlu böyle söyleme
Haçer vurup ciğerimi doğrama
El âleme rezil rüsva eyleme
El değmedi sürmeliden ziyade

Koyur sevdiğim de şu atın gemin
Sürdürmedin bana dünyanın demin
İnanmam boşa da eyleme yemin
Eller sarsın seni ilazım değil

Kaynak Kişi:D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

68. [Allı Gelin Türküsü]

“Bir gelin bir kayınbaba varmış, bir tek oğlu varmış. Oğlu askere gitmiş.Gelin ile kayınbaba evde kalmış. İki ay olmuş üç ay olmuş oğlandan mektup gelmemiş. Kayınbabası geline tebelleş olmuş illa seninle evleneceğim demiş. Gelin yok demiş. Gönlüne koymamış.Aradan ne kadar zaman geçtiyse oğlan çıkmış gelmiş.Gelse ki, baba ile hanımı evli.Kadın da hamur yoğuruyormuş”.

Odasına vardım odası çamur
Evleğine girdim ağ bilek hamur
Döndü'mün gözleri bir sulu yağmur
Baba nasıl aldın allı gelini

Kaleden kaleye atılamadım
Kırıldı terazim tartılamadım
Kahırlı kahırlı söyleme asker
Babanın elinden kurtulamadım

Kışlanın önünde söylenir sözler
Baba sen de yok mu utanır yüzler
Adam tek oğlunun yolunu gözler
Nasıl aldın baba allı gelini

Oğul sen gideli üç mektup aldım
Şubeye vardım da künyeni sordum
El almasın diye oğul ben aldım
İstiyosan oğul de ha gelinin

Kaynak Kişi: D.Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

69. Ödünç Ödemenin Zamanı Değil

“Eşimin teyzesiyle birbirimize gider gelirik. O bana yardım eder ben onun işini görürüm. Bir gün o gelin aldı. Yalnızlıktan kurtuldu, ben yalnızım. Gelin alacağız diye bir göz yer yapıyoruz. İşçi çalıştırıyoruz. Varıp soğan getirip salata yapıcım. Kuyudan da su çekicem kendim hazırlıyorum. Soğana vardığımda soğan kurumuş çekiyom çekiyom kopmuyo. Nazif teyze ne kadar yatağa varsa dökmüş. Döndü şu yataktan iki çırp dedi, yoksa ben senin yatağını onarmaya varmam. Valla Nazif teyze bir perişanım ki dedim. Perişanlığı neyi bilmem dedi. Ciddi mi diyon dedim, ciddi diyom dedi. Yola düştüm geliyom. Gelirken zoruma gitti. Eve geldiydim benim oğlan okuldan gelmiş. Defter kalem al yanıma gel dedim, geldi. Ben söyleyim sen yaz dedim”.

Hastayım Aman Nazif teyze hastayım
Allah iyilik versin eşinen dosta
Zamanı gelince veririm liste
Ödünç ödemenin zamanı değil

Benim teyzem değil kendinin teyzesi
Ben de oldum yâd ellerin mezesi
Sen de benim gibi yalnız gezesin
Kızın gelin olsun, oğlun ayrılısın

Yele yele de vardım soğana
Nazif teyzem beni çekti suala
Yalnızlığın elinden oldum divane
Ödünç ödemenin zamanı değil

Doktor bulamazsam bulurum hademe
Aman Nazif teyze ödünç ödeme
Beton attırıyom bir göz odama
Ödünç ödemenin zamanı değil

Usta bulamazsam bulurum amele
Hele Nazif teyze sen de dur hele
Ben de senden adam istiyom bile
Ödünç ödemenin zamanı değil

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

70. Gelmezsen Gelme Canın Sağ olsun

“Kaynımı ben emzirip büyüttüm.Kaynanam da var idi. Amma oğlumla büyüdü.Okudu savcı oldu gitti.Babam öldü herkes geldi o gelmedi. Dediler ki Çetin Kamana gelmiş. Hemen yemek hazırladım. Çetin gelecek gene gelmedi. Hanımının doğumu gelmiş, doğum ettirmeye bizim buraya getirmiş. Neyse başın sağ olsun, yenge dediler. Altı ay sonra ben de sağ olun dedim. Hanımı doğum etti yatırdık. Bir çorba karıştırırım dedim. Şimdi gelen giden olur, çorbayı karıştırırken aklıma düştü”.

Var ömrümü de yok ettim bütün
Sana diyom sana kaynım Çetin
Babamın uşağı da döküldü yeti
Gelmezsen gelme canın sağ olsun

Fakir idim yağlı yavan yedirdim
Okuttum da Çetin bey dedirdim
Kirlendikçe elbiseni yuduydum
Gelmezsen gelme de canın sağ olsun

Halit'e yirmi beş kuruş verdim sana bir lira
Bir lira da o zaman iyi bir para
Elim başımda da midemde yara
Ele hizmet ettim ben Çetin Bey'im

Uzak diye Çetin beyim küsmedim
Gelir diye umudumu kesmedim

Köy değil ya eve bile basmadın
Gelmezsen gelme de canın sağ olsun

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

71. Yemeye Gel Çetin Oğlum Yemeye

İş görürken çetin aklıma düştün
Neye küstüysen ben ona şaştım
Akşama patlıcan yemeği pişti
Yemeye gel Çetin oğlum yemeye

Hem oğlumsun da hemi kayınım
Yakın yerlere çıksa idi tayının
Patlıcan yemeğinden pişti öğünün
Yemeye gel Çetin oğlum yemeye

Kendi kendime de yordum yorumu
Neden oldu bilmiyodum sorunu
Yoğurdun yüzünden seven südünü
Yemeye gel Çetin oğlum yemeye

Çetin kurban olurum abine küsme
Ben ölenecek umudun kesme
Bir yana çam diktik bir yana asma
Görmeye gel Çetin oğlum görmeye

Ev yaptık Çetin de çok zahmet çektik
Kötü odanın yerine iyi oda diktik
Ahırın yerine patlıcan ektik
Yemeye gel Çetin oğlum yemeye

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

72. Vatan Vazifeni Et Gel Kardeşim

Vardım idi gitmiş asker savağı
Sen git kardeş ben arkandan ittim dua
Vatan vazifeni et gel de sen ol güva
Vatan vazifeni et gel kardeşim

Allah göstermesin kardeş acını
Niye ağlattın yakma bacını
Allah vermesin askerliğin gücünü
Kolay yollarından et gel kardeşim

Hazırladım koydum bir kazan yoğurdu
Zeki gidecek diye anam sabahacak nördü
Sen doğurmadın anam, Halil doğurdu
Vatan vazifeni et gel kardeşim

Zamana da anacığım zamana
Anasıynan bacısıynan binmiş gitmiş Kamana
Canı sağ olsun da ne sana gelsin ne bana
Vatan vazifeni et gel kardeşim

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

73. Allahını Seven Koyurmasın havara

Beklerim burada büyük avara
Allahını seven koyurmasın davara
Kaynanamın kayınbabamın gözünün güveri
Allahını seven koyurmasın havara

N'olur komşular etmeyin zulüm
Yaradan verir de herkese ölüm

Beni de buraya ettiler gelin
Allahını seven koyurmayın havara

Bütün yıkılmış bahçenin başı
Ölmezsek yaptırırız çektirdik taşı
Kaynanamın kayınbabamın emeği işi
Allahını seven koyurmasın havara

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman-Tatık Köyü)

74. Aley'in Türküsü

Kızılağıl köyünden Aley hanım birini sever varamayınca bu türküyü söyler.

Minareli seccadeyi dokurum
Ezber eder selamını okurum
Cennet i alanın bahar gülleri
Sarı çiçekli de kokan pokurum

Sarı saçım al ceketini aşuyo
Sadık'ı duyunca aklım şaşuyo
Size derim size yarenim kızlar
Benim yolum şu gedikten aşuyo

Aşmam anam aşmam, gediği aşmam
İydim namazlaayı çok oldum pişman
Size derim size yarenim kızlar
Emmimin karısı şu bana düşman

Kaynak Kişi: P. Koçer (Mucur- Merkez)

75. Figan Etme Garip Bülbül

“Ağaçlık bir yere gittim. Sırtımı ağaca dayadım. Oturuyorum. Bir serçe geldi dala kondu. O kadar acayip ötüyor ki insanın yüreğini parçalıyor. Sanki bana yardım et

diyor. Taş atıyor öbür dala gidiyor. Dedim sen ağlıyorsun ama, ben çoktan beri ağlıyorum. Bu hayatta çektiklerimi serçenin bahanesiyle bir şiire döktüm. Ama bülbül diye değiştirdim”.

Figan etme garip bülbül
Ben de böyle çok ağladım
Ne olursun ağlama gül
Ben de böyle çok ağladım

Terk eyledi tüm sevenler
Bilmem şimdi neredeler
Bana yalnızlık verdiler
Ben de mutlu olamadım

Sevdiğime haber götür
Gelirken bir cevap getir
Gel şöyle bir haber getir
Dert ortağı bulamadım

Kaynak Kişi: M. Güngör. (Kırşehir –Merkez)

76. Hasan Oğlan Türküsü

Türkü ile ilgili kısa bir bilgi vermek istiyorum. Türkünün adı “Hasan Oğlan”. Geycek köyü Dalakçı köyü Mucur’un bir iki köyü de dâhil Hacıbektaş sınırında Hasanlar köyünde de söylenmekte. Hasan evine pek gelmeyen hanımına eziyet çektiren birisi. Hasan askere gittikten sonra biraz daha kuvvetlenir gelir. Fakat yine hanımına eziyet çektirir, hanımının ağzından alınmış olduğu sanılan bu türküyü Mucur’un köylerindeki gibi kadınların düğün odalarında söyledikleri gibi söylemek istiyorum.”

Hasan oğlan kekilini daramış
Taramış da beni niye aramış
Askerlik de şu Hasan’a yaramış

İlaa Hasan gebere de öleydin
Sen öle de ben ellere galaydım

Akif'in dalında bülbüller öter
Hasanın dalında süpürge biter
Yeter Hasan bana ettiğin yeter

İlaa Hasan kör olaydı gözlerin
Ahirinde tutmayaydı dizlerin

Ağ odaya yatak ittim gül gibi
Geldi yattı kötü Hasan el gibi
Öpmesi yok sevmesi yok el gibi

İla Hasan gebere de öleydin
Sen öle de ben ellere galaydım

Hasanın dalında süpürge biter
Akif'in dalında bülbüller öter
Yeter Hasan bana ettiğin yeter

İlaa Hasan gebere de öleydin
Sen öle de ben ellere galaydım

Kaynak Kişi: S. Sargın (Mucur-Merkez)

77. Kırşehir Türküsü

Çıktım yükseğime seyran eyledim
Al yeşil bahçeli Kaman görünür
Firkat geldi ah eyledim ağladım
Kılıçözü çayır çimen görünür

Biter Kırşehir'in gülleri biter
Çırpınır dalında bülbüller öter
Çok olur güzeli hep yeni yeter
Kaşının üstünde kamanı görünür

Gün ve gün arttırdım ah ile zarı
Elimden aldırđım gül yüzlü yâri
Arzum sende kaldı koca Kayseri
Erciyas başında duman görünür

Said'im çekersin her zaman keder
Gurbetlik daima benimle gider
Bu aşkın elinden çektiğim yeter
Sevdiğim yolların yaman görünür

Kaynak Kişi: T. Köksal (Kırşehir- Toklumen Kasabası)

78. Oy Öldürdün

Kırşehir'in şosesi
Çok hoşuma gidiyor
Kızlarının neşesi

O y öldürdün
Sevmeyeni güldürdün
Mor menekşe gülleri
Açtırmadan soldurdun

Mucur'un soğuk suyu
Çok hoşuma gidiyor
Kızlarının huyu

Oy öldürdün
Sevmeyeni güldürdün
Mor menekşe gülleri
Açtırmadan soldurdun
Kaynak Kişi:V.Bulut (Mucur - Merkez)

79. Üç Tellim Beş Tellim

Yaktın beni kibrit ilen gazınan
Oynatıyon curayınan sazınan
Doğan güne sallanıyon nazınan
Verin bana dokuz telli sazımı
Senden başka kim çekecek nazımı

Sekiz olur dokuz olur on olur
Geçilmeyen dağlar tozlu yol olur
Bir kerteye gelir herşey son olur
Baş pınara oturup ağlama
Göz yaşınla beni yoldan eyleme

Gidem diyom gidemiyom Kaman'dan
Başın eksik değil dertten dumandan
Şikâyetim vardır devri zamandan
Ellere mal verdin bana dert verdin
En sonunda felek murada erdi.

Dere tepe yalçın dağdan geçerken
Soğuk buzlu pınarlardan içerken
Şahmanlı'da ekinleri biçerken
Bir pınardın sularımı kurutma
El ayağa düşersem unutma

Kaynak Kişi:V. Bulut (Mucur - Merkez)

80. Dalakçılı Mahire Özdemir'in Hasretlik Türküsü

“Dalakçı'da Mahire Özdemir'in kocası Almanya'ya gidiyo. Bunun üzerine kocasına şu türküyü yakıyo”.

Gızlar dakınıyo naylonda toka
Boynunu kesiyor golalı yaka
Üç senedir hasretim sevdiğime
Uzad ellerini yapayım toka

Elim görür cebim görmez parayı
Sarı gızlar terk ettirir sılayı

Bağına vardım da yağmur yayo
Diktiğin dallar boynun aayo
İzine gel ala gözlüm izine
Ken güççüğün üç yaşına dayo

Elim görüm cebim görmez parayı
Sarı gızlar terk ettirir sılayı

Hiç bitmez yârim de Dalakçı kışı
Dumandan görünmez dağının başı
Tez gel yârim gurban olurum
Mendili çürüttü gözümün yaşı

Elim görüm cebim görmez parayı
Sarı gızlar terk ettirir sılayı

İnsem uçağa da insem aşaa
Beline bağlamış Alman kuşaa
Unutma hasretlerin sevdiğin
Başıma topladım altı uşaa

Kaynak Kişi: Z. Bozkurt (Dalakçı Köyü)

81. Sormam Öldürürler Sormasam Öldüm

“Aşık Said güzelliklere ve güzellere âşıktır. Yolda yürürken gördüğü bir güzele şu türküyü söylüyo.”

Bir güzel kız gördüm tutmuş yolunu
Uzatmış gerdana ebru telini
Geldi geçti bilmem kimin gelini
Sormam öldürürler sormasam öldüm

Şu giden güzelin aslın sorayım
Gerdanda benine yüzüm süreyim
Dedi gel yanıma haber vereyim
Varsam öldürürler varmasam öldüm

Çok durma karşımda söyle sözünü
Zahire aşıkın bilmem özünü
Gerdanda benime gel sür yüzümü
Sürsem öldürürler sürmesem öldüm

Dedi yiğit muradına erdin mi
El uzatıp gonca gülüm derdin mi
Koynumdaki çifte narı gördün mü
Görsem öldürürler görmesem öldüm

Âlem güzel olsa girmez aynıma
Uzat kollarını boynuma
Eğer Said isen gel gir koynuma
Girsem öldürürler girmesem öldüm

Kaynak Kişi: Terahim Köksal (Kaman-Toklumen Kasabası)

82. Daramış Zülfünü Gırkmış Gabadan

Nasıl vasf edeyim ey güzel seni
Cemalin görenler terk eder canı
Sarı çiçek mor menevşe zamanı
Kalktı yaylasına göçtü bir gelin

Taramış gerdana dökmüş saçını
Yaktı viran etti gönlüm içini
Er kuşluk zamanı çekmiş göçünü
Yaylasına sökün etti bir gelin

Dağlardan tezikmiş bir akça geyik
Kırıktır kollarım,tutmuyor seyik
Mah cemalin görünce titrer kayık
Cemalin perdesin açtı bir gelin

Siyah perçemini kırkmış kabadan
Ayrı düşmüş hem anadan babadan
Bir ceren tezikmiş Büyükoba'dan
Cihana ateşin saçtı bir gelin

Kızılırmak selamına durdu mu
Doğrulup da mah cemalin gördü mü
Kanlı zalim yâre bir yol verdin mi
Kuruyasın senden geçti bir gelin

Şu hocanın her işlerin bitirin
Görün hizmetini keyfin yetirin
Şu gelini Bakacı'ya götürün
Koçhisar üstüne açtı bir gelin

Said'im erişti bahar çağına
Kahmalar yakışır usul boyuna
Arzu edip eder Kulu Köyüne
Vardı sılasına düştü bir gelin
Kaynak Kişi: R. Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

83. Mektup

Gel gitme beni ağlatma beni
Senin için gurbet eli beklerim
Serim sağ olursa unutmam seni
Tatlı tanıştığım dili beklerim

Bir selam gelmedi senin elinden
Yaralıyım bir güzelin elinden
Yavru baz uçurdum ırmak salından
Göme yaptım ıssız gölü bekledim

Felek bir ok attı gitti kaleme
Senin için terk eyledim sılamı
Belki gelir diye yârin selamı
Tan yüzünde seher yeli beklerim

Der âşık Said'im yanıyor özüm
Bir güzel elinde çok sitem gördüm
Leyla'yı yitirmiş Mecnun'a döndüm
Yana yana ıssız çölü beklerim

Kaynak Kişi: R.Sarıyıldız (Karakurt Köyü)

84. Dane Dane Benleri Var¹²⁴

Dane dane benleri var yüzünde
Can alıcı bakışları gözünde
Bin bir tat var edasında nazında

Dünyada yardan tatlı var m'ola
Sallanı sallanı gelen yar m'ola

Küpeleri ağır düşerden kulaktan
Zülüfleri tel tel olmuş yanaktan
Ağzı şeker bal akıyor dudaktan

Dünyada şekerden var m'ola
Sallanı sallanı gelen yar m'ola

Ağır barhanası vardır elinde
Tatlı kelam gelir yârin dilinde
Kemer olsam sevdiğimin belinde

Dünyada yardan tatlı var m'ola
Sallanı sallanı gelen yar m'ola

85. İki Büyük Nimetim Var¹²⁵

“İnsanın en güzeli, erkeğe göre kız, kıza göre de erkektir. Birde genel olarak düşündüğümüzde anaların çektiği, hani derler ya “analar çeker zahmeti, babalar bilmez kıymeti” diye... Ana sevgisi Yar sevgisi olmasaydı hayvandan beter olurduk. Allah'ın verdiği bu insan gücüne göre her gönülde bir aslan yatar. Öyle bir güç vermiş Allah

¹²⁴ Tokel, Bayram Bilge, **Neşet Ertaş Kitabı**, (Ankara: Akçay Yayınları), 2004.

¹²⁵ age.

bize. Analara saygım bundandır. Bu aşkı yüreğimde duyan insanlar her şeyi daha açık ve seçik görebilirler”.

İki büyük nimetim var
Biri anam biri yârim
İkisine de hürmetim var
Biri anam biri yârim

Yar deyip de geçilmez
O yar anadan seçilmez
İkisine de kıymet biçilmez
Biri anam biri yârim

Birisi var etti beni
Birisi yar etti beni
İkisinin de birdir teni
Biri anam biri yârim

86.“Cerit Irakkadan Sökün Edince” Bozlağı¹²⁶

Cerit ve Tecirliler Dulkadirli ulusuna mensup boylardandır. Tamamı elli dört obadan meydana gelen Ceritler kalabalık bir aşirettir. Anadolu’da ilk yerleştikleri yer Ceyhan nehri kıyılarıdır. Bunlara Çukurova Ceritleri denir. Bunların bir kısmı ise Maraş – Çağlayancerit ilçesi, Göksun Merkez ile Ericek ve Yeniyapan köklerinde otururlar. Bunlara öteden beri Maraş Ceritlisi denir. Kâtip Çelebi’nin Cihannüma adlı eserinde 16. y.y. ortalarında Ceritlerin Silsüpür kolunun Halep ve civarında oturdukları bilinir. İşte halk şairlerinin şiirlerine türkülerine geçen “Rakka çöllerinin aslanı” bu Silsüpür Ceritleridir. Rakka’daki Cerit aşireti beylerinin bir kız meselesi yüzünden araları açılmış. Fettah Bey mensup olduğu aşirete küserek “Ben Rum diyarına giderim” diye maiyetine aldığı bir takım adamları ile birlikte Türkiye’ye doğru yola çıkmış. Gelmekte iken Antakya civarında Mürseloğlu namıyla bir bey tarafından haraç istenmiş Fettah

¹²⁶ Sabahattin Yaşar, **Kırşehir Türkülerinin Hikayeleri**, (Ankara: 2002), s. 414 – 415.

Bey “biz fakir aşiretizi paramız yok” demiş. Bunun üzerine Mürseloğlu “paranız yoksa Ceritlerin güzel kızları olur, yol pacına bir kız verin” demiş. Gazaba gelen Fettah Bey “Biz kız vermemek için memleketten çıktık “demiş. Nizip ovasında harbe başlamışlar. Mürseloğlu nu tarumar etmişler. Adana’da Ceyhan’a gelip yerleşmişler. Bir müddet orada oturduktan sonra havası ile imtizaç edememişler İç Anadolu’ya gelmişler. Orada da Çapanoğlu’yla harp etmişler. Mümünlü’ye Kırşehir’in Hamit Köyüne yerleşmişler. Yüzyıllardır okunan ve Cerit bozlağı adıyla bilinen bu eser TRT repertuarına girmiştir.

Cerid Irakka’dan sökün edince
Açılsın Uruma yolu Cerid’in
Silsüprüoğlu Fettah Bey ölünce
Kırıldı kanadı kolu Cerid’in

Toplansın aşiret arkasın alalım
Biz bir zaman Oymaağaç’ta kalalım
Konuşalım bir karara varalım
Bozulmadan gitsin eli Cerid’in

Sineği çok Nizip Ovasına varmayın
Pusu vardır şarlağına girmeyin
Mürseloğlu kız istiyor vermeyin
Kokulatman ellere gülü Cerid’in

Yüz atlınız daim ileri gitsin
Sağına soluna çok dikkat etsin
Pılışka vermeden menzile yetsin
Düşmana nasip olmaz malı Cerid’in

Koç dağına çıkacağınız duyarlar
Her tarafta pusu atlı koyarlar
Yüz atlınızı bin atlıya sayarlar
Dönerse silaha eli Cerid’in

87. Ksmedim NeŒet'im Kahrettim Sana

Temiz ruhlu, saf kalplisin, Œöhretsin
Hakkın vardır evlenmeye evladım
Mevla'm sebep olanları kahretsin
Asılsızı alma dedim evladım

Evvelden tutmadın NeŒet sözümü
Öksüz koydun yavrularım, kuzumu
Alma sözden bilmezlerin kızını
Son piŒmanlık fayda etmez evladım

Sen NeŒet'im diyorsun, o da ben Leyla
Sebep oldu anası ayırdı böyle.
Bir ben söyleyeyim, bir de sen söyle
Ata sözü muteberdir evladım

Tükettim ömrümü, koymadım özümü
Ata sözü tutmayan döver dizini
Leyla konserinde, takmış pozunu
O da bize namustur evladım

Dokunsalar nazik tene kir gelir
Bizden önce ceddimize ar gelir
Köle olmak Œanıma zor gelir
Asaletsiz alma dedim evladım

Ksmedim NeŒet'im kahretsin sana
Babam değil miydin,sormadın bana
Olan olmuş yavrum, ne deyim sana
Sen aklını yitirmiŒsin evladım

Kaynak KiŒi: A. Ertem (KırŒehir Merkez)

88. Neşet Ertay'ın Cevabı

Aşkı kimden aldın sevgiyi kimden
Aslı bozuk deme gel Şu insana
Soracak olursan eğer benden
Aslı bozuk deme gel Şu insana

Yazımızı felek yazdı Mevla'dan değil
Senin dediklerin evladan değil
Her hata suç bende evladan değil
Aslı bozuk deme gel Şu insana

Ulu arıyorsan analar ulu
Sevmişiz gönülden olmuşuz kulu
Analar insandır, biz insan oğlu
Aslı bozuk deme gel Şu insana

Seni kim getirdi cihana
Her ulu doğurmuştur bir ana
Senin fikrin başka dostluk bahane
Aslı bozuk deme gel Şu insana

Kaynak Kişi: A. Ertem (Kırşehir Merkez)

89. Pancar Pezik Değil Mi

Pancar pezik değil mi
Ciğer ezik değil mi
Ben sevdim eller aldı
Bana yazık değil mi

Hüdayda da hanım kızlar hüdayda
Yenile de çıktı bu gayda

Karakuşum havada
Yavruları yuvada
Kızlar kahve kavurur
Cıngıldaklı tavada

Hüdayda da hanım kızlar hüdayda
Yenile de çıktı bu gayda

90. Soba Türküsü

Doldurdum kömürü odunu bile
Bir gün oturmadık biz güle güle
Komşular gücenir ne deyim ele
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Bir usta varmış Kaman'da
Ben kime küseyim bu zamanda
Komşular boğuldu kaldı dumanda
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Kalktım kucakladım bir soğuk demir
Odunu beğenmemiş hiç yanmaz kömür
Ben usta değilim eylesem tamir
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Ne böreğini gördük ne pastası
Var mı benim gibi soba hastası
Ne diyeyim kör olsun yapan ustası
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Soba yanmaz soğuklarda yatarım
Ulan seni bir çöplüğe atarım

Bir gün olur hurdalara satarım
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Doktordan mı hocadan mı
Bütün hata bacadan mı
Karıdan mı kocadan mı
Bizim soba niye yanmaz bilemem

Kaynak Kişi:A. Poyraz (Mucur - Kargın Köyü)

91. Çöl Köyünde Bir Güzele Uğradım

Siyah benli esmer topaktır boyu
Güvercin kubalı yumuşaktır huyu
Tanırım kendini çok temizdir huyu
Çöl köyünde bir güzele uğradım

Şöyle baktım gayet keskin bıçağı
Gönlü yüksek âşıkların uçağı
İlk baharda açan yayla çiçeğı
Çöl köyünde bir güzele uğradım

Uzattı elime tabakta çayı
Kırıldı önlümün kalkanı yayı
Yeni düzelmiş yelekte tüyü
Çöl köyünde bir güzele uğradım

Zemheri ayında kışında solmaz
Küheylan atında yarıştı kalmaz
Aklıma geleni söylesem olmaz
Çöl köyünde bir güzele uğradım

Niyazi gördüğün güzel mi, doğru mu
Dokunaklı sözleri yaktı bağrımı
Met ettiğin insan mıdır huri mi
Çöl köyünde bir güzele uğradım
Kaynak Kişi: A. Poyraz (Mucur - Kargın Köyü)

92. Çekirge ¹²⁷

İnsan yaşamını alt üst eden birçok can ve mal kaybına sebep olan tabii afetler vardır. Çekirge istilası da insan yaşamını olumsuz yönde etkileyen afetlerdendir.” Çekirge istilası 1914 baharında Kırşehir yöresinde yaşanmıştır ve adeta Nuh tufanını andıran çekirge kasırgasında halk köylerini ve evlerini terk edip başka yerlere göç etmiş göç etmeye gücü yetmeyen ailelerden ise birçok ölümler olmuştur.

Binlere varan büyük ve küçük baş hayvanın telef olmasıyla büyük maddi kayıplara uğrayan Kırşehir halkı bu ekonomik darlığın sıkıntısını yıllarca üzerinden atamamıştır.”¹²⁸

Bahar eyyamında cihanı tuttu
Nuh tufanı gibi bastı çekirge
Her şeyi süpürdü yuttu
Sanki bir sam yeli esti çekirge

Çekirgenin ucu çıktı yazıya
Ot koymadı koyun ile kuzuya
Kadir Mevla'm halimize acıya
Fakirin tebdili şaştı çekirge

İrahmet yerine çekirge yağdı
Bu yıl her haneye Mihrican değdi

¹²⁷ Altınok, Baki Yaşa, **Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları**, Ankara Oba Kitapevi, 2003, s. 215

¹²⁸ **age.**,s.214.

Nice mamur yurtlar göçünü sardı
Ahali yâd ele göçtü çekirge

Çekirgenin elindedir orağı
Göç ekini deste eder kulağı
Neye değse kurutuyor ayağı
Beti bereketi kesti çekirge

Medet kadir Mevla'm nedir bu hâllar
Çöl oldu bozardı yazı yabanlar
Soldu Kırşehir'de tomurcuk güller
Bülbüller figana düştü çekirge

Hayvanlar boz yazıyı dolaşır
Bir tutam ot bulmak için uğraşır
Koyunlar aç kaldı kuzu meleşir
Bağ bostanı yedi uçtu çekirge

Ağzı sındı olmuş otları kırkar
Yeşermez fidanlar dalsız ağaçlar
Merhamet bekliyor kuşlar
Leylekler kalmadı göçtü çekirge

Sene üç yüz otuz dönmedi devran
Mucur kapan kaldı kan ağlar Kaman
Ekmek der ağlaşır sabiler, sıbyan
Görenler bu hale şaştı çekirge

93. Recep'in Aęıdı¹²⁹

Buzluğun başı dumanlı m'ola
Düştüğü yerler de çimenli m'ola

¹²⁹ age. s.237.

İrecep olduğu gümanlı m'ola
İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

Kırat sana kurban olsun İrecep
Gl m buldun Mahsenli'de derecek
Kurbanlar olayım kalk kara beyim
Sen mi kaldın el içinde ölecek

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilir misin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

Mahsenli'de atal akar oluklar
İrecep'te kır atını kıldıklar
Tarağa gelecek saçım kalmadı
Evvel dokuz boğum idi belikler

İrecep İrecep oğlan İrecep
Bilirmisin baban bize nidecek
Kır atı alıp beni sana verecek

94. Nazif'in Ađıdı¹³⁰

On sekiz aylık asker olmuştum
Sılaya gelmeye izin almıştım
İzinle evime gece gelmiştim
Ağlama anam da kader buymuş

¹³⁰ age. s. 251.

Ben senin oğlundum nasıl kıyardın
Baba sen şeytana neden uyarsın
Namusum için canıma kıyarsın
Ağlama anam da kader buymuş

Yaz gelince çimen sulanır
Bir senede iki bayram dolanır
Sizleri andıkça gözüm sulanır
Ağlama anam da kader buymuş

95. Leyla

Sevda gitmiyo serde da amanın Leyla Leyla
Düşürdün beni derde de böyle yârim böyle
Zülüflerin dökülmüş de amanın Leyla Leyla
Al yanağına perde de eyle yârim eyle

Kaşların kara kara da amanın Leyla Leyla
Gözlerin derde çare de eyle yârim eyle
Senin için yanarım da amanın Leyla Leyla
Kerem misali nara de böyle yârim böyle

Garibim böyle yârim de amanın Leyla Leyla
Merhamet eyle yârim de eyle yârim eyle
Suçum nedir bilmiyom da amanın Leyla Leyla
Ne ise söyle yârim de söyle yârim söyle.

Kaynak Kişi: A.Ertem (Kırşehir Merkez)

96. İnek Türküsü

Benim arkadaşımı Niyazi.Köylerin birinden bir inek alıyo.İnek kötü çıkınca şu türküyü yakıyo.

Fitil idaresine benzer gözleri
Körpe oğlak ayaklı kibar dizleri
Çok intizar almış çarpık dizleri
Bir kusurunu bulamadım ineğin

Kuyruğu pek kısa bozuk arkası
Beş senelik palto gibi hırkası
Yünlük gibi sırtındaki arkası
Hiç kusurunu bulamadım ineğin

Çok meşhur arkadaş gel de gör dedi
Sağdırdım baktım da bir cezve sütü
Hakikat Halep'te üç parmak budu
Bir kusurunu bulamadım ineğin

Erzurum'dan gelmiş idi cinsi anası
Emerken de görülmüyor danası
Çiftçi dövmüş bütün yara sinesi
Bir kusurunu bulamadım ineğin

İstemem Asaf gidelim aman
Yem döktüm bilmiyo saman
Muhannet görmez bunu alan bir zaman
Bir kusurunu bulamadım ineğin

Mülayim duruyordu uyumuş tanı
Noksanı boynunda bir yörük çanı

Yaydım yazıya da iyi olur sonu
Hiç kusurunu bulamadım ineğin

Boynuzu yok boğazında kendiri
Çökeleği olmaz meşhur pendiri
Çok gezmiş pazarı görmüş Çankırı
Hiç kusurunu bulamadım ineğin

Yiğit getirin de yıksın yatarsın
Ölmesine kalkan diye batırsın
Âşık Hasan noksanını yetirsin
Ben kusurunu bulamadım ineğin

Yazılmış katıma kalmış sayımda
Çökmüş kalmış Kalkanı'nın suyunda
Var ise müşteri Kıran köyünde
Ben kıymetini bilemedim ineğin

Kaynak Kişi: A. Poyraz (Mucur - Kargın Köyü)

97. Bahçeye Yakılan Ağıt

Yıkılmış duvarları sahipsiz kalmış
Azrail uğramış intikam almış
Evlatsız ev gibi müteessir olmuş
Kocamış ömrü sonu bahçenin

Kokulu güllerin de zamanı geçmiş
Kuşlar yuva yapmış da yuvası uçmuş
Mezarı kibleye elini açmış
Kocamış ömrü sonu bahçenin

Bir gün otururken dert bastı beni
Ağladı gözlerim konuştum seni
Harabata dönmüş gidiyor yönü
Kocamış ömrü sonu bahçenin

Yolum uğrardı bazı kabir gezmeye
Özüm tutmuyo destan yazmaya
Emr olmuş gülistanı bozmaya
Kocamış ömrü geçmiş bahçenin

Kaynak Kişi : A Poyraz (Mucur-Kargın Köyü)

98. Miktat'ın Ağdı

Halamın Miktat adındaki oğlu askerlik yaparken hastalandı. Bir süre hastanede yattı öldü. Babam Âşık Seyfullah yeğenine şu ağdı yaktı.

Hasta düştüm elim dutmaz galemi
Görür müyüm acep ben de sılamı
Söyleyin Pederime benden selamı
Gayrı mezarıma gelsin ağlasın

Sılaya mektubum yazın karalı
Validemin yüreciği bereli
Ta ezelden de ciğeri yaralı
Gözünden kanlı yaş aksın ağlasın

Koklamadım bir çift gonca gülümü
Sılaya mektubum yazın karalı
Validemin yüreciği bereli
Feleğin sillesin çeksın ağlasın

Tarihim yazsınlar mezar taşıma
Selam söyle yarenime eşime

Karalı haberim deyin kardeşime

Gelir diye yola baksın ağlasın

Kaynak kişi :Kani Değirmenci (Toklumen kasabası)

99. Mehmet Çavuş ile Kürt oğlu

“Mehmet Çavuş ile Kürtoğlu dövüşmüş.Tatlaşmış birbiriyle.Demişler ki dağlara çıkalım. Çıkarken Mehmet çavuş demiş ki:”

Mehmet çavuş der ki yüreğim çatal

Belimde fişekler tam yedi kater

Uçan kuş olsa kır atım yiter

Atam bir taşa

Attığım kurşunlar hiç gitmez boşa

Şimdi kartallar iner üleşe

Yakarım canını geç Mehmet çavuş

Mehmet çavuş vuruluyo vurulunca da diyo ki ;

Vuruldum valide akıyor kanım

Kır atın üstünde çıkıyor canım

Karalar bağlasın Zekiye Hanım

Kader böyle imiş der Mehmet Çavuş

Kaynak Kişi: D. Haktanır (Kaman Tatık Köyü)

SONUÇ

Bu çalışmada, Kırşehir yöresi türküleri insan faktörü çerçevesinde incelenmiştir. Yöre türküleri, yüzyılların gelenek ve göreneklerini, yöre insanlarının değerlerini, düşünce ve arzularını kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaşmıştır. Kırşehir yöresi insanının düşünce yapısını, beğenisini, dertlerini, sevdalarını, özlemlerini, mizahını, tarihini, ortak duygu ve davranışlarını, gelenek ve göreneklerin izlerini bu türkülerde buluruz. Abdallık ve âşıklık geleneğinin etkileriyle söylenen türküler bir ucuyla, Orta Asya Türk halk edebiyatı geleneğine, bir ucuyla da günümüze uzanır. Yöre insanının dünyaya bakışını, hayatı algılayış biçimini, acısını, sevincini ve kültürel değerlerini yine bu türkülerde bulabiliriz.

Çalışma konumuz olan Kırşehir türkülerinde gurbet, ayrılık ve ölüm temalarının insanlar üzerinde büyük etkiler uyandırdığını gördük. Öyle ki, derlediğimiz türkülerin çoğunun konusu bunlardan oluşmaktadır. Ölümün, yörede sadece ölen kişinin yakınlarını ilgililerinden bir acı olmadığı, yöre insanının bu konuda tanımadığı insanlara bile ağıt yakabilecek duygu derinliğinde ve şairlik yeteneğinde olduğu derlemeler sırasında dikkatimizi çekmiştir. Askerlik, savaş ve sosyal konular üzerine yalnızca birkaç türkü derleme imkânı bulduk. Göç ve ekonomik nedenlerle başka şehirlere çalışmaya gitme gibi hususlar da türküler de gördüğümüz bir başka özelliktir. Türk kültüründe önemli yeri olan kına gecesinin yörede kendine has bir şekilde devam ettiğini de yine çalışmalar sırasında gördük. Adı yörede duyulmuş birçok halk şairinin yanında henüz kaynaklarda rastlayamadığımız, köylerde kendi hallerinde bir yaşam süren halk şairlerini de yine bu araştırmalar sırasında tanıma imkânı bulduk. Gündelik yaşam içerisindeki insanın her türlü duygusunun türkülere konu olabileceğini, bu türkü yakıcılarından öğrendik. Bu çalışma oluşturulurken sözlü kaynaklar yanında yazılı kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Sonuç olarak; Kırşehir, Horasan'dan Anadolu'ya gelen; beraberlerinde Orta Asya Türk sözlü edebiyatı geleneğini de getiren Türkmenlere; Yunus Emre, Ahi Evren, Hacı Bektaş, Âşık Paşa ve Gülşehri gibi dervişlere ve halk şairlerine yurt olmuştur. Karacaoğlan ve Dadaloğlu gibi büyük şairler de bu yörede iz bırakmışlardır. Böylesine köklü bir halk şiiri geleneği olan bu yörede türküler üzerine çalışmak kolay olmamıştır.

Buna rağmen, bu türküler üzerine çalışma yaparak kültürümüzle ilgili geleceğe ışık tutacak ve gelecek nesillere aktarılacak bilgiler elde edilmiştir.

KAYNAK ŞAHISLAR LİSTESİ

1.

Adı : Abbas
Soyadı : Poyraz
Yaş : 65
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Çiftçi

2.

Adı : Abidin
Soyadı : Ertem
Yaş : 60
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Abdal Sanatçı

3.

Adı : Aydın
Soyadı : Çekiç
Yaş : 40
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Müzisyen

4.

Adı : Döndü
Soyadı : Haktanır
Yaş : 65
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Ev hanımı

5.

Adı : Dürüye

Soyadı : Özduvan
Yaş : 78
Eğitim durumu : Okur yazar
Meslek : Ev hanımı

6.

Adı : Fatma
Soyadı : Sarıyıldız
Yaş : 45
Eğitim Durumu : Lise
Meslek : Ev hanımı

7.

Adı : Fuzuli
Soyadı : Değirmenci
Yaş : 75
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Çiftçi

8.

Adı : İhsan
Soyadı : Sarıkaya
Yaş : 80
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Çiftçi

9.

Adı : M.T uran
Soyadı : Güngör
Yaş : 54
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : İşçi

10.

Adı : Necati
Soyadı : Karaca
Yaş : 65
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Çiftçi

11.

Adı : Perdane
Soyadı : Koçer
Yaş : 67
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Ev hanımı

12.

Adı : Rıza
Soyadı : Sarıyıldız
Yaş : 42
Eğitim Durumu : Lise
Meslek : İmam

13.

Adı : Sait
Soyadı : Sargın
Yaş : 42
Eğitim Durumu : Yüksek okul mezunu
Meslek : Memur

14.

Adı : Terahim
Soyadı : Köksal
Yaş : 68

Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Toklumen Őarap Fabrikası Yönetim Kurulu Başkanı

15.

Adı : Vahit
Soyadı : Bulut
Yaş : 63
Eğitim Durumu : Köy enstitüsü mezunu
Meslek : Emekli öğretmen

16.

Adı : Zeynep
Soyadı : Bozkurt
Yaş : 67
Eğitme Durumu : İlkokul
Meslek : Ev hanımı

17.

Adı : Yaşar
Soyadı : Şahin
Yaş : 59
Eğitim Durumu : Köy enstitüsü mezunu
Meslek : Emekli öğretmen

18.

Adı : Süleyman
Soyadı : Genç
Yaş : 81
Eğitim Durumu : Okur yazar
Meslek : Çiftçi

19.

Adı : Pakize
Soyadı : Köksal
Yaş : 61
Eğitim Durumu : Okur-Yazar
Meslek : Ev hanımı

20.

Adı : Hasan
Soyadı : Aydın
Yaş : 72
Eğitim Durumu : Ortaokul
Meslek : Emekli işçi

21.

Adı : Kani
Soyadı : Değirmenci
Yaş : 63
Eğitim Durumu : İlkokul
Meslek : Emekli İşçi

SÖZLÜK

A

Alayı: Hepsi

Alenmek: Durmak

Asbab: Kıyafet

Avara (Avare): İşsiz, işsiz güçsüz, başıboş, aylak

B

Bük: Kundak

Buslu: Puslu

Ç

Çar: Örtü

Çarkına değmek: Birine büyük kötülük yapmak veya işini bozarak zarar vermek

Çayırak: Çayırılık

D

Deşirmek: Toplamak

Didik didik : Didiklenmiş biçimde

E

Ebe: Büyük anne, nine

Ede: Büyük erkek kardeş, ağabey

Ele gat- :ele katmak.Eller gibi sevdiğine kavuşmak

Esalet(asalet) : Soyluluk.

Essah: Sahi

F

Fistan: Tek parça kadın giysisi

G

Gardaş yolu: Nişandan sonra oğlan evinin;kız kardeşine para ya da mal cinsinden

verdiği hediye

Göğsünü Almak: İç Çekmek

Göğsünü Almak: İç Çekmek

Gözün güveri: Gözün nuru

Güvan: Şüphe

Güvermiş: Morarmış

H

Habe: Heybe

Hatlamak: Atlamak

Herk itmek: Tarla sürmek

Hezeli(ezeli): Öncesiz, eski

I

Iralamak: Sallamak

Irast gelmek: Rastlamak

Irgat: İşçi

Isıtma: Sıtma

İ

İmecci: İşçi

İrica: Rica

İten- : Gezen-

İy (iğ): Pamuk, yün vb.nden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan, ağaçtan yapılmış araç, eğirmen, kirmen

İşmar: El, göz veya baş ile yapılan işaret

K

Kadem: Uğur

Kayıt: Çeyiz ,eşya

Kekil: Kâkül

Kelep: Bağlam, demet

Ken: En

Kem: Kötü, fena (göz, söz vb.).

Kerte: İşaret için yapılmış çentik veya iz, kerti

Gübür: Kurumuş gübreleşmiş hayvan dışkısı

Koğ: Yerip çekiştirme, Kov

M

Meskan: mesken

Mest: Bir tür ayakkabı

Mümüşen: Gülşen

O

Oba: Başkaları diğer kişiler

Okuntu: düğün ve nişana çağrı

Oturakan: otururken

Ö

Örük: Saç örgüsü

P

Pare Pare: Parça Parça

S

Sabanan: Sabah

Sağdıcağın: Sağacağın

Sağmen: Gelin alaylarına refakat eden silahlı atlı delikanlılar

Sasenlik: Seksenlik

Sazına: Saz ile

Sökün eylemek: Birçok kişi veya şey birbiri ardından gelmek, görünmek.

Sındı: Makas

Siy(sim): Genellikle işlemlerde kullanılan, gümüş görünüşünde ve parlaklığında olan iplik vb.

Ş

Şapaz: Çabuk

Şıvga: Çok taze fidan, selvi

T

Taptabı: Ayakkabı

Tebdili şaşmak: Ne yapacağını bilememek, telaşa kapılmak

Tezikme: Acele ile koşma

Tırpan: Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb.ni biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak

Tomruk: Kelepçe

U

Uşak: Çocuk

Ü

Üleş: Leş

Ürüzgar: Rüzgâr

Y

Yağırını: Sırt

Yâre: Yara

Yavşan: Bir tür bitki

Yelmek: Koşmak

Yiğın(yığın): Birçok kimsenin veya nesnenin bir araya gelmesiyle oluşan kalabalık, küme, kitle, kütle.

Yunak: Hamam

Yonga: Kesilen, yontulan veya rendelenen bir Őeyden çıkan parça, kamga

KAYNAKÇA

- AKURGAN, Ekrem: **“Anadolu Kültür Tarihi”**. Ankara. 1998.
- ALANGU, Tahir: **“Türkiye Folkloru El Kitabı”**, İstanbul. 1983.
- ALTINAY, Ahmet Refik: **“Anadolu’da Türk Aşiretleri”** İstanbul, 1932.
- UFKİ, Ali: **“Mecmua-i Saz ü Söz”**, Çev. Muammer ULUDEMİR, İzmir, 1992.
- ALTINOK, Baki Yaşa: **“Anadolu’da Türkmenler Bir Türkmen Ozanı”**, Aşık Hüseyin. Ankara, 2000.
- “Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları”**, Şehir Tarihleri (Ankara: Oba Kitapevi), (2003).
- ARSEVEN, Veysel: **“Açıklamalı Türk Halk Müziği Kitap ve Makaleler Bibliyografisi”** İstanbul, 1969.
- ARSUNAR, Ferruh: **“Gaziantep Folkloru”**, İstanbul, 1962.
- ARTUN, Erman: **“Tekirdağ Folklor Araştırması”**. İstanbul, 1978.
- “Tekirdağ Folklorundan Örnekler”**. Tekirdağ, 1983.
- ASAN, Veli: **“Tahtacı Türkmen Ozanları”**. Ankara, 1997.
- ATILGAN, Mehmet: **“Kaman ve Ceviz”**. Kaman, 2001.
- BALİ, Muhan: **“Ağıtlar”**. Ankara, 1997.
- BAYKURT, Şerif: **“Halk Oyunlarımız”**, Ankara, (Tarihsiz).
- BAYRAK, Mehmet: **“Öyküleriyle Halk Anlatı Türküleri”**. Ankara, 1996.
- BEŞKARDEŞ, Nesrin: **“Bir Köy Düğünü”**, Bütün Türkiye, C 2., S.7. (Aralık, 1950),s. 20.
- BEYOĞLU, Ağacak: **“Türkmen Boylarının Tarih ve Etnografyası”**. İstanbul, 2000.
- BEYAZIT, Bekir Sami: **1865–1866 Kürt Dağı, “Cebel-i Bereket Kozanoğulları İsyanı ve Güneydeki Aşiretlerin, İskanları”**. Antakya, 1989.

- BORATAV, Pertev Naili: **“100 Soruda Türk Halk Edebiyatı”**. İstanbul, 1982.
“Folklor ve Edebiyat” 2 C. (Adam Yayıncılık 1982).
- BÖLÜKBAŞI, R. Tevfik: **“Folk-lore”**, Peyam Gazetesi, (İstanbul), (1914).
“Raks Hakkında”, **“Nevsal-i Afiyet Salname-i Tıbbi”**,
(İstanbul, 1316).
- BULUT,(Hacı) Vahit: **“Kırşehir Halk Ozanları”**, Ankara, 1983.
- CAFEROĞLU, Ahmet: **“Orta Anadolu Ağzlarından Derlemeler”**, Ankara, 1995.
“Anadolu Ağzlarından Toplamalar”. Ankara, 1943.
“Sivas ve Tokat Ağzlarından Toplamalar”. Ankara,
1944.
- ÇİHAN, Avşar: **“Kırşehir ve İlçeleri”**, Ankara, 1990.
- CUMBUR, Müjgan: **“Karacaoğlan”**. Ankara, 1985.
“Başakların Sesi”. Ankara, 1985.
- ÇAĞATAY, Neşet: **“Ahilik Nedir”**. İstanbul, 1999.
- ÇAY, Abdülhaluk. **“Türk Milli Kültüründe Hayvan Motifleri”**. Ankara,
1990.
- DEĞİRMENCİ, Seyfullah: **“Aşık Seyfullah”**. Kırşehir, 1949.
“Toklumenli Aşık Seyfullah Değirmenci”. Kırşehir,
1949.
- DEMİR, Galip: **“Osmanlı Devletinin Kuruluşu ve Ahilik”**. İstanbul,
2000.
- DEMİRSİPAHİ, Cemil: **“Türk Halk Oyunları”** Ankara, 1975.
- DEVELİOĞLU, Ferit: **“Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat”**, Ankara, 1990.
- ELÇİN, Şükrü: **“Halk Edebiyatı Araştırmaları 2”**,Ankara, 1988.
“Halk Edebiyatına Giriş”, Akçağ Yayınları, Ankara 1983.
“Türkiye Türkçe’sinde Ağıtlar” Ankara, 1990.
- ERGİN, Muharrem: **“Dede Korkut Kitabı”**, Ankara: 1989.

- ERGÜN, Muzaffer: **“Toklumenli Aşık Sait”**, Kırşehir, 1938.
- ERTEKİN, Eşref: **“Kırşehirli Bir Şair”**, Çorumlu Dergisi 8. Sayı . (15 Kasım, 1938). S. 271.
- ESEN, Ahmet Şükrü: **“Anadolu Ağıtları”**, Hzl. Pertev Naili. BORATAV–Remy DOR, Ankara, 1982.
- GAZİMİHAL, M. Ragıp: **“Şarkı Anadolu Türkü Oyunları”**. İstanbul, 1929.
- “Aşya ve Anadolu Kaynaklarında İklğ”**. Ankara, 1958.
- “Türk Nefesli Çalgıları”**.Ankara, 1975.
- “Türk Vurmalı Çalgıları”**. Ankara, 1975.
- “Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız”**, Ankara, 1975.
- GÖRKEM, İsmail: **“Türk Edebiyatında Ağıtlar”**. Ankara, 2001.
- GÖZAYDIN Nevzat: **“Anonim Halk Şiiri Üzerine”**, **Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı 3 (Halk Şiiri)**, S. 445-450, Ocak-Haziran 1989.
- GÜNAY,Umay: **“Osmanlı İmparatorluğu ve Türk Halk Kültürü”**, Osmanlı Kültür ve Sanat, (Ankara: Yeni Türkiye Yayınları), (1999) C.9.
- GÜNDÜZ, Tufan: **“Anadolu’da Türkmen Aşiretleri”**, Ankara, 1997.
- GÜNEY, Ali Rıza: **“Mucur”**, Ankara, 1997.
- GÜNEY, Eflatun Cem: **“Halk Türküleri”**, İstanbul, 1996.
- GÜNŞEN, Ahmet: **“Anadolu’nun Türkleşmesi Sürecinde Kırşehir”**, İstanbul, 1997.
- “Kırşehir ve Yöresi Ağızları”**, Ankara, 2000.
- KAYA, Bahtişen: **“Mucur İlçesinde Derlenen Ağıtlar”**, Sayı 15, Erciyes D., 1992 No:55 (Sivas 1994).
- KAYA, Doğan: **“Anonim Halk Şiiri”**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- KAYMAK, Mansur: **“Muharrem ERTAŞ Hayatı ve Eserlerinden Seçmeler”**, Ankara, 1989.

- KEMAL, Yaşar: **“Ağıtlar”**. İstanbul, 1999.
- KINAL, Füzuran: **“Eski Anadolu Tarihi”**, Ankara, 1998.
- KIRIMHAN, S. Nazan: **“19. Yüzyılda Yaşamış Kırşehirli Aşıklar ve Aşık Sait”**. Ankara, 1995, (G.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- “Anadolu Aşıklık Geleneği Çizgisinde Kırşehirli Aşıklar V.Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Bildirileri”**, II, Kültür Bakanlığı Yayınları, (Ankara) (1997), s. 35-40;
- “Kırşehir Âşık Şiirinde Âhenk Unsurları Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri”**, Kültür Bakanlığı Yayınları (Ankara) (2002) s. 477-485.
- “Kırşehir İl Yıllığı 2003”**, İç İşleri Bakanlığı Kırşehir Valiliği Yay.
- KOŞAY, Hamit Zübeyir: **“Türkiye Türk Düğünleri Üzerine Mukayeseli Malzeme”**. Ankara, 1944.
- KÖPRÜLÜ, Fuad: **“Yeni Bir İlim Halkiyat Folklor”**, İkdam gazetesi (İstanbul), (1914)
- “Türk Saz Şairleri”**. Ankara. 1962.
- “Edebiyat Araştırmaları”**, Ötüken Yay. İst 1989,
- MEMİŞOĞLU, Fikret: **“Harput Ahengi”**, İstanbul, 1966.
- MİRZAOĞLU, Gülay: **“Çukurova Bozlağı”**, (Ankara: Binboğa Yayınları), (2003).
- MORTAŞ, Ahmet: **“Neşet Ertaş ve Kırşehir 1. Emlek Yöresi, ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu Bildirileri”**, Emod Yayınları (Ankara) (1999).
- OBRUK, Cahit: **“Kırşehirli Aşık Sait”**. Ankara, 1983.
- “Aşık Sait”, Uluslar arası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri, 27-29 Ekim 1975 Konya, (Ankara, 1976), s. 333/343.**
- OCAK, Ahmet Yaşar: **“Babailer İsyanı”**. İstanbul, 2000.

- ÖĞUZ,Öcal: **“Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”**, Milli Folklor, s. 14.
- ÖGEL, Bahaeddin: **“Türk Kültür Tarihine Giriş”**, 9 C., Ankara, 1985.
- ÖRİK, Nahit Sırrı: **“Anadolu’da Yol Notları”**, Kayseri, Kırşehir, Kastamonu, İstanbul, 2000.
- ÖZBEK, Mehmet: **“Folklor ve Türkülerimiz”**, İstanbul, 1994.
- ÖZCAN, Öner: **“Neşet Ertaş, Yaşamı ve Bütün Türküleri”**, İstanbul, 2001.
- ÖZDEMİR, Ahmet: **“Avşarlar ve Dadaloğlu”**, Ankara, 1985.
“Öyküleriyle Ağtlar”, C 1. Ankara, 1994.
“Öyküleriyle Halk Şiirleri”, Ankara, 1998.
- ÖZDER, Lale: **“İç Anadolu Bölgesi Geleneksel Kadın Başlıkları”**, Ankara, 1999.
- ÖZTELLİ, Cahit: **“Evlerin Önü”**, İstanbul, 1972.
“Bektaş Gülleri”, İstanbul, 1973.
“Karacaoğlan”, İstanbul, 1970.
“Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu”, İstanbul, 1980.
“Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri”, İstanbul, 1971.
“Uyan Padişahım”, İstanbul, 1976.
“Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü”, T.F.A. X (204), 7. 1966, s. 4124)
- ÖZTUNA, Yılmaz.: **“Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi”**, 2 C., Ankara, 1990.
“Osmanlı Devleti Tarihi”, C 1., Ankara, 1998.
“Türkiye Tarihi”, İstanbul, 1964.
- SARISÖZEN, Muzaffer: **“Seçme Köy Türküleri”**, İstanbul, 1940.
“Türk Halk Musikisi Usulleri”, Ankara, 1962.

- “Yurttan Sesler”** Ankara, 1952.
- SOYKURT, Refik: **“Ahi Evren”**, Ankara”, 1976.
- SÜMER, Faruk: **“Tarihleri-Boy Teşkilatları Destanları Oğuzlar”**, (Türkmenler). İstanbul, 1999.
- TAN, Nail: **“Folklor(Halk Bilimi) Genel Bilgiler”**, Ankara: Türk Kültürü Yayınları, 1997.
- TANSES, Hamdi: **“Öyküleriyle Halk Türküleri”**, Köln, 1997.
- TARIM, Cevat Hakkı: **“Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar”**, Kırşehir, 1938.
- “Kırşehir Tarih ve Coğrafya Lügatı”**, Kırşehir”, 1940.
- “Tarihte Kırşehri Gülşehri ve Babailer-Ahiler– Bektaşiler”**, İstanbul, 1948.
- “Kırşehirli Şair İlhami Hakkında”**, Çorumlu Dergisi. S. 9- S10, (15 Aralık 1938–15 Ocak 1939).
- TOKEL, Bayram Bilge: **“Neşet Ertaş Kitabı”**, Ankara, 1999.
- TONGA, Necati: **“Keskinli Hacı Taşan’ın Hayatı ve Sanatı Üzerine”**, Türk Yurdu, S. 167.(Temmuz 2001), s.40.
- TOROS, Taha: **“19. Asır Çukurova Halk Şairi Dadaloğlu”**, Adana, 1941.
- “TRT Türk Halk Müziği Repertuar Kitabı”**, Müzik Dairesi Başkanlığı Yay. Ankara, 2000
- TURAN Salih v.d: **“Kırşehir Halk Müziği”**, (Ankara): (2000)
- TURAN, Şükriye: **“Çukurova Kına Geleneğinde Ağıt Türküler”**, II. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, (Adana) (1991), s.537.
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakır: **“Cumhuriyetle Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları”**, Ankara, 1973.
- YAŞAR, Sabahattin: **“Kırşehir Türkülerinin Hikayeleri”**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.

- YETİŞEN, Rıza: **“Tahtacı AŞiretleri, Adet Gelenek ve G6renekleri”**, İzmir, 1986.
- YILMAZ, Adnan: **“Küçük Asya’nın Kırşehir’i”**, Ankara, 2001.
- Y6NETKEN, Halil Bedii: **“Derleme Notları”**, İstanbul, 1991.

ÖZ GEÇMİŞ

Dilek, AKGÜN 05.03.1980 Kırşehir doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Kırşehir’de tamamladıktan sonra 1997 yılında Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne girmiş ve bu bölümde eğitimini 2001 yılında tamamlamıştır. Aynı yıl Gönen Altı Eylül İlköğretim Okulu’na Türkçe öğretmeni olarak atanmıştır. 2003 yılında Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tezli yüksek lisansa başlamıştır. 2004 Eylül’ünden itibaren de Balıkesir’in İvrindi İlçesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktadır.